

NARVA LINNA ARENGUKAVA 2035

Sisukord

Sisukord	1
Sissejuhatus	2
1 Narva linna arengukava strateegia	6
1.1 Visioon 2035	7
1.2 Tunnuslause	7
1.3 Narva linna strateegilised eesmärgid	7
1.3.1 Narva on rohelist eluviisi toetav linn	7
1.3.2 Narva on elanikest hooliv linn	9
1.3.3 Narva on heade sündmuste linn	12
1.3.4 Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn	13
1.4 Strateegia rakendamine	14
2 Tegevuskava	16
3 Eelarvestrateegia	24
Lisa 1. Lähteolukorra analüüs	52
1 Elanikkond	52
1.1 Elanikkond aastani 2021	52
1.2 Elanikkonna prognoos aastani 2040	56
2 Majanduslik ja sotsiaalne keskkond	63
2.1 Peamised majandusharud ja ettevõtted	63
2.2 Töölalane ränne	65
2.3 Turism	66
2.4 Elanike sissetulek ja toimetulek	67
3 Linna juhtimine ja eelarve	71
3.1 Juhtimisorganisatsioon	71
3.2 Eelarvepositsioon	71
3.3 Kinnisvara	73
4 Valdkondade ülevaade	75
4.1 Haridus	75
4.2 Noorsootöö	81
4.3 Kultuur, sport ja vaba aeg	82
4.4 Sotsiaalvaldkond	83
4.5 Planeerimine	84
4.6 Taristu ja transport	86
4.7 Kommunaalmajandus	87
4.8 Keskkond	88
4.9 Kodanikuliikumine	89
Lisa 2. Elanikkonna küsitluse kokkuvõte	90

Sissejuhatus

Narva on Eesti suuruselt kolmas linn Ida-Viru maakonnas. Tegemist on unikaalse linnaga Euroopa Liidu ja Venemaa piiril, mida iseloomustab rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand. Samuti on märkimisväärne linna tööstuslik ajalugu – linnas asub Balti Elektriyaam, samuti mitmed teised suurettevõtted.

2022. a esimese jaanuari seisuga elas Narvas rahvastikuregistri andmetel 53 955 inimest. Ka siin ilmneb Narva erilisus – eestlasi elab linnas üksnes 5% kandis.

Narva territooriumi suurus on 84,01 km², millest maismaa osa moodustab 62,04 km². Keskmine elanikkonna tihedus on 888 inimest km² kohta (maismaa osa arvestades). Linnas on eristatud 15 linnaosa, millest Olgina ja Kudruküla on eraldiseisvad lahustükid (Joonis 1).

Joonis 1. Narva linn

Kohaliku omavalitsuse arengukava on kokkulepe, mis määratleb elukorralduse alused kindlaks perioodiks. Tegemist on strateegilise tasandi dokumendiga, mis loob raamistiku

Narva linna tuleviku kujundamiseks. Selles on majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja looduskeskkonda arvesse võttes kokku lepitud eesmärkides ning nende saavutamise viisides.

Kohalikku arengut juhitakse nelja olulise dokumendi – arengukava, üldplaneeringu, eelarvestrateegia ja iga-aastase eelarve abil. Need dokumendid on üksteisega tihedalt seotud. **Üldplaneering** on kohalike arengusoovide ruumiline väljendus. **Arengukavas** määratletakse peamised sihid, kuhu jõuda soovitakse, samuti tuuakse välja vajalikud tegevused ja investeringud. **Eelarvestrateegias** täpsustatakse omavalitsuse rahalised võimalused eelseisvateks aastateks ja **iga-aastases eelarves** leiavad need detailse väljenduse. Seega on arengukava ja üldplaneering olemuslikult üldised ning ambitsioonikad dokumendid, mis võivad sisaldada enam plaane ja soove kui konkreetsed finantsjuhtimise instrumendid eelarvestrateegia ning eelarve.

Rahvastiku vähenemisest ja vananemisest tingitud muutused mõjutavad enim Ida-Virumaad ja teisi keskustest kaugemaid piirkondi. Rahvastikumuutused nõuavad nii kestlikku rahvastikupoliitikat, toetavat keskkonda pakkuvat laste-, noorte-, haridus-, pere- ning tervise poliitikat, suurt tööhõivet soodustavate meetmete arendamist, eakate tööelu kestuse pikendamist ja väärrika vananemise toetamist, siserännanute sihipärasest kohanemist ja lõimumist Eesti keele- ja kultuuriruumi, Eestis elavate inimeste ja rahvuskaaslaste osalemist ühiskondlikes ja kultuurilistes tegevustes kui ka sobivate tervishoiu- ja sotsiaalteenuste tagamist. Samuti seisab kogu maailm silmitsi kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega, mis mõjutab kõigi eestimaalaste elukvaliteeti, loodust ning majanduskeskkonda. Rohepöörde toimub Eestis suure tõenäosusega igal juhul. Narva linna jaoks on võimalik valida eestvedaja roll või vaadata toimuvat kõrvalt.

Narva linna suurimad väljakutsed on seotud elanike arvuga. Linn on rajatud enam kui 80 tuhandele inimesele. 15 aastaga on aga rahvastik kahanenud ligi viiendiku võrra. Ka rahvastikuprognosis näitab elanikkonna jätkuvat kahanemist, mis võib aastaks 2040 väheneda 40 tuhande inimeseni. See toob kaasa vajaduse teenuseid ümber korraldada.

Lisaks elanike arvu muutustest tulenevatele muudatusvajadustele tuleb Narvas lahendada mitmeid teisi küsimusi.

- Linna teed, tehnovõrgud ja hooned ei vasta elanike praegusele arvule ning nende vajadustele. Rahvastiku vähenemisest tingituna on taristu osaliselt liiga suur, teisalt ei vasta tänapäeva nõuetele. Näiteks on reoveepuhastusseadmed üle koormatud, kuna välja on ehitamata ühisveevärgist ja -kanalisatsioonist lahusolev sademevee võrk.
- Linnale kuuluvate hoonete investeerimisvajadus on suur – hinnanguliselt 150 miljonit eurot. Linna finantsvõimekust arvestades kuluks nende korda tegemiseks 20 aastat. Tõenäoliselt pole kõiki hooned elanikkonna suurust arvestades ka tarvis. Juba praegu on üldhariduskoolides ligikaudu pool pinnast kasutusest.
- Linnaruum ei ole igal pool kõigile mugav, liikumist, rohelist ja tervet eluviisi võimaldav. Kohati on tänavad ja kõnniteed halvas seisus, haljakud heakorrastamata ja valgustus ebapiisav.
- Kõik linnaosad ei ole omavahel hästi ühendatud. Eriti puudutab see Kreenholmi ja ülejäänud Narvat (raudtee poolitab linnaruumi), samuti Tallinna maantee jaotab linna nii linnaruumiliselt kui visuaalselt, kuna puuduvad jalakäija ja kergliikuriga liikuja mugavad ühenduskohad ja kaasaegne elaniku sõbralik linnaruum. Eraldi küsimus on lahustükkide Olgina ja Kudruküla tulevik. Lahendamist ja kokkulepet vajab, millist funktsiooni need tulevikus kandma peaksid.

- Narva jõe potentsiaal on täiel määral rakendamata – sadamad ei ole lõplikult välja arendatud. Jõe keskkonnaseisund on aasta-aastalt paremaks muutunud, kuid vajab jätkuvalt tähelepanu.

Arengukaval on väljakutsetega toimetulekul oluline roll. Ilma kokkuleppeta ei ole võimalik astuda vajalikke samme, et seniseid trende pidurdada ja linnale tulevikku viiv suund kokku leppida.

Riigi tasandi olulisimaks strateegiaks on **Eesti 2035**, milles on määratletud viis pikaajalist sihti:

- Inimene – arukas, tegus ja tervist hoidev
- Ühiskond – avatud, hooliv ja koostöömeelne
- Majandus – tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik
- Elukeskkond – kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne
- Riigivalitsemine – uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne

Uuendamisel on **Ida-Viru maakonna arengustrateegia**. Selle lähteanalüüsis on välja toodud maakonna olulisim väljakutse: saada hakkama kliimaneutraalsele majandusmodelile üleminekuga ja väheneva põlevkivisektori asendamisega samaväärset tööhõivet pakkuva mitmekesise hõivega. Sellesama väljakutsega seisab lähiaastatel silmitsi ka Narva linn, vahest ehk enamgi kui maakond üldiselt. Strateegia 2022. aastal kehtivas versioonis on visioon sõnastatud järgmiselt:

- Aastaks 2030 on Ida-Viru maakond majanduslikult hästi arenenud, kiirete transpordiühendustega ning hinnatud elukeskkonnaga regioon, moodustades osa arenevast Soome lahe majanduspiirkonnast.

Praeguseks on kokku lepitud visiooni uuendus, mille põhiliseks sisuks on suurem pühendumine rohepöördele ning kliimaneutraalsuse saavutamisele.

Riigi ja maakonna tasandi visioonid on Narva linna strateegia kujundamise lähtealuseks – käsitletud on kõiki aspekte Narva linna kontekstis.

Narva linna arengukava 2035 koostamise raames:

- Viidi läbi taustaanalüüs, mis hõlmas kõiki valdkondi, mille eest kohalik omavalitsus vastutab. Samuti koostati rahvastikuproгноos aastani 2040.
- Korraldati mitmeid arutelusid tulevikupildi määratlemiseks (avatud valdkondlikud seminarid, temaatilised arutelud, juhtrühma nõupidamised, kaasamisseminar strateegia tööversioonile tagasiside saamiseks).
- Viidi läbi linnaelanike küsitlus (ligi 450 vastanut) fookuste täpsustamiseks.

Arengukava strateegilise osa koostamist koordineeris juhtrühm, kuhu kuulusid linnavalitsuse ametite ja osakondade juhid, samuti volikogu esindajad. Juhtrühm määratles saadud sisendi põhjal peamised suunad, tegi vahekokkuvõtteid ja -järeldusi.

Narva linna arengukava koosneb kolmest peatükist. Esimene peatükk sisaldab Narva linna strateegiat aastani 2035, sh visioon, strateegilised suunad, valdkondlikud eesmärgid ja meetmed. Teises peatükis on välja toodud tegevuskava ja kolmandas eelarvestrateegia. Lisana on esitatud Narva linna praegune olukord valdkondade kaupa arengukava koostamise ajal. Samuti on selles ära toodud Narva linna rahvastikuproгноos aastani 2040.

Narva linna arengukava 2035 on strateegiline raamdokument. Vastavalt vajadusele ja seadustes ettenähtule koostatakse spetsiifilisemaid valdkondlikke arengukavasid, mis lähtuvad siin välja toodust.

NARVA ON ROHELINE TÄNAPÄEVANE LINN IDA JA LÄÄNE PIIRIL.

NARVA ON ROHELINE TÄNAPÄEVANE LINN IDA JA LÄÄNE PIIRIL.

NARVA ON ROHELIST ELUVIISI
TOETAV LINN

NARVA ON HEADE SÜNDMUSTE LINN

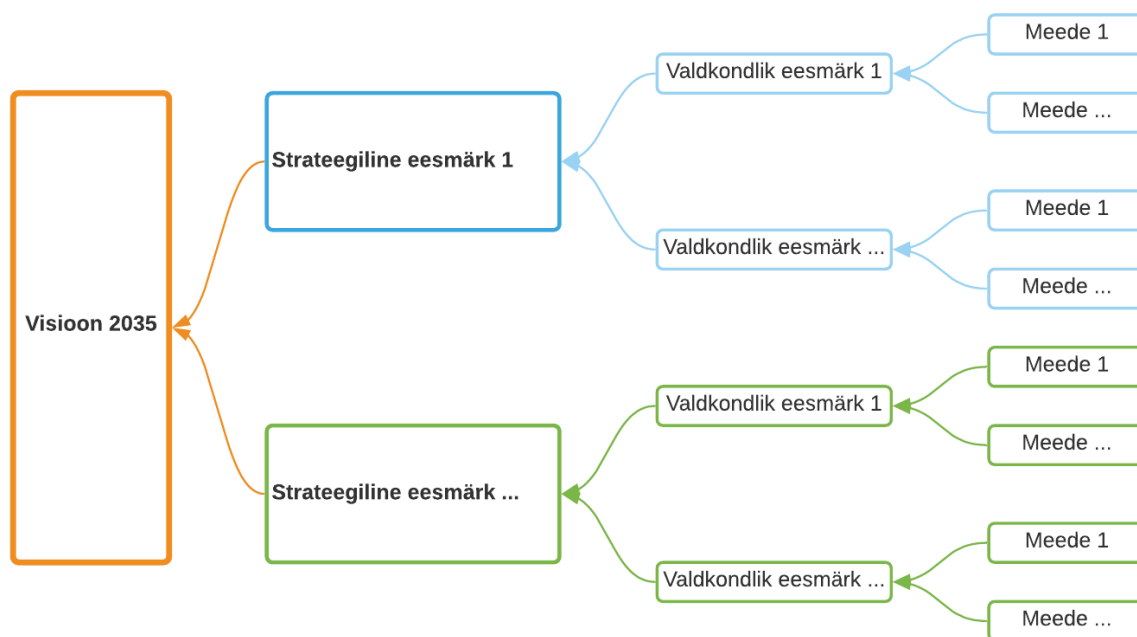
NARVA ON AKTIIVNE, AVATUD
JA KAASAV LINN

An illustration of a town scene. A grey road with white dashed lines runs diagonally from the top right towards the bottom left. On the left side of the road, there is a yellow bridge and a yellow rocking horse. On the right side, there is a blue traffic light with red, yellow, and green lights. Further down the road, there are several stylized buildings: a white one with a red cross, and two blue ones with yellow roofs and windows. The background is green with stylized trees and a winding path. The text 'NARVA ON ELANIKEST HOOLIV LINN' is written in white, curved letters across the top of the illustration.

1 Narva linna arengukava strateegia

Narva linna strateegia koosneb kolmest osast: visioonist, strateegilistest eesmärkidest ja strateegia elluviimise kirjeldusest. Visioon on kokkuvõtlik kirjeldus sellest, milline on Narva linn aastal 2035. Visiooni sisustavad neli strateegilist suunda, mis omakorda koosnevad valdkondlikest eesmärkidest ja nende elluviimiseks vajalikest meetmetest (Joonis 2).

Joonis 2. Narva linna strateegia osade omavahelised seosed

Strateegilised eesmärgid on valikud, mis on välja töötatud, vastamaks otseselt linna peamistele väljakutsetele – elanikkonna vananemine ja vähenemine, sh suur väljaränne noorte hulgas, taristu ja linnaruumi mittevastavus tänapäevastele vajadustele ning ootustele. Igale suunale on seatud konkreetne fookus, millele keskendumine aitab eeldatavasti esile kutsuda soovitud positiivsed muutused.

Strateegiliste eesmärkide olemus on interdistsiplinaarne – need kirjeldavad soovitud olukorda terviklikult, hõlmates seega paljusid kohaliku omavalitsuse vastutusvaldkondi.

Lisaks strateegiliste eesmärkide saavutamisele tuleb tagada linna igapäevane toimimine ja valdkondlik areng.

1.1 Visioon 2035

Narva on roheline tänapäevane linn ida ja lääne piiril. Narva on rohelist eluviisi toetav linn, kus kõigil on hea elada ja töötada. Elanikkonna kahanemine on pidurdunud – linnas elab vähemalt 45 tuhat inimest. Linnaruum on mugav kõigile – nii elanikele kui ka külalistele, sõltumata vanusest ja eripäradest – liikuvat, rohelist ja tervet eluviisi võimaldav.

Narva on:

- elanikest hooliv linn;
- heade sündmuste linn;
- aktiivne, avatud ja kaasav linn.

Narva on Tallinna, Tartu ja Pärnu kõrval üks neljast olulisest regionaalsest keskusest Eestis.

1.2 Tunnuslause

Linna tunnuslause on „**Narva – hea energia linn**“. See iseloomustab nii rohepöõret kui ka kogukondade aktiivsust ja tahet linna arendada.

1.3 Narva linna strateegilised eesmärgid

1.3.1 Narva on rohelist eluviisi toetav linn

Narva on tugeva rohelse mainega energiasäästlik ja kliimasõbralik linn, mis meelitab roheenergia tootjaid ning keskkonnasõbralikku tööstust, olles eeskujuks Eestis ja kaugemal. Rohepöõre on toimunud igas valdkonnas, sh elanike mõtteviisis. Aastaks 2050 on Narva linn süsinikuneutraalne.

Narva energeetika ja tööstussektor on kujunenud ümber kliimasõbralikuks ning loodust säästvaks. Energeetikas on Narva muutunud roheenergia tootmise keskuseks ning vastava oskusteabe arendamise kohaks Eestis. Seda toetab senine olemasolev energeetikavaldkonna kompetents ja tehniline taristu. Narva linnale vajalik soojusenergia toodetakse süsinikuneutraalsel viisil.

Linnas ja selle lähiümbruses tegutsevad päikeenergia pargid, mis on rajatud nii sobivatele maa-aladele kui hoonete katustele. Roheenergiat kasutavad kliimasõbralikud meeldivas keskkonnas paiknevad tööstusettevõtted – nii praegu tegutsevad, kes on kohandunud, kui ka uued rohevaldkonna tootjad. Kasutatav tehnoloogia tase on kõrge, toimub aktiivne koostöö ettevõtete ja ülikoolide vahel. Koostöös on käivitatud Narvas eesrindlikud ja atraktiivsed rohetööstuse, ringmajanduse ja idufirmade pilootprojektid. Investeeringute kaasamisel eelistatakse rohelist profiiliga tänapäevaseid ettevõtteid.

Linnamajandus on tervikuna süsihappegaasi emissioonide vaba. Avalikud hooned ja rajatised on muudetud energiatõhusaiks ning nutikaid rohelahendusi kasutavaiks. Ühistransport on roheline, soositud on jalgsi ja kergliiklusvahenditel liikumine. Taristu mastaabid vastavad elanike ja külastajate tegelikele vajadustele.

Elanikkond on rohepöörde oluliseks osaks – inimesed on lahti mõtestanud säästva eluviisi sisu ja järgivad seda.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- Narva on roheenergeetika ja rohetööstuse eeskuju Eestis.

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Linn on atraktiivne investoritele energeetika- ja tööstussektoris.
 - a. Tööstusalade arendamine
 - b. Linna kuvandi väljatöötamine ja rakendamine investorturunduses
 - c. Asjaajamise lihtsustamine linna asutustes, digitaalsete protsesside ladusa kulgemise ja kõigile võrdselt kättesaadavuse tagamine
2. Linn on atraktiivne ettevõtluse arenguks.
 - a. Iduettevõtluse toetamine eelkõige rohevaldkonnas
 - b. Koostöö ülikoolide ja kutseõppeasutustega
 - c. Koostöö ettevõtluse tugisorganisatsioonidega
3. Linna elamufond ja avalikud hooned on energiasäästlikud.
 - a. Korterühistute toetamine hoonete energiasäästlikuks muutmisel
 - b. Avalike hoonete energiasäästlikuks muutmine
 - c. Energiasäästuprogrammides osalemine
 - d. Kommunikatsiooni parandamine avaliku võimu ja korteriühistute vahel
4. Linna taristu on keskkonnasõbralik.
 - a. Üldplaneeringus kliimasõbraliku liikumise arendamiseks vajalike meetmete rakendamine
 - b. Kergliiklusteede sihipärane rajamine
 - c. Kliimasõbralikule ühistranspordile üleminek
 - d. Teede, tehnovõrkude ja hoonete elanikkonna arvuga vastavusse viimine
5. Linna loodusväärtused on kaitstud.
 - a. Linna oluliste loodusobjektide ja rohealade säilitamine ning parendamine, sh koostöö edendamine kolmanda sektoriga
 - b. Linna rohestamise programmi väljatöötamine ja rakendamine, korterelamute aladel koostöös korteriühistutega
6. Linna korteri- ja aiandusühistud on aktiivsed osalised rohepöördes.
 - a. Aiandusühistute toetamine maakasutuse ja elukeskkonna probleemide lahendamisel
 - b. Aiandusühistute liikmete koolitamine/arendusprogrammid mahetootmise, toidu kasvatamise ja rohepöörde teemadel
 - c. Linnaaiad – korteriühistud, kodanikuühendused, koolid-lasteaiad jne
7. Linna elanikud osalevad aktiivselt linna muutmisel kliima- ja keskkonnasõbralikuks.
 - a. Suhtlusviiside ja -kanalite väljaarendamine ning tööle rakendamine
 - b. Kogukondade väljakujunemise toetamine
 - c. Prügi põhjaliku sorteerimise ja ringmajandusliku käitlemise juurutamine linnas
 - d. Rohepöörde nõukoja loomine erinevate kogukondade baasil
 - e. Elanikkonna teadlikkuse tõstmine
8. Avalik ruum on võrdselt kvaliteetne, liikuma kutsuv ja turvaline igal pool Narva linnas.

- a. Lastele ja noortele mõeldud avalike kohtade (mänguväljakud, spordirajatised, vaba aja veetmise kohad jms) rajamine
- b. Avaliku ruumi tänapäevaste kujunduspõhimõtete ellurakendamine ja ruumi kohandamine kõikidele elanikkonna gruppidele sobivaks
- c. Hubaste puhkealade loomine
- d. Ligipääsu parandamine kõigile linna teenustele
- e. Turvalise avaliku ruumi kujundamine
- f. Linnaosade parema sidustatuse ja ühenduse tagamine

1.3.2 Narva on elanikest hooliv linn

Linnas on loodud võimalused elada aktiivset elu ning end realiseerida vanusest sõltumata. Linnaruum soodustab liikumist kõikjal ja kõigi jaoks. Kõnni- ja kergteed moodustavad võrgustiku, mida mööda on mugav ning turvaline liigelda. Mänguväljakud asuvad elukohtadele lähedal ja on rajatud kõiki laste ja noorte vanusegruppe arvestades. Linnas on meeldivaid vaba aja veetmise kohti kõigile – nii sees kui väljas.

Narva linnas pakutakse elanikele kõiki eagruppe arvestades nende vajadusi arvestavalt disainitud sotsiaal-, tugi- ja muid teenuseid, samuti hingetuge. Teenused on kujundatud teenuste disaini põhimõttel, arvestatud on sisendit parimatest rahvusvahelistest praktikatest. Linna kogukonnad ja kolmas sektor on aktiivselt kaasatud teenuste pakkumisse. See on loonud soodsamad tingimused ka omaste hooldusega seotud inimestele, kes saavad toetuda lähedasele kogukonnale.

Avalik linnaruum ja avalikud hooned on lihtsalt ja võrdselt ligipääsetavad kõigile elanikkonna gruppidele. Avaliku ruumi ja hoonete kavandamisel lähtutakse universaalse disaini põhimõtetest. Linna avalik ruum toetab turvalist liikumist ja osalemist linnaelus ning pakub igale eagrupile võimalusi jõukohasteks füüsilisteks tegevusteks. Abivajajatele pakutakse võimalusi kujundada oma elutingimusi nende vajadustele vastavaks näiteks elamispinna vahetuse toetuse või ruumi füüsilise ümberkujundamise kaudu. Vajalike abivahendite kasutamiseks on loodud võimalused nii ohutuks ja funktsionaalseks liikumiseks kui ka kasutatavate (elektri)sõiduvahendite parkimiseks.

Narva linna elanikele on võimaldatud kvaliteetne ja kättesaadav haridus igal haridusastmel. Linn korraldab alus-, üld- ja huviharidust ning -tegevust. Kõrg- ja kutseharidust pakuvad Tartu Ülikooli Narva Kolledž, Sisekaitseakadeemia Narva õppekeskus ja Virumaa Kutsehariduskeskus. Järjepidevalt laiendatakse hariduse omandamise võimalusi – tehakse koostööd kõrg- ja ülikoolidega, laiendatakse praktikabaase ja toetatakse inglisekeelse põhi- ning keskhariduse pakkumist.

Linn toetab koos partneritega elukestvat õpet terve elukaare jooksul ning pakub asjakohaseid ja huvipakkuvaid koolitusvõimalusi, sh e-teenused. Linnas on võimalused senioride omavaheliseks aktiivseks suhtlemiseks ja ühistegevusteks.

Narva linnas on tagatud elanike sotsiaalse kaitse kõrge tase inimese elukaare igas punktis, pakkudes tänapäevaseid vajadustele vastavaid teenuseid ning toetusi.

Linnas pakutavad tervishoiuteenused arvestavad linna iga elaniku vajadustega. Eraldi vajab vanemaealise elanikkonna vajadustel põhinev teenuse arendamine, selle raames pakutakse

täiendavaid hooldus- ja taastusravi võimalusi, samuti võimekust toime tulla erinevate nakkushaigustega.

Narvas on loodud lastega peredele parim elukeskkond. Kvaliteetne haridus on kättesaadav lasteaiast gümnaasiumi lõpuni. Rakendunud on muutunud õpikäsitus, mida toetab vastav tänapäevane keskkond. Keelekümblus toimib igas haridusasutuses.

Huviharidus- ja tegevus on mitmekesine – kõikidel lastel on võimalik osa saada just temale meelepärasest tegevusest sobivas keeles.

Lapsed, noored ja nende pered on kaasatud otsustusprotsessidesse kõikidel tasemetel – nii haridusasutustes kui ka linnas üldiselt. Nad on aktiivsed, ettevõtlikud ja huvituvad ümberringi toimuvast.

Noortele ja peredele suunatud teenused on professionaalsed ning pidevalt uuenevad, käies kaasas viimaste arengutega valdkonnas. Abivajajaile on tagatud asjakohane tugi – nii meditsiiniline, psühholoogiline kui ka sotsiaalne.

Narva on linnas elavatele vanematele inimestele loonud võimalused väärrikaks vananemiseks, säilitades seekaudu positiivse eluhoiaku ja toetades linnaelus osalemist. Selleks on välja kujundatud asjakohase infoväli ning leitud toimivad infokanalid.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on parim linn laste kasvamiseks ja kasvatamiseks.**
- **Narva on parim linn väärrikaks vananemiseks.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Narva linnas on kättesaadav kvaliteetne alus- ja üldharidus.
 - a. Haridusvõrgu vajadustega vastavusse viimine, uute optimaalsete hoonete rajamine ja olemasolevate hoonete rekonstrueerimine tänapäevasteks ja parimat õpikeskkonda toetavaks, sh koostöö riigi tasandiga
 - b. Kvaliteetse eesti keele õppe ja keelekümbluse tagamine igas haridusasutuses
 - c. Kaasava hariduse rakendamine igas haridusasutuses
 - d. Muutunud õpikäsituse rakendamine igas üldhariduskoolis
 - e. Hariduslike tugiteenuste kättesaadavuse tagamine igas haridusasutuses
 - f. Motiveeritud ja professionaalse töötajaskonna tagamine asutustes
2. Huviharidus ja -tegevus on kasutajate, eelkõige noorte huvidega arvestav ning nende vajadusest lähtuv.
 - a. Uute (eestikeelsete) huviringide avamine lähtuvalt noorte ja nende vanemate soovidest
 - b. Hoonete ja spordirajatiste tänapäevastamine ning uute võimaluste loomine
 - c. Igale lapsele ja noorele huvihariduses osalemise võimaldamine, sh vähekindlustatud peredele
 - d. Saavutusspordi arendamine
 - e. Eakatele sobivate liikumis- ja spordiringide väljaarendamine
 - f. Avatud keskuste rajamine seenioridele
 - g. Huvihariduse võimaluste laiendamine kõikidele vanusegruppidele lisaks noortele

- h. Äkkeküla tervisespordi piirkonna, Joaoru puhkeala, Kadastiku puhkeala jne arendamine
- 3. Noorsootöö tagab noortele mitmekülgsed arenguvõimalused, pakkudes vajalikku tuge koostöös sotsiaalvaldkonnaga.
 - a. Mobiilse noorsootöö väljaarendamine
 - b. Uute kaasamise meetodite rakendamine, sh noorte kaasamine linna juhtimisse
 - c. Raskustesse sattunud noorte, sh NEET-noorte toetamine ja selleks tugiprogrammide väljatöötamine
 - d. Rahvusvaheliste projektide korraldamine
 - e. Noorsootöö valdkonna lõimimine teiste noorte elu puudutavate valdkondadega, sh koostöö tihendamine haridusasutustega
- 4. Tugiteenused eelkõige lastele ja peredele on kättesaadavad ja kvaliteetsed.
 - a. Positiivse vanemluse programmide väljatöötamine
 - b. Varajase märkamise süsteemi arendamine
 - c. Peredele mõeldud tugiteenuste süsteemi terviklik arendamine, sh uute teenuste väljaarendamine
 - d. Kiusamisvabade asutuste programmide juurutamine ja rakendamine
- 5. Kõigile vajajatele on tagatud kõrge kvaliteediga tervishoiuteenused, mis edendavad tervislikke eluviise ja toetavad väärikat vananemist.
 - a. Tervist edendavate projektide elluviimine
 - b. Tervishoiusüsteemi arendamine ja vajalike spetsialistide värbamine
 - c. Tervishoiutaristu tänapäevastamine, sh Narva haigla oluline tänapäevastamine
 - d. Eriarstiabi spetsialiseerimine koostöö teiste tervishoiuasutustega Virumaal
 - e. Taastusravi/rehabilitatsioonikeskuse väljaarendamine Narva Haigla baasil (sh koduhooldus ja füsioteraapia, koduõendus ka psüühiliste häiretega inimeste jaoks)
 - f. Sõltuvushaigete tugimeetmete väljatöötamine
 - g. Tervikliku süsteemi loomine perearstide, haigla ja sotsiaalasutuste baasil
 - h. Tervisekeskuste väljaarendamine
- 6. Linna sotsiaalteenused on asja- ja ajakohased ning vastavad abivajajate profiilile.
 - a. Sotsiaalteenuste arendamine lähtuvalt teenuse disaini põhimõtetest
 - b. Hoolduskoormust leevendavate eakatele ja erivajadustega inimestele suunatud tugiteenuste arendamine
 - c. Ennetustegevuste ja nõustamisteenuste arendamine
 - d. Sotsiaaltransporditeenuse arendamine
 - e. Psüühikahäiretega inimestele suunatud teenuste arendamine
 - f. Erivajadustega inimeste eluaseme ja töökohtade kohandamine
 - g. Kodututele inimestele suunatud teenuste arendamine
 - h. Hingeabi võimaluste pakkumine
 - i. Korterite sobivamatele korrustele vahetamise tugiprogrammi väljatöötamine
 - j. Sotsiaalpindade rajamine/uuendamine
 - k. Kogukondade kaasamine sotsiaalteenuste osutamisse
 - l. Vabatahtlike ja kolmanda sektori organsatsioonide arendamine ja tugiprogrammi väljatöötamine

1.3.3 Narva on heade sündmuste linn

Narvast on kujunenud maailmale avatud linn talle iseomase multikultuurilise identiteediga Euroopa ja Venemaa piiril. Linn on Euroopa ajaloo elav näide, kus mitmekesine kultuurielu pakub elamusi igale maitsele igal aastaajal. Narvas tegutsevad vilkad loomemajandusettevõtted ja aktiivsed kogukonnad, moodustades tervikliku kultuuri ökosüsteemi, mis on pidevas liikumises ning arengus.

Jätkusuutlikud kultuuriprojektid on kaasa toonud olulise arenguhüppe ja loonud mitmeid uusi töökohti nii loomemajanduse, kultuuri, teeninduse kui ka digitaalvaldkonnas.

Teeninduskultuur Narva linnas vastab kaasaegsetele ootustele ja standarditele. Siin jääb rahule nii eripära otsiv kui ka kõrgete nõudmistega külastaja.

Narva on roheline ja turvaline sihtkoht kõikidele külastajatele. Linnaruum pakub rohkelt avastamisrõõmu – siin on nutikalt läbi põimunud vana ja uus. Märgilised objektid, nagu näiteks Kreenholm ja Hermannii linnus on heas seisukorras. Narva vanalinn on väärtustatud ja esile tõstetud.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on Euroopa kultuuripealinn 2037.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Kultuuri-, sporditaristu ja märgilised objektid on korda tehtud.
 - a. Märgiliste kultuuriobjektide kordategemine ja uute rajamine
 - b. Erinevate ajalooperioodide pärandi esiletõstmine linnaruumis
 - c. Turistide peamiste liikumisteede ja nende ümbruse väljaarendamine ning heakorrastamine
2. Kultuuriprogramm on mitmekesine ja aastaringselt tihe.
 - a. Kultuuri- ja loomeklatri loomine Virumaa regioonis
 - b. Loomemajanduse toetusprogrammi käivitamine
 - c. Veeturismi ja sadamate arendamine
 - d. Jätkusuutliku kultuuriprogrammi väljatöötamine koostöös kogukondadega, sh olulised külastajaterohked tunnusündmused
3. Teeninduskultuur on kõrge.
 - a. Täiendõppeprogrammide (teenindus, loomeoskused, keeled, digioskused jms) väljatöötamine
 - b. Teenusmajanduse arendamine
4. Linna turundus ja kommunikatsioon osapoolte vahel on aja- ning asjakohane.
 - a. Narva linna tervikliku turunduskava koostamine
 - b. Narva positiivse maine kujundamine oma, regiooni ja Eesti elanike ning väliskülastajate hulgas
 - c. Kommunikatsioonikava koostamine koostöös kõikide osapooltega
 - d. Kogukondade kaasamine kultuuripealinna kava väljatöötamisse ja elluviimisse

1.3.4 Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn

Narvas toimib linna mainet tõstev, erinevaid sihtgruppe ja linna kogukondi kaasav, avatud, kõigi linlaste poolt tunnustatud ning tänapäevastel tehnoloogilistel lahendustel põhinev tõhus juhtimissüsteem. Linna maksubaas on piisav püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Narva linna juhtimine on plaanipärane, laiapõhjaliselt kokku lepitud ning selle põhimõtted kõigile asjaosalistele arusaadavad. Kogukonnad panustavad aktiivselt linna arendamisse, saades selleks vajalikku tuge.

Juhtimist iseloomustab kolmekeelne infoväli (eesti, vene ja inglise). Kõigis kolmes keeles on olemas lihtsasti kasutatav ja atraktiivne koduleht ning muud ametlikud linna infokanalid. Linnaga suheldes tunneb end mugavalt nii eesti-, vene- kui inglisekeelne inimene, ettevõtte või organisatsioon.

Kodanikele ja linna teenistujatele on loodud arusaadavad võimalused tõstatada erinevaid küsimusi ja probleeme, anda tagasisidet linna tegevuste kohta ning saada vastuseks informatsiooni, mis puudutab nende ettepanekuid, avaldusi jm. Selle tagavad praktikas toimivad ja erinevatele sihtgruppidele kättesaadavad nii digitaalsed kui ka traditsioonilised infokanalid. Linna tegutsemine erinevates menetlusprotsessides on võtnud üldiseks eesmärgiks lahendada asjad minimaalse menetlustähtajaga ja kodaniku, ettevõtja või muu asjalise jaoks mugavaimas vormis.

Linna valitsemise struktuur vastab parimatele omavalitsuse juhtimispraktikatele nii Eestis kui mujal Euroopas. Linna ametnikud, teenistujad ja volikogu liikmed osalevad aktiivselt asjakohastel hoiakute-, juhtimis- ning muudel koolitustel, et parandada linna valitsemise kvaliteeti. Linna andmebaasid on kaasaegsete lahendustega, aja- ja asjakohased, veebist kõikidele kättesaadavad ning lihtsalt mõistetavad.

Kogukonnad teadvustavad oma rolli linna juhtimises ning löövad linna juhtimisel ning linna ees seisvate probleemide lahendamisel aktiivselt kaasa. Linna valitsemise funktsioonid, rollid ja vastutus on kogukondadele ja linna valitsemise erinevatele struktuuridele arusaadavad ning jõukohased. Selle fikseerib linna võimuorganite ja kogukondade vahel sõlmitud kaasamiskokkulepe, mis aitab leevendada või vältida ka *NIMBY*¹-suhtumise kasvu linnas.

Narva on võtnud aktiivse rolli suhtluses riigiga. Samuti on Narva inspireerijaks maakondliku koostöö vallas.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on avatud uuendusliku juhtimisega linn.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Linna on loodud ja laialt kokku lepitud uus omavalitsuse juhtimise kontseptsioon.
 - a. Juhtimisauditi läbiviimine
 - b. Uue juhtimiskontseptsiooni ja struktuurireformi väljatöötamine
 - c. Kogukondade kaardistamine, nende arengu toetamine ja võimestamine
 - d. Kaasamiskokkuleppe koostamine

¹ *Not in my backyard* – mitte minu tagaaias

2. Linnas kasutatakse parimaid kättesaadavaid e-lahendusi.
 - a. Linna valitsemise IKT-auditi ning IKT-valdkonna arenduskava väljatöötamine ning rakendamine, sh riist- ja tarkvara tänapäevastamine
 - b. Töötajate digipädevuste arendamine ja teadlikkuse tõstmine võimalustest
 - c. E-infokanalite (koduleht, kodanike ja ettevõtjate suhtlus) süsteemne uuendamine ja väljaarendamine kolmes keeles
 - d. Nutikate linna juhtimise praktikate rakendamine, järjepidev arendamine ja aja- ja asjakohasena hoidmine (tehisintellekt, suurandmed, geoinfosüsteemid jms)
3. Linna valitsemisega seotud teenistujate kvalifikatsioon on tasemel.
 - a. Personalipoliitika väljatöötamine
 - b. Teenistujate koolitusprogrammi uuendamine ja rakendamine
 - c. Talentide värbamine
 - d. Teenistujate järelkasvu loomine
 - e. Kohalike poliitikute arendusprogrammi väljatöötamine
 - f. Kogukondade ja kolmanda sektori organisatsioonide võimestamise ja teenuste delegeerimise arendusprogrammide väljatöötamine
4. Linna erinevad kogukonnad on aktiivselt kaasatud linna juhtimisse.
 - a. Üldise kaasamise reglementeerimine, sh huvigruppide regulaarne informeerimine, avalike menetluste läbiviimine jms
 - b. Regulaarne kogukondade kaasamine – kaasav eelarve, linnahäkaton, küsitlused jms)
 - c. Kogukondade haridus- ja arendusprogrammide väljatöötamine
 - d. Kogukondade nõukoja käivitamine

1.4 Strateegia rakendamine

Narva linna strateegia elluviimiseks koostatakse meetmete kaupa eraldi tegevuskava, kus määratletakse tähtsajad ning eeldatavad maksumused. Vastavalt tegevuskavale koostavad Narva linna teenistujad oma iga-aastased tööplaanid.

Visioon ja strateegilised eesmärgid vaadatakse üle kord valimistsükli vältel, võttes aluseks siinses peatükis määratletud mõõdikud. Üle vaatamise käigus analüüsitakse, kuivõrd on soovitud seisundi suunas liigutud. Muuhulgas hinnatakse ka visiooni ja eesmärkide aja- ning asjakohasust. Vajadusel algatatakse strateegia uuendamine.

Tegevuskava täituvust hinnatakse iga-aastaselt. Vastavalt Narva linna arengudokumentide menetlemise korrale koostatakse igal aastal linna arengukava täitmise aruanne.

Strateegia tulemuslikkuse hindamise ja uuendamise eest vastutab Narva Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet. Strateegia tulemuslikkust hinnatakse järgmiste näitajatega (Tabel 1).

Tabel 1. Narva linna strateegia tulemuslikkuse hindamine

Nr	Näitaja	Algtase	Sihttase 2035	Selgitus
1	Omavalitsuste üldise rahulolu-uuringu kõikide valdkondade keskmine tulemus	2,92 (2020)	Vahemik 3,51–4	Täpsem info: https://minuomavalitsus.fin.ee/et/rahulolutoolaud Vahemik 3,51–4 tähistab edasijõudnu taset, kuni 3 aga olukorda alla baastaseme
2	Omavalitsuse teenustasemed	Vt selgitust	Kõikides valdkondades vähemalt edasijõudnu tase	Täpsem info: https://minuomavalitsus.fin.ee/et/kov/narva-linn
3	Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu	1022 (2021)	Vähemalt Eesti keskmine	Eestis oli keskmine brutotulu 2021. a 1 548 eurot, Ida-Virumaal 1202 eurot
4	Elanikkonna vähenemise tempo	1,7% aastas (viimase 6 a keskmine)	Alla 1% aastas	Elanikkonna vähenemise pidurdumine on üks märk elukeskkonna paranemisest
5	Omavalitsuse põhitegevuse tulemi osakaal põhitegevuse tuludest	14% (2020)	16%	16%-suurune tulem võimaldab kasutada individuaalset laenukoormust kuni 100% põhitegevuse tuludest
6	Elanike rahulolu-uuring	Ei ole mõõdetud	Seatakse esimese uuringu tulemuste põhjal	Korraldatakse kord valimistsükli jooksul, järgides elanikkonna soolis-vanuselise koosseisu ja tagades esinduslikkuse

2 Tegevuskava

Tegevuskava toetab Narva linna strateegiliste eesmärkide saavutamist ja visioonini 2035 jõudmist. Eelseisvaks perioodiks (vähemalt neljaks aastaks) kavandatud tegevused lähtuvad olukorra analüüsist, linna strateegilistest arenguvajadustest ning kohalikust eripärast. Tegevuskava kompleksne ellu viimine soodustab Narva linna ees seisvate väljakutsetega toimetulekut ja näeb ette tegevusi, millega soovitakse luua parimaid lahendusi linna järjepidevaks arenguks.

Kasutatud lühendid:

ALPA - Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet

KO - Kultuuriosakond

LAÖA - Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet

LMA - Linnamajandusamet

SAA – Sotsiaallabi amet

RA – Rahandusamet

HTM – Haridus- ja Teadusministeerium

NJ LV – Narva-Jõesuu Linnavalitsus

ID	Tegevus	Algus	Lõpp	Kulud kokku, EUR	Toetus kokku, EUR	Omafin. kokku, EUR	Omafin. %	omafin. aastal 2023	omafin. aastal 2024	omafin. aastal 2025	omafin. aastal 2026	Vastutaja	Partner
1. Strateegiline eesmärk: Narva on rohelist eluviisi toetav linn													
1.1 Linn on atraktiivne investoritele energeetika- ja tööstussektoris													
1	Investortevõtmise arendamiseks detailplaneeringute koostamine Narva tööstuspargi piirkonnas	2021	2023	75 000	75 000		0%					SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	ALPA
2	Elektriühenduse otseliini rajamine Balti Elektri jaama ja IVIA Kadastiku ja Kulgu tööstusparkide vahele	2022	2024	600 000	600 000		0%					SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	LAÖA, Enefit Power AS
3	Narva Tööstusinkubaatori, tööstuse digitaliseerimise, robotiseerimise ja automatiseerimise keskuse loomine Narva tööstuspargi territooriumil	2019	2024	9 000 000	9 000 000		0%					SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	LAÖA
1.2 Linn on atraktiivne ettevõtluse arenguks													
4	Ettevõtluse toetamine	2023	2026	212 000		212 000	100%	53 000	53 000	53 000	53 000	Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	

5	Ettevõtluse arengut soodustavate ürituste läbiviimine	2023	2026	89 412		89 412	100%	22 353	22 353	22 353	22 353	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
1.3 Linna elamufond ja avalikud hooned on energiasäästlikud													
6	Munitsipaaleturumude renoveerimine (sh energiatõhususe edendamine)	2023	2026	3 920 000		3 920 000	100%	420 000	500 000	1 500 000	1 500 000	SA Narva Linnaelamu	LMA
7	Munitsipaaleturumute arhitektuurivõistluse korraldamine	2023	2024	30 000		30 000	100%	5 000	25 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
8	Narva Kesklinna Gümnaasiumi spordihoone energiatõhususe edendamine	2021	2023	1 064 460	262 836	801 624	75%	99 006				Linnamajandusamet	LAÖA
9	Narva Keeltelütseumi ujula ja spordikompleksi rekonstrueerimine	2022	2025	6 000 000	820 000	5 180 000	86%	2 500 000	2 500 000	180 000		Linnamajandusamet	LAÖA, ALPA, KO
10	Narva Sotsiaaltöökeskuse Sotsiaalmaja energiasäästu suurendamine	2021	2023	900 000	630 000	270 000	30%	110 000				Linnamajandusamet	SAA
11	Narva uue linnavalitsuse hoone ehitamine	2023	2025	15 000 000	10 500 000	4 500 000	30%	1 500 000	1 500 000	1 500 000		Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	ALPA, LMA
1.4 Linna taristu on keskkonnasõbralik													
12	Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamine (sh sadeveekanalisatsiooni võrgu laiendamine, süsteemide projekteerimine, rajamine, rekonstrueerimine)	2019	2030	30 000 000	21 000 000	9 000 000	30%	240 000	360 000	150 000	300 000	AS Narva Vesi	LMA
13	Narva Kudruküla (linnaosa) alal sade- ja drenaažikraavide rajamine	2023	2026	800 000		800 000	100%	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandusamet	
14	Kergliiklusteede võrgustiku arendamine, sh: - Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamise III etapp; - Ida-Viru maakonna jalgrattateede võrgustiku planeerimine ja ühenduslõikude projekteerimine; - uue kergliikluse silla/tunneli rajamine raudtee üle/alt.	2021	2030	15 110 000	10 577 000	4 533 000	30%	95 000	705 000	720 000	732 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	ALPA, NJ LV, Eesti Raudtee

15	Uute kõnniteede ehitamine ja olemasolevate kõnniteede rekonstrueerimine	2023	2026	345 000		345 000	100%	100 000	100 000	100 000	45 000	Linnamajandus-amet	
16	Narva ühistranspordi infrastruktuuri kaasajastamine, sh bussipaviljonide renoveerimine	2020	2025	4 741 333	3 318 933	1 422 400	30%	200 000	600 000	500 000		Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	LMA, ALPA
17	Rahu ja Kreenholmi viaduktide renoveerimine	2023	2025	6 990 544		6 990 544	100%	2 500 000	2 490 544	2 000 000		Linnamajandus-amet	
18	Linna teede projekteerimine ja renoveerimine (sh arvestades teede seisukorra uuringu tulemust)	2023	2026	5 578 560		5 578 560	100%	750 000	750 000	2 507 900	1 570 660	Linnamajandus-amet	ALPA
19	Narvas TEN-T transiitteede rekonstrueerimistööde teostamine	2016	2023	15 696 154	8 976 381	6 719 773	43%	1 224 496				Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	LMA
20	Linnale kuuluvate kvartalisestest teede ja parkimiskohtade projekteerimine ja ehitus	2023	2026	800 000		800 000	100%	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus-amet	ALPA
21	Narva linnas korteriühistutele kuuluvate kvartalisestest teede remonttööde kaasfinantseerimine	2023	2026	800 000		800 000	100%	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus-amet	ALPA
22	Kangelaste prospekti ja Kreenholmi tänava arhitektuurse ideeövistluse korraldamine	2024	2025	35 000		35 000	100%		10 000	25 000		Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
23	Ülekäigukohtade renoveerimine	2023	2026	180 000		180 000	100%	100 000	30 000	30 000	20 000	Linnamajandus-amet	ALPA
24	Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja taristu renoveerimine	2023	2028	100 000		100 000	100%	50 000	50 000			Linnamajandus-amet	ALPA
1.5 Linna loodusväärtused on kaitstud													
25	Linna oluliste loodusobjektide ja rohealade säilitamine ja parendamine (sh olemasolevate objektide arendamine, Joaoru puhkeala dendroloogilise pargi loomine, maleaia rajamine, Sepa tn 7a pargi loomine; Pähklimäe puhkeala rajamine; Rakvere tn pargi rajamine)	2023	2026	4 435 558		4 435 558	100%	345 000	2 220 000	1 870 558		Linnamajandus-amet	LAÖA, ALPA
1.6 Linna korteri- ja aiandusühistud on aktiivsed osalised rohepöördes													
26	Ühistute teabekeskuse loomine	2023	2026	192 000		192 000	100%	48 000	48 000	48 000	48 000	Linnamajandus-amet	KredEx
27	Aiandusühistute toetusprogrammi kaasfinantseerimine	2023	2026	207 000		207 000	100%	54 000	54 000	54 000	45 000	Linnamajandus-amet	

28	Elamufondi remonditööde kaasfinantseerimine "Kodulinn kauniks" programmi raames	2023	2026	800 000		800 000	100%	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus-amet	
1.7 Linna elanikud osalevad aktiivselt linna muutmisel kliima- ja keskkonnasõbralikuks													
29	Biojäätmete liigiti kogumise toetamine	2023	2026	4 500 000	3 375 000	1 125 000	25%	125 000	500 000	500 000		Linnamajandus-amet	LAÕA
1.8 Avalik ruum on võrdselt kvaliteetne, liikuma kutsuv ja turvaline igal pool Narva linnas													
30	Linna üldplaneeringu koostamine	2020	2024	276 784		276 784	100%	84 000	24 784			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
31	Hoonete lammutamine vastavalt üldplaneeringule	2023	2026	276 000	193 200	82 800	30%		67 800		15 000	Linnamajandus-amet	ALPA
32	Väikevormide rajamine linnakeskkonda	2023	2026	40 000		40 000	100%	10 000	10 000	10 000	10 000	Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	LMA
33	Koortega jalutamiseks infrastruktuuri arendamine (sh jalutusplatside rajamine, prügikastide paigaldamine)	2023	2025	110 000		110 000	100%	50 000	20 000	20 000	20 000	Linnamajandus-amet	ALPA
34	Spordi- ja mänguväljakute ehitamine	2023	2026	1 123 960		1 123 960	100%	300 000	400 000	250 000	173 960	Linnamajandus-amet	SA Narva Linna Arendus
35	Äkkeküla tervise- ja spordikeskuse arendamine	2022	2025	2 780 606	277 954	2 502 652	88%	372 652	1 250 000	880 000		SA Narva Linna Arendus	SA Eesti Terviserajad, AS Narva Vesi
36	Uue Astri/Fama turu rajamine Narva avalikus linnaruumis	2022	2025	7 200 000	7 200 000		0%					Fama Invest OÜ	LAÕA, ALPA
37	Peetri platsi rajamine linna peaväljakuks	2022	2028	6 045 000	4 200 000	1 845 000	31%	20 000	75 000	50 000	700 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	ALPA, LMA
2. Strateegiline eesmärk: Narva on elanikest hooliv linn													
2.1 Narva linnas on kättesaadav kvaliteetne alus- ja üldharidus													
38	Lasteaedade õppekeskkondade (sh õuealade) parendamine	2023	2026	2 578 036		2 578 036	100%	895 000	650 000	600 000	433 036	Linnamajandus-amet	KO
39	Uute lasteaedade ehitamine	2020	2030	16 082 488		16 082 488	100%	7 732 488	4 350 000	4 000 000		Linnamajandus-amet	KO
40	Munitsipaalgümnaasiumi tegevuse korraldamine	2023	2023	470 000		470 000	100%	470 000				Kultuuriosakond	
41	7 000 m2 suuruse koolimaja kasutusest loobumine	2023	2026	200 000		200 000	100%				200 000	Kultuuriosakond	
42	Narva Paju Kooli arendamine HEV- kompetentsikeskuseks	2025	2030	14 000 000		14 000 000	100%			1 000 000	2 600 000	Kultuuriosakond	LMA

43	Narva Kesklinna Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine	2017	2023	11 538 646	5 000 000	6 538 646	57%	1 626 342				Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	KO
44	Narva Eesti Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine	2016	2023	3 000 000	2 550 000	450 000	15%	7 997				Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	HTM
45	Narva Eesti Kooli spordihoone ehitamine (detailplaneeringu koostamine, arhitektuuri ideekonkursi läbiviimine)	2023	2024	60 000	30 000	30 000	50%	5 000	25 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	LMA, KO, HTM
46	Narva Pähklmäe Gümnaasiumi hoone rekonstrueerimine	2026	2035	10 000 000		10 000 000	100%				1 000 000	Linnamajandus-amet	KO
47	Narva Keeltelütseumi ja Narva Pähklmäe Gümnaasiumi staadionide renoveerimine	2025	2030	4 000 000		4 000 000	100%			2 000 000	2 000 000	Linnamajandus-amet	KO
48	Mittestatsionaarse õppe tegevuskava koostamine ja elluviimine	2023	2023	470 000		470 000	100%	470 000				Kultuuriosakond	HTM

2.2 Huviharidus ja -tegevus on kasutajate, eelkõige noorte huvidega arvestav ning nende vajadusest lähtuv

49	Spordiklubide toetamine	2023	2026	541 000		541 000	100%	121 000	130 000	140 000	150 000	Kultuuriosakond	
50	Loodus- ja täppisteaduse huviringide toetamine	2023	2026	200 000		200 000	100%	50 000	50 000	50 000	50 000	Kultuuriosakond	
51	Munitsipaalhuvikoolide renoveerimine ja rekonstrueerimine	2023	2026	956 000		956 000	100%	450 000	506 000			Linnamajandus-amet	KO
52	Ujula hoone (Võidu 4) projekteerimine ja rekonstrueerimine	2023	2024	4 057 730		4 057 730	100%	1 677 090	2 380 640			Linnamajandus-amet	KO

2.3 Noorsootöö tagab noortele mitmekülgsed arenguvõimalused, pakkudes vajalikku tuge koostöös sotsiaalvaldkonnaga

53	Noorsootöö projektide ja noorteühingute toetamine	2023	2026	60 000		60 000	100%	15 000	15 000	15 000	15 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte-keskus
54	Noorte ettevõtlikkuse tõstmine	2023	2026	240 000		240 000	100%	60 000	60 000	60 000	60 000	Kultuuriosakond	
55	Mobiilse noorsootöö arendamine	2023	2026	180 000		180 000	100%	45 000	45 000	45 000	45 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte-keskus
56	Õpilase- ja innovatsioonimalevate loomine, sh erivajadustega õpilaste kaasamine	2023	2026	100 000		100 000	100%	25 000	25 000	25 000	25 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte-keskus

2.4 Tugiteenused eelkõige lastele ja peredele on kättesaadavad ja kvaliteetsed

57	Laste tugiteenuste arendamine	2023	2026	1 200 000		1 200 000	100%	300 000	300 000	300 000	300 000	Sotsiaalamet	
----	-------------------------------	------	------	-----------	--	-----------	------	---------	---------	---------	---------	--------------	--

58	Lastega peredele vanemlust toetavate programmide läbiviimine ja nõustamisteenuste arendamine	2023	2026	120 000		120 000	100%	30 000	30 000	30 000	30 000	Sotsiaalabiamet	
2.5 Kõigile vajajatele on tagatud kõrge kvaliteediga tervishoiuteenused, mis edendavad tervislikke eluviise ja toetavad väarikat vananemist													
59	Sotsiaal- ja terviseedenduse tegevuste korraldamine	2023	2026	96 000		96 000	100%	22 000	22 000	22 000	30 000	Sotsiaalabiamet	
60	Narva Haigla hoonete renoveerimine ning uue hoone projekteerimine ja ehitamine	2023	2026	11 798 141		11 798 141	100%	3 000 000	3 000 000	3 000 000	2 798 141	SA Narva Haigla	
61	Õendusabi ja hooldusabi teenuste osutamine	2023	2026	755 000		755 000	100%	170 000	180 000	195 000	210 000	SA Narva Haigla	
62	Uue hooldekodu projekteerimine ja ehitamine	2021	2025	7 507 518	5 246 124	2 261 394	30%	1 290 000	716 330	135 467		Linnamajandus-amet	LAÖA, SAA
2.6 Linna sotsiaalteenused on asja- ja ajakohased ning vastavad abivajajate profiilile													
63	Sotsiaalteenuste arendamine ja teenuskohtade loomine	2023	2026	990 000		990 000	100%	210 000	230 000	250 000	300 000	Sotsiaalabiamet	LK
64	Sotsiaalteenuste klientide elukvaliteedi parendamine ja võrdsete võimaluste tagamine	2023	2026	508 992		508 992	100%	58 992	100 000	150 000	200 000	Sotsiaalabiamet	
65	Psüühikahäiretega isikutele teenuste arendamine	2023	2026	160 000		160 000	100%	10 000	30 000	50 000	70 000	Sotsiaalabiamet	
66	Eluruumi kohandamine vastavalt inimeste erivajadustele	2017	2026	240 000		240 000	100%	60 000	60 000	60 000	60 000	Sotsiaalabiamet	
67	Päevakeskuse arhitektuurivõistluse korraldamine	2023	2024	35 000		35 000	100%	10 000	25 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	SAA
3. Strateegiline eesmärk: Narva on heade sündmuste linn													
3.1 Kultuuri-, sporditaristu ja märgilised objektid on korda tehtud													
68	Arheoloogiapargi väljaarendamine (projekteerimine ja ehitus)	2016	2026	300 000		300 000	100%	100 000	100 000	1 000 000		Linnamajandus-amet	ALPA
69	Narva Stockholmi platsi projekteerimine ja ehitus, I etapp	2016	2023	2 061 632	1 292 218	769 414	37%	339 575				Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA, LMA
70	Narva Stockholmi platsi ehitus, II etapp	2023	2025	6 000 000	4 200 000	1 800 000	30%	360 000	540 000	720 000		Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	LMA
71	Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine	2016	2023	7 990 888	4 954 496	3 036 392	38%					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA, LMA

72	Rüütli tänava ajaloolise kvartali detailplaneering	2022	2024	36 000		36 000	100%	18 000	9 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
73	Kaalukoja eeluuringud ja hoone projekteerimine	2024	2025	75 000		75 000	100%		50 000	25 000		Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
74	Peetri (J. Niimani) maja taastamine	2023	2027	7 000 000	4 900 000	2 100 000	30%		30 000	90 000	1 800 000	Linnamajandusamet	LAÖA
75	Kuningavalli arheoloogilised eeluuringud	2024	2025	36 000		36 000	100%		18 000	18 000		Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
76	Sadamate arendamine	2024	2029	2 250 000	1 575 000	675 000	30%				75 000	SA Narva Sadam	LAÖA
77	Promenaadi ehituse jätkamine	2023	2025	3 000 000	2 550 000	450 000	15%	45 000	135 000	135 000	135 000	Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	
78	Honori bastioni restaureerimine	2023	2027	3 000 000	2 550 000	450 000	15%	30 000	20 000	200 000	200 000	Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA
79	Gloria bastioni restaureerimine	2025	2028	4 500 000	3 150 000	1 350 000	30%			100 000	250 000	SA Narva Muuseum	
80	Triumph bastioni valgustuse taastamine	2026	2027	60 000		60 000	100%				60 000	SA Narva Muuseum	
81	Vanalinna ja linnuse vahel silla ehitamine	2026	2030	3 700 000	2 590 000	1 110 000	30%				110 000	SA Narva Muuseum	
82	Hahni trepi ehitustööd	2023	2026	630 000		630 000	100%		30 000	500 000	100 000	Linnamajandusamet	ALPA
83	Joaoru rannahoone remonditööde teostamine	2023	2026	360 000		360 000	100%	60 000	100 000	100 000	100 000	Linnamajandusamet	SA Narva Linna Arendus
84	Tekstiilitööstuse ajaloolise ala Kreenholm-Parusinka arendamine, sh Narva koskede vaateplatsi ehitamine	2023	2027	3 000 000	2 550 000	450 000	15%	30 000	20 000	200 000	200 000	Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	Narva Gate OÜ
85	Narva Kreenholmi kultuurikvartali "Manufaktuur" konseptsiooni välja töötamine ja kultuurikvartali rajamine	2023	2026	30 000 000	30 000 000		0%					SA Kreenholmi Kultuurikvartal	Narva Gate OÜ
86	Kreenholmi silla rekonstrueerimine (Kreenholmi ajaloolisel alal)	2025	2026	3 000 000	2 100 000	900 000	30%			200 000	700 000	Narva Gate OÜ	LMA, LAÖA
87	Narva Veneetsia ala arendamine	2025	2028	1 500 000	1 050 000	450 000	30%			50 000	100 000	Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA, LMA

88	Narva linna jalgpalli pneumohalli projekteerimine ja ehitamine	2021	2024	4 615 237	1 500 000	3 115 237	67%	1 500 000	1 300 000			Linnamajandus- amet	ALPA
89	Narva Kreenholmi staadioni rekonstrueerimine	2025	2026	9 672 770		9 672 770	100%			4 836 385	4 836 385	Linnamajandus- amet	LAÕA, KO
3.2 Kultuuriprogramm on mitmekesine ja aastaringelt tihe													
90	Traditsiooniliste kultuuri- ja spordiürituste korraldamine ja toetamine	2023	2026	560 000		560 000	100%	159 500	120 500	159 500	120 500	Kultuuriosakond	
91	Kultuuriorganisatsioonide toetamine	2023	2026	132 000		132 000	100%	33 000	33 000	33 000	33 000	Kultuuriosakond	
3.3 Teeninduskultuur on kõrge													
3.4 Linna turundus ja kommunikatsioon osapoolte vahel on aja- ning asjakohane													
92	Kultuuriturismi arengukava koostamine ja tegevuste ellu viimine (TExTour)	2021	2027	122 375		122 375	100%					Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
93	Osalemine koostöövõrgustikus (sh turismiklaster ning rahvusvahelised projektid)	2023	2026	36 000		36 000	100%	9 000	9 000	9 000	9 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
94	Narva linna turunduskava koostamine ja realiseerimine	2023	2027	115 000		115 000	100%	25 000	30 000	30 000	30 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
95	Projekti "Vana-Narva uus elu" ellu viimine	2022	2023	265 000	185 500	79 500	30%	48 300				Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	SA Narva Muuseum
96	Narva kultuuristrateegia tegevuste ellu viimine Euroopa kultuuripealinnaks kandideerimise eesmärgil	2023	2035	20 000 000	14 000 000	6 000 000	30%					Kultuuriosakond	
4. Strateegiline eesmärk: Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn													
4.1 Linnas on loodud ja laialt kokku lepitud uus omavalitsuse juhtimise kontseptsioon													
97	Linnavalitsuse struktuuri korrastamine	2022	2023	150 000		150 000	100%	150 000				Linnakantselei	
4.2 Linnas kasutatakse parimaid kättesaadavaid e-lahendusi													
98	Info- ja haldussüsteemide soetamine ja arendamine	2023	2026	399 300		399 300	100%	162 200	85 700	75 700	75 700	Linnakantselei	ALPA, LMA, RA
4.3 Linna valitsemisega seotud teenistujate kvalifikatsioon on tasemel													
4.4 Linna erinevad kogukonnad on aktiivselt kaasatud linna juhtimisse													
99	Kodanikualgatuse toetamine	2023	2026	2 000 000		2 000 000	100%	300 000	300 000	300 000	300 000	Linnamajandus- amet	
100	Linnakodanike kaasamise süsteemi loomine	2022	2023	30 000		30 000	100%	15 000				Linnakantselei	

3 Narva linna ja linna arvestusüksuse eelarvestrateegia 2023-2026

3.1. Sissejuhatav osa

Eelarvestrateegia koostatakse Narva linna arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida arengukavas kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia on finantsplaan, mis on aluseks linna eelarve koostamisel, kohustiste võtmisel ja investeringuprojektide kavandamisel.

Linna eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (*edaspidi ka* KOFs) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (*edaspidi ka* KOKS) § 37² alusel.

Vastavalt Narva Linnavalikogu 21.01.2021 määrusele nr 2 „Narva linna arengudokumentide menetlemise kord“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429012021023>) eelarvestrateegia koostatakse linna arengukava osana.

Eelarvestrateegia koostamisel tagatakse linna stabiilse arengu realistliku planeerimise kaudu. Arengukavas püstitatud eesmärgid ja tegevuste elluviimiseks on vajalik tagada linna tulubaasi stabiilsus ja investeerimisvõime jätkusuutlikkus.

Eelarvestrateegia hõlmab nelja eelseisvat eelarveaastat ning igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest korrigeeritakse. Käesolev eelarvestrateegia kajastab Narva linna eelarvepoliitilisi eesmärgid ja tegevusi nende saavutamiseks aastatel 2023 – 2026.

Eelarvestrateegia koostatakse Narva linna arvestusüksuse kohta. Narva linna arvestusüksusesse seisuga 31.12.2021.a kuuluvad järgmised üksused: Narva Linn (Narva Linnavalitsuse isikus), Sihtasutus Narva Linnaelamu, Sihtasutus NARVA HAIGLA, Sihtasutus Narva Linna Arendus, Sihtasutus Narva Sadam, Sihtasutus Narva linnaleht, Aktsiaselts TRANSSERIS-N, Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus.

Eelarvestrateegias on rakendatud finantsdistipliini tagamise meetme täitmine, et vältida linna ja linna arvestusüksuse raske finantsolukorra ohtu.

Linna eelarvestrateegia koostamise lähtealusteks on Narva linna arengukava, Eesti Panga majandusprognoos (Rahapoliitika ja majandus 2022/1), Rahandusministeeriumi 2022.aasta kevadine majandusprognoos ning teised kohaliku omavalitsuse üksuse (*edaspidi kov*) tegevust mõjutavad õigusaktid.

3.2 Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

3.2.1 Eesti üldine majanduskeskkond

Statistikaameti andmete kohaselt kasvas Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) 2021. aasta neljandas kvartalis võrreldes 2020. aasta sama perioodiga 8,6%, jooksevhindades moodustas SKP 8,7 miljardit eurot. 2021. aastal kokku kasvas majandus 8,3%. Võrreldes

2019. aastaga kasvas majandus 5,2%, ületades seega ka koroonaeelse taseme. Kasvu vedas koroonaeelsele tasemele jõudnud töötlev tööstus. Majandusele lisasid hoogu ka info ja side, veondus ja laondus ning kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus. Väga kiire kasv jätkus veel koroonast räsitud majutuses ja tootlustuses. Peamisteks majandust pidurdavateks tegevusaladeks olid aga hinnatõusu tõttu kaubanduse ja põllumajanduse sektorid. Energeetikasektor püsis hindade kasvust hoolimata 2020. aasta sama perioodi tasemel.

Statistikaameti andmetel tõusis 2021. aastal tarbijahinnaindeks 2020. aasta keskmisega võrreldes 4,6%. Tarbijahinnaindeksi aastamuutuse suurimaks mõjutajateks olid eluaseme ja transpordiga seotud hinnatõusud, mis kokku andsid kogutõusust üle kahe kolmandiku. Kodudesse jõudnud elekter kallines aastavõrdluses 44,5% ja gaas 27,5%. Bensiin oli 14,1%, diislikütus 12,8% ja sõiduvahendite ost 8,4% kallim.

Statistikaameti andmete kohaselt oli keskmine brutokuupalk 2021. aastal 1 548 eurot, mis on 6,9% suurem kui aasta varem. Palgakasv taastus pärast 2020. aasta aeglustumist pandeemiaeelsele tasemele. Statistikaameti andmetel oli keskmine brutokuupalk aasta lõikes endiselt kõrgeim info ja side tegevusalal, finants- ja kindlustustegevuses ning energeetikas. Palk oli madalaim aga kinnisvaraalas tegevuses ning majutuse ja tootlustuse tegevusalal. Kõige enam tõusis palk tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (13,1%) ning kaubanduse (10,7%) tegevusaladel. Aeglasem palgakasv oli aga hariduse (2,5%) ja energeetika (0,5%) valdkondades. Maakonniti oli keskmine brutokuupalk jätkuvalt kõrgeim Harju (1 694 eurot) ja Tartu (1 550 eurot) maakonnas ning madalaim Võru (1 192 eurot) ja Hiiu (1 194 eurot) maakonnas. Ida-Viru maakonna keskmine brutopalk 2021.a. oli 1 202 eurot.

Statistikaameti esialgsete andmete alusel oli 1. jaanuaril 2022 Eesti rahvaarv 1 328 439 ehk 1 629 inimese võrra väiksem kui aasta tagasi. 2021. aastal sündis Eestis 13 138 ja suri 18 445 inimest. Registreeritud rändeandmetel saabus Eestisse 12 280 ja riigist lahkus 8602 inimest. Statistikaameti andmetel jääb möödunud aastat iseloomustama erakordselt kõrge surmade arv, mida registreeriti 5 307 võrra rohkem kui sünde. Kõrge suremus ja viimaste aastatega samale tasemele jäänud sündimus tingisid negatiivse loomuliku iibe. Sellele vastukaaluks oli rändesaldo taas positiivne – Eestisse saabus elama 3 678 inimest rohkem, kui siit lahkus. Statistikaamet juhib tähelepanu sellele, et kui varasemalt on positiivne rändesaldo aidanud rahvaarvu kasvatada, siis 2021. aastal sellest ei piisanud ning elanike arv langes.

Statistikaameti täpsustatud andmed Eesti majanduse põhinäitajate kohta on avaldatud Statistikaameti kodulehel <http://www.stat.ee>.

Eesti majandusprognoos

Narva linna ja linna arvestusüksuse eelarvestrateegia 2023-2026 koostamisel võeti aluseks Eesti Panga majandusprognoos (Rahapoliitika ja majandus 2022/1), Rahandusministeeriumi 2022.aasta kevadine majandusprognoos. Majandusprognoosid on tehtud olukorras, kus määramatus tuleviku ees on suur. Nii Eesti kui ka ülejäänud maailma majanduse edasine käekäik on seotud Venemaa sõjalise agressiooniga ning sellega, millise suuna sõda võtab. Praegustes oludes tehtud prognoose ümbritseb ulatuslik määramatus,

sest nii toormete hinnad kui ka tarneahelaprobleemide lahenumine sõltuvad olulisel määral sõja käigust ja lääneriikide sanktsioonidest Venemaale.

Eesti Panga prognoosi kohaselt 2022. aastal langeb Eesti majandus mitme põhjuse koosmõjul. Püsivhinnas arvestatult väheneb SKP 2022. aastal 0,4% nii varem oodatust märksa kiirema hinnatõusu tõttu, mis kahandab tarbimisvõimalusi, kui ka ebakindluse suurenemise, tarneprobleemide ja ekspordivõimaluste vähenemise tõttu.

Väljavõte Eesti Panga majandusprognoosist

Majanduse põhinäitajad (%)	2022	2023	2024
SKP jooksevhindades (mld eurot)	33,45	35,23	37,34
SKP püsivhindades (%)	-0,4	2	3,5
Tarbijahinnaindeks (%)	10,2	2,4	1,7
Hõive (%)	0,3	0,6	1,1
Töötuse määr (%) tööjõust)	6,7	7,1	6,3
Keskmine brutopalk (eurodes)	1 670	1 786	1 900

Prognoos lähtub eeldusest, et Eesti eksport Venemaale, Valgevenesse ja Ukrainasse katkeb ega taastu kogu prognoosiperioodi vältel. Venemaale seatud sanktsioonid toovad kaasa teatud mõju väliskaubandusele nii otseselt kui läbi kaubanduspartnerite kaubavahetuse ka kaudselt. Kuigi Eesti ja peamiste kaubanduspartnerite jaoks on Vene, Valgevene ja Ukraina turu tähtsus väike, mõjutab kaubavahetuse katkemine nende riikidega osasid harusid (veondus ja laondus, puidutööstus, metallitööstus, masinaehitus, keemiatööstus) ja ettevõtteid tuntavalt. Sanktsioonid süvendavad pakkumispoolseid piiranguid, eriti mõnede oluliste kaubagruppide puhul, nagu puidutoore, metallid, väetised ning mineraalsed kütused. Eesti ettevõtted otsivad uusi eksporditurge ning tarnijaid, kuid tõenäoliselt on see aeganõudev, sest sama probleemi ees on ka teiste riikide ettevõtted. Tootmist takistavad probleemid süvenevad. Tööpuudus majandusraskuste tõttu suureneb. Eesti Panga prognoosi põhinäitajad on toodud <https://www.eestipank.ee/publikatsioonid/rahapoliitika-ja-majandus/2022/rahapoliitika-ja-majandus-12022>.

Rahandusministeeriumi 2022.aasta kevadine majandusprognoos lähtub ka eeldusest, et kaubanduspiirangud jäävad kehtima pikemaks ajaks, kuid ettevõtted kohanevad nendega aasta-paari jooksul uute turgude leidmise kaudu. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt jääb Eesti majanduse reaalkasv 2022. aastal umbes 4 protsendipunkti võrra madalamaks võrreldes sõja mittepühkemise stsenaariumiga ehk reaalne SKP 2022. aastal natukene väheneb. Kerge majanduskasv taastub 2023. aastal, kuid see jääb varem arvatust madalamaks. SKP nominaalmaht on aastal 2022 siiski umbes 0,4 mld eurot eelmisel suvel prognoositust suurem kiire hinnatõusu tõttu. Tarbijahinnad kasvavad 2022. aastal 12,7%, mis toob kaasa reaalsissetulekute ja eratarbimise vähenemise. Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadise majandusprognoosi põhinäitajad on toodud alljärgnevas tabelis.

Väljavõtte Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadisest majandusprognoosist

Majanduse põhinäitajad	2022	2023	2024	2025	2026
SKP reaalkasv (%)	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
SKP nominaalkasv (%)	6,7	3,7	5,0	4,8	5,0
SKP jooksevhindades (mld eurot)	32,7	33,9	35,6	37,3	39,2
Tarbijahinnaindeks (%)	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0
Tööhõive (15-74-aastased, tuhat inimest)	649,8	642,2	649,3	651,9	651,9
Tööhõive kasv (%)	-0,1	-1,2	1,1	0,4	0,0
Tööpuuduse määr (%)	7,2	8,3	7,2	6,7	6,4
Keskmine palk (eurot)	1 656	1 749	1 811	1 892	1 987

Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt kohalike omavalitsuste kulud kasvavad oluliselt kiiremini kui tulud. See on stsenaarium, mida 2021. aasta suveprognoosis ei oodatud. Omavalitsuste kulude kasvu survestab nii tarbijahindade ja riigi keskmise palga tõus (prognoositav kasv 2022. aastal vastavalt 12,7% ja 7,0%), energiakandjate kõrged hinnad kui ka sõjapõgenikega lisanduvad kulud. Samal ajal omavalitsuste põhitegevuse tulud kasvavad 2022. aastal vaid 4,5%, mistõttu omavalitsuste põhitegevuse tuleml (põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe) väheneb, ¼ võrra, jäädes alla 200 mln euro. Põhitegevuse tulemi langus vähendab nende võimalusi rahastada ja ellu viia investeeringuid ning suurendab vajadust laenuvahendite järele. Prognoositavalt suureneb omavalitsuste netovõlakkoormus 2022. aastal 31%lt 35%le põhitegevuse tuludest. Omavalitsussektori eelarvedefitsiit on 2021. aastast üle 100 mln euro ning jääb sellele tasemele eeldatavasti ka esoleval kolmel aastal. Kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu 2022. aasta laekumise prognoos vähenes võrreldes riigieelarve prognoosiga 30 mln euro võrra 1 436 mln euroni, mis tuleneb samuti hõive allapoole korrigeerimisest. Pensionisüsteemi teise samba muudatused ei mõjuta KOV füüsilise isiku tulumaksu laekumist.

Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadise majandusprognoosi põhinäitajad on toodud <https://fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/majandus-ja-rahandusprognoosid/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>.

3.3. Narva linna eelarvestrateegia perioodiks 2023 - 2026

Eelarvestrateegia koostamise peamiseks eesmärgiks on linna arengukavas ja samuti valdkondlikes arengukavades toodud investeeringuprojektide elluviimise kavandamine ning seeläbi piirkonna arengueesmärkide saavutamisele kaasa aitamine.

Eelarvestrateegia on aluseks iga-aastasele eelarve koostamisele ning samuti annab juhised vajalike muutuste tegemiseks (tulude kasvatamiseks või kulude kärpimiseks) ja võimaldab selgemalt aru saada kohaliku omavalitsuse võimekusest teha investeeringuid ning võtta laene ja muid kohustisi.

Eelarvestrateegias on esitatud andmed võetud laenudest tulenevate kohustiste kohta. Eelarvestrateegias on sätestatud Narva linna ja linna arvestusüksuse finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamine ja täitmine. KOF-i kohaselt peab linn tagama iga-aastaselt põhitegevuse tulemi väärtuse lubaval tasemel ning hoidma netovõlakoomuse individuaalsel piirmääral nii endal kui ka koos sõltuvate üksustega.

Linna arengukavas esitatud arengutegevuste realiseerimine on otseses seoses saadavate tulude mahuga (sh tulumaksu laekumine, riiklikud toetused) ja laenu võtmise võimalustega. Põhjenduseks on asjaolu, et linna tegevuste finantseerimine omavahendist suuremas osas otseselt sõltub Eesti majanduse kasvust, linnaelanike tööhõivest ja sellest tuleneva tulumaksu laekumisest, riigilt saadud toetustest, laenu võtmisest, välisinvesteeringutest. Rahvastikuregistri andmetel 01.01.2022.a. seisuga oli Narvas elanikkonna arv 53,98 tuh.inimest, aasta tagasi 01.01.2021.a seisuga oli 55,1 tuh.inimest. Arvu vähenemise põhjusteks on loomulik iive ja ränne. Detailsemad andmed linna rahvastiku kohta on avaldatud <https://www.investinnarva.ee/et/narvast/ldinfo/rahvastik>.

18. jaanuariks 2022 oli Äriregistris registreeritud 4 582 Narva ettevõtjat (19.01.2021 seisuga oli registreeritud 4 436 ettevõtjat). Narvas on 99,9% kõigist ettevõtetest mikro-, väike- ja keskmised ettevõtted. Põhiosa tegutsevatest ettevõtetest moodustavad mikroettevõtted, kus töötajate arv ei ületa 9 inimest (99,9% kõigist ettevõtetest). Narvas on vaid üks registreeritud suurettevõtte (rohkem kui 250 töötajaga): OÜ Fortaco Estonia. Suured ettevõtted, kes annavad enamikule inimestest tööd, on AS Enefit Power, AS Enefit Solutions, OÜ Maxima Eesti ja OÜ Aquaphor International. Kuna need ettevõtted pole registreeritud Narvas, siis nad ei kajastu linna üldises statistikas. Üldinfo Narva ettevõtluse statistika kohta on avaldatud <http://www.investinnarva.ee>.

Registreeritud töötusele ja töötute arvule avaldas suurt mõju sh koroonaviiruse COVID-19 levik. Registreeritud töötute arvu dünaamika on esitatud alljärgnevas tabelis.

Nimetus	31.01.2021	31.12.2021	31.03.2022
Eesti	56 336	44 109	46 023
Ida-Viru Maakond	8 431	6 279	6 501
Narva linn	3 935	2 894	2 907

Allikas: Eesti Töötukassa

Tulude ja investeeringute tase prognoos 2023-2026 aastate kohta on kavandatud konservatiivsuse printsiibist ja ei kata kõike linna arengukava tegevuskavas kirjeldatud tegevusi. Tulude enamlaekumine võimaldab lisaeelarve koostamisel suunata lisavahendeid vastavalt prioriteetsetele tegevustele. Majandusolukorra oodatust nõrgema arenguga, mis võib tuua kaasa tulude alalaekumist, tuleb eelarve ja kuluplaanid õigeaegselt muuta, ümberkorraldada kulud kokkuhoiumeetme rakendamisega. Narva linna ametiasutused (sh hallatavad asutused) majandamiskulude tegemisel, vara ostmisel, teenuse tellimisel, riigihangete korraldamisel lähtuvad eesmärgist tagada rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel.

Käesoleval ajal koostatakse erinevaid arengudokumente, mis avaldavad mõju linna arengule. Nendeks on Narva linna üldplaneering 2035+, Narva munitsipaalharidussüsteemi

arengukava 2030, Narva linna jäätmekava aastateks 2022-2028, Narva linna soojusmajanduse arengukava aastateks 2023-2032, kliima- ja energiakava.

Käesolevas linna eelarvestrateegias perioodil 2023-2026 on prioriteediks tagada seadusjärgsete avalike teenuste osutamine linna elanikele, muuta kov-i tegevus tõhusamaks ja tagada kvaliteetsete kohaliku tasandi avalike teenuste pakkumine. Selle täitmiseks tuleb sealhulgas parandada elukeskkonna infrastruktuur, luues linnaelanikele kaasaegseid ja mugavaid elutingimusi (sh tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, spordi- ja vabaaja veetmise võimalused) ning tagada kov-i asutuste töötajate motiveerimist.

Kuna kov-i võimalused kohustiste võtmises on piiratud ja finantsdistsipliini tagamise meetmeid tuleb rangelt täita, prioriteedid investeerimistegevuses on eelkõige seotud toetuste (sh Euroopa Liidu) ning välisabi kasutamisega, mis võimaldab kaasata vahendeid prioriteetsetele projektidele linna infrastruktuuri rajamisel ning uuendamisel.

Eelarvestrateegia koostamisel, peale linna laekumiste kavandamist, ametiasutustele olid antud piirsummad väljaminekute osas. Juhul, kui eesmärkide ja tegevuste täitmiseks oli hinnatud, et olulised tegevused on ebapiisavalt rahastatud, olid need tegevused esitatud eraldi reservtegevuste nimekirjana prioriteetide kaupa, mille realiseerimine saab olla ainult algselt kavandatust suuremate tulude laekumise korral.

Eelarvestrateegia prognoosimisprotsess koosneb osadest: põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimine, investeerimistegevuse prognoosimine, laenu võtmise vajaduse väljaselgitamine, likviidsete varade muutuse leidmine ja netovõlakooormuse arvutamine.

Narva linna eelarvestrateegia perioodiks 2023 – 2026 on koostatud tekkepõhise metoodika alusel, andmed on esitatud eurodes. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Tekkepõhine eelarvestamine annab ülevaate, kui palju saab eelarveaastal kulutuste tegemiseks kohustisi võtta, sõltumata sellest, millal tuleb kohustiste eest tasuda.

Ülevaade 2021.aasta täitmise osas, 2022.aasta eelarvest (edaspidi 2022.aasta eelarve) ja eelarvestrateegia aastateks 2023-2026 on esitatud punktis 3.6. Narva linna 2022.a eelarve oli kinnitatud Narva Linnavolikogu poolt 17.02.2022 summas 103,27 mln.eurot. Narva Linnavalitsus koostas ja esitas eelarvestrateegia koostamise perioodil Narva Linnavolikogule lisaelarvet, milles jooksva aasta eelarvet suurendatakse 4,18 mln euro võrra. Täpsustatud eelarve maht moodustab 107,45 mln.eurot.

3.3.1 Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud on jaotatud majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) maksutulud;
- 2) tulud kaupade ja teenuste müügist;
- 3) saadavad toetused;
- 4) muud tegevustulud.

Maksutulud

Eesti maksusüsteem koosneb maksuseadustega sätestatud ja kehtestatud riiklikest maksudest ning seaduse alusel valla- või linnavolikogu poolt oma haldusterritooriumil kehtestatavatest kohalikest maksudest. Käesolevas eelarvestrateegias on kavandatud riiklikeks maksudeks füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. Kohalikeks maksudeks on reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu.

Füüsilise isiku tulumaksu laekumist reguleerivad tulumaksuseadus ja füüsilise isiku tulumaksu kohaliku omavalitsuse üksustele eraldamise kord. Residendist füüsiliste isikute makstud tulumaks laekub järgmiselt: arvestamata tulumaksuseaduse 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust (ületav tulumaksu osa laekub riigile). Pensionidelt ja tulumaksuseaduse § 18 lõikes 1³ nimetatud dividendilt, vara võõrandamisest saadud kasult makstud tulumaks laekub riigile. Kui Maksu- ja Tolliametil puuduvad andmed residendi elukoha kohta, jaotatakse tema makstud tulumaks proportsionaalselt kohalike omavalitsusüksuste arvestuslikele osakaaludele.

Linna tulumaksu planeerimisel on sh võetud arvesse eelmise aasta tegelik ja jooksva aasta oodatav laekumine; majandusolukorra prognoosid, kohaliku omavalitsuse üksustele laekuva tulumaksu osakaal (sh kov-le eraldatav tulumaksu määr 2022.aastal 11,96%), maksumaksjate arv.

Maamaksu arvestuse aluseks on võetud kehtivad maksumäärad, maamaksu eelmise aasta tegelik ja jooksev laekumine eelarvesse. Narva linnas on kehtestatud maamaksu määrad linna hinnatsoonides diferentseeritult 0,8%-st kuni 2,5% maa maksustamise hinnast aastas. Narva Linnavolikogu poolt on 22.11.2012 võetud vastu „Maamaksust vabastamise kord Narva linnas“, mis kehtib alates 01.01.2013. Vastavalt korrale vabastatakse Narva linna poolt represseeritu ja represseerituga võrdsustatud isikud.

Riigikogu võttis 23.02.2022 vastu maa hindamise seaduse muudatused. Valitsuse algatatud maa hindamise seaduse, maamaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega tehtud muudatused ajakohastavad maa väärtuse hindamise kriteeriume ja viivad maamaksu kooskõlla maa turuväärtuse põhimõtetega. Muudatused ei puuduta kehtivat kodualuse maa maksuvabastust. Seadusega tehakse muudatusi maa korralise hindamise põhimõtetes. Seaduse kohaselt toimub järgmine maa korraline hindamine 2022. aastal ja edaspidi hakatakse hindama igal neljandal aastal. Maa korralise hindamise tulemusi hakatakse rakendama alates aastast 2024. Seadusega vähendatakse maksimaalseid maamaksumäärasid, mida KOV saab kehtestada. Maksimaalsete maksumäärade langetamine hoiab ära maamaksu liiga suureks muutumise. Lisaks, et tagada maksumaksjale sujuv üleminek uuele hinnatasemele, kehtestatakse maamaksusumma aastasele kasvule 10 protsendiline piirmäär.

Kohalike maksude seaduse alusel võib kohalik omavalitsus anda määruse oma haldusterritooriumil *kohalike maksude* kehtestamiseks. Kohalikud maksud on käesolevas eelarvestrateegias kajastatud muude maksutuludena: reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu. Reklaamimaks on kehtestatud Narva Linnavolikogu 27.02.2020 määrusega nr 6. Maksumaksja on maksuobjekti otsene valdaja, kes on

kohustatud reklaamimaksu maksma ning täitma teisi talle seoses maksukohustusega pandud rahalisi ja mitterahalisi kohustusi.

Narva linna teede ja tänavate sulgemise maks on kehtestatud Narva Linnavolikogu 21.05.2015 määrusega nr 18. Teede ja tänavate sulgemise maksu tasuvad füüsilised ja juriidilised isikud demonstratsioonide, rongkäikude ja muude üürituste (sh kultuuri-, spordiürituste, ajutiste kauplemiskohtade organiseerimiseks jne), korraldamise, samuti ehitus- ja remonttööde puhul, kui sellega kaasneb Narva linna haldusterritooriumil asuva üldkasutatava tee, tänava, väljaku, pargi, puhkeala või selle osa sulgemine.

Parkimistasu on kehtestatud Narva Linnavolikogu 22.03.2018 määrusega nr 6 „Narva avalik tasuline parkimisala ja parkimistasu“. Maksukohustuslane on mootorsõiduki juht, kes pargib mootorsõiduki ja/või selle haagise avalikul tasulisel parkimisalal.

Tulud kaupade ja teenuste müügist

Antud tuludena on planeeritud riigilõivud, tulud haridusalasest tegevusest, kultuuri- ja kunstialasest tegevusest, spordi- ja puhkealasest tegevusest, sotsiaalalialasest tegevusest, tulud üldvalitsemisest, tulud muudelt majandusaladelt, üür ja rent, tulud õiguste müügist, muu toodete ja teenuste müük.

Tulude kavandamisel on võetud arvesse 2021.aasta tegelik ja 2022.aasta oodatav laekumine ning muudatused asutuste tegevustes. Suurimad laekumised antud osas on kavandatud peamiselt haridus- ja sotsiaalalialasest tegevusest saadavate tulude arvelt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks

Iga-aastases riigieelarves on ette nähtud toetus nõrgema tulubaasiga kohalikele omavalitsustele. Tasandusfondi jaotamise põhimõtted määratakse seadusega. Tasandusfondi suurus ja jaotamise aluseks olevate arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Tasandusfondi eesmärk on vahendite kasutamise tingimusi määramata ühtlustada kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimalusi. Tasandusfondi jaotamisel võetakse arvesse sh kohaliku omavalitsuse üksusele laekuv tulumaks, elanike demograafiline struktuur, gümnaasiumiõpilaste arv munitsipaalkoolides ja muud kohaliku omavalitsuse üksuse parameetrid. Tasandusfondi vahendid jaotatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega.

Toetusfondi suurus ja sellesse kuuluvad toetuste liigid määratakse riigieelarvega. Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi jaotamise aluseks olevad arvnäitajad ja nende arvestamise alused sätestatakse seadusega. Arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Toetusfondi jaotamise ja kasutamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. 2022 aastal toetusfondi vahendid on ette nähtud sh üldhariduskoolide pidamiseks antavaks toetuseks (tööjõukuludeks, täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks, tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks, kultuurirannitsa toetuseks), koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetuseks, huvihariduse ja -tegevuse toetuseks, toimetulekutoetuse väljamaksmiseks, matusetoetuseks, asendus- ja järelhooldusteenuse toetuseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitiseks, kohalike teede hoiu toetuseks.

Toetusfondi jaotuse kohaliku omavalitsuse üksuste vahel kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega. Kultuuriranits (alates 2022.a) on kultuuriministeeriumi eestvedamisel loodud toetusmeede, mis võimaldab koostöös koolide ja omavalitsustega lastel ja noortel külastada õppeprogrammi osana teatrietendusi, kinoseansse, muuseume või muud valdkonnas pakutavat. Rahastus aitab lastel ja noortel arendada nii riikliku õppekavaga ettenähtud ainepädevusi kui ka kasvada loovateks ja mitmekülgeteks isiksusteks. Seeläbi panustab kultuuriranits nii loojate kui ka publiku järelkasvu.

Alatest 01.09.2021 Narva Eesti Gümnaasiumi kooli pidajaks on Haridus- ja Teadusministeerium. Koolipidajana kavatseb riik alustada hariduslinnaku kolme riikliku üldhariduskooli tulevase koostöö kujundamist. Eesmärgiks on hoida ja arendada nii Narva Eesti Gümnaasiumi kui ka Vanalinna Riigikooli seniseid tugevusi, käivitades koostööd uue riigigümnaasiumiga. 2023. aasta sügisel alustab Narvas kaks riigigümnaasiumi, kus saab õppida üle 700 õpilase. Narva linna koolivõrk selleks hetkeks peab olema ümber kujundatud. Linn teeb haridustaristu optimeerimise otsused vastavalt põhikoolivõrgu korrastamise meetmesse esitatud taotlustele ning seal määratud tähtaegadest. Sellest tulenevalt on toetusfondi suurus otseses seoses koolivõrgu muudatusega ning optimeerimisega. Eespool nimetatud tegevused avaldavad mõju nii toetus-, kui ka tasandusfondi suurusele linna eelarvestrateegia perioodil.

Muudes tegevuskuludeks saadud toetustes on planeeritud täiendavad sihtotstarbelised laekumised asutuste tegevuskuludeks. Eelarveaasta jooksul täiendavate toetuste saamisel vastavad muudatused viiakse linna eelarvesse.

Muud tegevustulud

Antud tuludena on planeeritud laekumine vee erikasutusest, trahvid, võlalt arvestatud intressitulu (va finantstulu), tulud varude müügist ning muud tulud.

3.3.2 Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulud on jaotatud majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) antavad toetused;
- 2) muud tegevuskulud.

2023-2026 aastate kavandamisel nimetatud kulude osas võeti aluseks eelnevate aastate andmeid ning ametiasutuste tegevuste kavasid. Ametiasutused esitasid reservtegevuste nimekirjad prioriteetide kaupa, mis viiakse ellu algselt kavandatust suuremate tulude laekumise korral.

Antavad toetused

Toetustena tegevuskuludeks on kavandatud sotsiaalabitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele, sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks, mittesihtotstarbelised toetused. 2023-2026 aastate kavandamisel nimetatud kulude osas võeti aluseks eelnevate aastate andmeid ning asutuste tegevuste kava.

Aastatel 2023-2026 linna eelarves on planeeritud järgmised antavad toetused sh: sihtasutustele ja mittetulundusühingutele, linna üritustele, sotsiaaltoetused, iga-aastased liikmemaksud jt.

Linnaeelarvest tegevuskuludeks eraldatavad sihtotstarbelised toetused on eelarvestrateegia perioodil planeeritud lähtudes 2022 aasta tasemest, sh SA-le Narva Linnaelamu, SA-le Narva Sadam, SA-le Narva Linna Arendus, SA-le Narva Muuseum, SA-le Vaivara Kalmistud, toetusena avaliku liiniveo korraldamiseks.

Linnas kehtestatud toetuste andmise korrad on suunatud erinevate valdkondade toetamiseks, soodsa linnakeskkonna loomiseks, aiandusühistute ja korteriühistute sihtotstarbelist toetamiseks. Eelarvestrateegia perioodil kavandatakse need toetused lähtudes eelarve võimalustest.

Antavad toetused moodustavad ca 9 % põhitegevuse kuludest.

Muud tegevuskulud

Muud tegevuskulud jagunevad personalikuludeks, majandamiskuludeks ja muudeks kuludeks. 2023-2026 aastate kavandamisel võeti aluseks 2021 ja 2022 aastate andmeid, ametiasutuste tegevuste kavad.

Personalikulud moodustavad linna põhitegevuse kuludest ca 64%.

Majandamiskulud koosnevad administreerimiskuludest, kinnistute, hoonete, ruumide, rajatiste, sõidukite ja inventari majandamiskuludest, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kuludest, koolituse, õppevahendite, meditsiini- ja hügieenikuludest, toiduainete ja toitlustusteenustest, sotsiaalteenustest ja muude teenuste kuludest.

Eelarvestrateegia perioodil linna asutuste ülesannete täitmisest tulenevad tegevused (k.a sõlmitavad lepingud) kavandatakse lähtudes eelarve võimalustest ning prognoosivatest kuludest. Nt koolieelses lasteasutuses peab lapsele olema tagatud eakohane toit ning koolieelse lasteasutuse seadusest tulenevalt katab lapse toidukulu lasteasutuses vanem. Narva linna lasteaedadel on võimalus eelarvestrateegia kestel sõlmida hankelepinguid toiduainete ostmiseks. Samuti eelarvestrateegia perioodi kestel on vajadus teiste hankelepingute järel, nt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vara ja tarvikute, meditsiini- ja hügieenitarvete, vara ja inventari remondi- ja hooldusteenuste, sõidukite kasutusrendilepingute osas.

Kuna majandamiskulud on sh otseses seoses riigihangete tulemustega, võib nende maksumus ületada eelarvestrateegias planeeritud.

Majandamis-ja muud kulud moodustavad linna põhitegevuse kuludest ca 27%.

Eesti kohalikel omavalitsustel on oma kogukonna elu korraldamisel laialdane pädevus. Narva linna olulisemateks kuluvaldkondadeks on haridusvaldkond, majandus (sh ühistransport), elamu-ja kommunaalmajandus, sotsiaalne kaitse (sh toetused, teenused, hoolekande asutused) ning vabaaeg, kultuur ja religioon (sh kultuurimajad, muusika-, spordi- ja huvikoolid, raamatukogud jne).

Narva linna ametiasutuste (sh hallatavate asutuste), teenistuste kulude klassifitseerimine toimub nii majandusliku sisu järgi kui ka valdkondade lõikes. Koondülevaade on esitatud eelarvestrateegia punktis 3.6.

3.3.3 Investeermistegevus

Investeermistegevuse eelarveosa jaotatakse majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) põhivara soetus;
- 2) põhivara müük;
- 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine;
- 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine;
- 5) osaluste soetus;
- 6) osaluste müük;
- 7) muude aktsiate ja osade soetus;
- 8) muude aktsiate ja osade müük;
- 9) antavad laenud;
- 10) tagasilaekuvad laenud;
- 11) finantstulud ja finantskulud.

Käesoleva eelarvestrateegia perioodi jooksul seisab linna ees väga tähtis ülesanne Euroopa Liidu (edaspidi EL) fondide rahaliste vahendite kaasamisel ja kasutamisele võtmisel. Linna arengutegevuse töö optimeerimiseks on kõikide suuremahuliste projektide töö (k.a kogu linna projektialase tegevuse koordineerimine) korraldatud läbi Narva Linna Arenduse ja Ökonoomika Ameti.

Arvestades linna omafinantseerimisvõimekust kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul, on suuremate investeeringute tegemine võimalik ainult välisrahastuse toel.

Antud osa planeerimisel on 2023-2026 aastateks võetud aluseks linnas realiseeritavad ja kavandatud projektid. Projektide elluviimisest sõltub põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine, selle arvelt põhivara soetus ning sellega kaasnevad finantskulud.

Narva linna investeermistegevuse arvnäitajad on toodud arengukava tegevuskava osas, ülevaade põhiprojektidest (sh kavandatud investeeringuobjektidest) on esitatud punktis 3.6.

3.3.4 Finantseermistegevus

Finantseermistegevuse eelarveosa jaotatakse majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) laenude võtmine, võlakirjade emiteerimine, kapitalirendi- ja faktooringukohustiste võtmine ning kohustiste võtmine teenuste kontsessioonikokkulepete alusel;
- 2) võetud laenude tagasimaksmine, kapitalirendi- ja faktooringukohustiste täitmine, emiteeritud võlakirjade lunastamine ning tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel.

Kohustiste võtmine ja tagasimaksmine sõltub linnas realiseeritavatest ja kavandatavatest projektidest ja tegevustest. Võttes aluseks eelmiste perioodide kogemust võib eeldada, et

eelarvestrateegia perioodil investeerimisprojektide realiseerimisel võib tekkida vajadus sildfinantseerimise üle. Käesolevas eelarvestrateegias need vahendid pole planeeritud, sest seda osa oluliselt mõjutab 2022.aastal kavandatud projektide prognoositav realiseerimine. Täpsustatud andmed kajastatakse vastava aasta eelarves. Linna kohustiste tagasimaksmine on otseses sõltuvuses ka sildfinantseerimise laekumisega.

Linna võlakohustised on esitatud Narva linna eelarvestrateegia tabelis, esitatud punktis 3.6.

3.4 Narva linna sõltuvate üksuste eelarvestrateegia perioodiks 2023-2026

Narva linn kui kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuvad üksused moodustavad Narva linna arvestusüksust. Eelarvestrateegia koostamiseks on vajalik linna sõltuvate üksuste määramine. Sõltuvate üksuste määramisel lähtutakse KOFS-st ja rahandusministri määrusega kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmete arvutusmetoodikast (on kinnitatud Rahandusministri 16.05.2011 määrusega nr 29). Eelarvestrateegia sisaldab andmeid sõltuvate üksuste majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajaid, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks.

Sõltuvad üksused leitakse kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Sellest lähtudes 2021.aasta andmete põhjal Narva linna arvestusüksusesse koos linna asutustega kuuluvad Sihtasutus Narva Linnaelamu, Sihtasutus NARVA HAIGLA, Sihtasutus Narva Linna Arendus, Sihtasutus Narva Sadam, Sihtasutus Narva linnaleht, Aktsiaselts TRANSSERIS-N, Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus.

Linnaeelarvest eraldatav toetus sõltuvatele üksustele peamiselt planeeritakse 2022. aasta tasemel lähtudes eelarve võimalustest.

Sõltuvate üksuste andmed 2021. aasta kohta on võetud avalikest infosüsteemidest (<https://saldo.rtk.ee>).

3.4.1 Sihtasutus Narva Linnaelamu

Munitsipaalelamufondi valitsemise ja kasutamise, selle säilitamise tagamine ja tehnilise seisukorra parandamise ülesanded on antud üle SA-le Narva Linnaelamu, mille asutajaks on Narva linn.

Eelarvestrateegia koostamisel juhinduti raamatupidamiseeskirjadest, sihtasutuse dokumentidest, mille põhjal teostatakse asutuse tegevus, Eesti Vabariigi seadustest ning Narva linna kehtivatest õigusaktidest.

Sihtasutuse põhitegevuse tulud koosnevad enamjaolt omatuludest rendilepingutelt ja Narva linna poolt eraldatavast toetusest.

Linnaelamu põhitegevuse kulud on munitsipaalelamufondi haldamine, ühiselamute remonditööd, mitte-eluruumide ja eluruumide ülalpidamiskulud, kommunaalkulud ja muud haldamisega seotud kulud.

Sihtasutus Narva Linnaelamu arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.2. Sihtasutus NARVA HAIGLA

Sihtasutuse NARVA HAIGLA asutajaks on Narva linn. Sihtasutuse peamiseks tegevusvaldkonnaks on haiglaraviteenused.

Sihtasutuse tulud moodustuvad peamiselt meditsiinilise tegevuse arvelt (98% tulude üldsummast). Tulude kõikumine aastate lõikes tuleneb meditsiiniteenuste maksumuse hinnakirja prognoositavast muutumisest.

Kuna sihtasutuse NARVA HAIGLA põhitegevuseks on meditsiiniteenuste osutamine, siis suure osa kuludest moodustavad personalikulud (65%). Alates 01.04.2021 suurenes sihtasutuse personali töötasu. 2021 aasta sügisest COVIDi tõttu keskmiselt 3 korda suurenes personali töötasu COVID-osakonnas. Töötasu prognoositava kasvu korral eelarve kulude osa suureneb oluliselt. Sihtasutuse NARVA HAIGLA kulude kasv on peamiselt seotud kommunaalteenuste kallinemisega, sisseostetavate tervishoiu- ja diagnostikateenuste mahu ja maksumuse suurenemisega ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulude kasvuga.

Oluliseks faktoriks, mis mõjutab rahaliste vahendite liikumist prognoositaval perioodil, on personali töötasu muutmine, eriti COVIDi tõttu. Rahaliste vahendite reservi vähendati 2021-2026. aastatel optimaalse miinimumini, mis toetab asutuse finantsilisi võimalusi kuu algusele langevate maksete tipu katmiseks, töötasu jooksvate arvelduste tegemiseks, maksude maksmiseks ja hankijatega arveldamiseks. Vabad rahalised vahendid on suunatud 2022. aastal peamiselt sihtasutuse NARVA HAIGLA materiaalse baasi parandamisele, uute kiirabiautode ja meditsiiniseadmete ostule.

Sihtasutus NARVA HAIGLA arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.3. Sihtasutus Narva Linna Arendus

Sihtasutuse Narva Linna Arendus asutajaks on Narva linn. Sihtasutuse eesmärgiks on Narva linna piirkonna elukeskkonna kvaliteedi tõstmine, soodsate tingimuste loomine ettevõtluse arenguks Narva linna haldusterritooriumil läbi sihtasutuse omandis või käsutuses oleva kinnisvara ja maa-alade arendamise linnaelanike huvides.

Sihtasutuse tegevus on seotud põhiliselt järgnevate tegevussuundadega: Äkkeküla spordi- ja puhkeala korrastav ja arendav tegevus; hoone asukohaga Paul Kerese tn 20 arendamine ja rendile andmine; Joaoru puhkeala (sh Joaoru Rannahoone) arendamine.

Sihtasutus Narva Linna Arendus põhitegevuse tulu koosneb renditulust ja linnast saadud toetustest. Sihtasutus tulu olulisem osa otseselt seotud iga-aastaselt linna poolt laekuvatest toetustest, mis on suunatud põhitegevuse kulude katteks. Põhitegevuse kulud on tööjõukulud, majandamiskulud ning arendustegevusega seotud kulud.

Sihtasutus jätkab tegevust 2022-2026 aastatel kolmel märgitud suunal, lähtudes avanevatest projektide finantseerimise võimalustest, mis on põhiliselt seotud Äkkeküla alade arendamise (projektid ja iseseisev arendamine) ning Paul Kerese 20 tehtavate

vajalike renoveerimistöödega. Oma projektide elluviimisel püüab Sihtasutus Narva Linna Arendus kaasata rahavahendeid erinevatest fondidest ja partneritelt.

2023-2026 aastatele on planeeritud sh järgmised investeeringuprojektid: Äkkeküla tervise- ja spordikeskuse arendamine (sh projekteerimine); grillimisplatside ehitamine II etapp; ekstreempargi II etapi projekteerimine ja ehitamine; Äkkeküla jõulinnaku II etapp arendamine; Äkkeküla Tervisradade renoveerimine.

Sihtasutus Narva Linna Arendus arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.4. Sihtasutus Narva Sadam

Sihtasutuse Narva Sadam asutajaks on Narva linn. Sihtasutus on asutatud rahaliste ja mitterahaliste vahendite kogumise eesmärgiga Narva Linnasadama (Jõesadam) ja Kulgu Sadam rekonstrueerimiseks ning jahtide ja väikelaevade jaoks sadama arendamiseks, mis pakub kvaliteetsed teenused nii turistidele kui ka kohalikele elanikele sadama administreerimiseks, opereerimiseks ja teiste tehingute (sildume ja jahtide hoidmise, jahtide ja kaatrite hooldus, tõstekraana teenused, paaditreileri üürimine ja slipi kasutamine) teostamiseks, mis tihedalt seotud sihtasutuse tegevusega. Sihtasutuse Narva Sadama peamised sihtgrupid on veeturistid, väikelaevade kohalikud omanikud ning muud piirkonda külastavad turistid. Narva Sadama konkurentideks on eelkõige teised piirkonna väikesadamas; sadamad, kuid väikesadamate tegevusspetsiifikast tulenevalt tuleks neid vaadata mitte niivõrd konkurentide kuivõrd koostööpartneritena. Lisaks investeeringutele, mille kaudu parandatakse sadama teenuste kvaliteeti, on oluline Narva Sadama tuntuse kasv sihtgruppide hulgas.

Olulised tegevused aastateks 2023-2026 strateegiliste eesmärkide saavutamise osas on: Narva linna sadamate positsioneerimine Eestis, Soomes, Rootsi, Venemaa purjesportlaste hulgas; sponsorite leidmine; osalemine erinevates projektides.

Sihtasutus Narva Sadam arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.5. Aktsiaselts TRANSSERIS-N

AS Transservis-N on Narva linna 100% osalusega ettevõte. Aktsiaseltsi TRANSSERIS-N põhitegevuse eesmärgiks on mootorsõidukite järjekorra korraldamine Narva piiripunktist Eestis Venemaale. Aktsiaselts TRANSSERIS-N tegutseb Politsei- ja Piirivalveametiga sõlmitud lepingu nr 20-2.36/1-13 alusel, mis jõustus 16.06.2021.a. Leping sõlmiti 5 aastaks.

TRANSSERIS-N põhitulu koosneb sõidukite järjekorra haldustasust Eesti piiril. 2020. aastal alanud COVID-19 pandeemia tagajärjel Aktsiaselts TRANSSERIS-N tegevustulu on oluliselt langenud kehtestatud piirangute tõttu. Seoses kriisi olukorraga TRANSSERIS-N oli sunnitud ümber vaatama oma struktuuri, alustama ettevõtte kulude optimeerimist ning taotlema rahalist toetust Narva linnalt ja Siseministeeriumilt. Antud eelarvestrateegia koostamise hetkel on lisandunud negatiivne tegur seoses sõjaga Ukrainas ja Euroopa Liidu poolt kehtestatud sanktsioonidega Venemaa poolt, mis võivad samuti vähendada piiri läbivate sõidukite arvu. Kui negatiivsete tegurite mõju Aktsiaselts TRANSSERIS-N tegevusele aastatel 2022-2026 jätkub, siis hinnatakse edaspidist kulude optimeerimist, Narva linna ja Siseministeeriumi lisafinantseerimise vajaduse vähendamiseks.

Aktsiaselts TRANSSERIS-N arvnäitajad on esitatud punktis 3.6

3.4.6. Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus

OÜ Narva Jäätmekäitluskeskus osanikeks on Narva linn (99%) ja AS Uikala Prügila (1%). Osaühingu Narva Jäätmekäitluskeskus peaeesmärgiks on Narva linna ja lähialade elanikkonna vajaduste rahuldamine jäätmekäitluse valdkonnas. Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus osutab peamiselt järgimisi teenuseid: tavajäätmete vastuvõtt ettevõtte territooriumil; jäätmete sortimine ja taaskasutamisele suunamine, vähemal määral taaskasutamine jäätmemajanduse valdkonda reguleerivaid õigusakte järgides; omavoliliste prügilate likvideerimine, laadimisteenuse osutamine, lume koristamine ja muru niitmine; puude ja põõsaste raie; transporditeenuse osutamine. OÜ Narva Jäätmekäitluskeskuse tegevused aastateks 2022-2026 on sh osutatavate teenuste kvaliteedi tõstmine, sisemiste tööprotsesside optimeerimine, tehniliste ressursside mõistlik kasutamine; töötajate teadmiste ja oskuste arendamine ja seeläbi tootmiskvaliteeti parandamine ja ettevõtte käibe suurendamine; turunduse tugevdamine.

Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.7. Sihtasutus Narva linnaleht

Sihtasutus oli asutatud Narva linna poolt linna ajalehe väljaandmiseks ja linna elanikele tasuta levitamiseks. 21.04.2022 võttis Narva Linnavolikogu vastu otsuse nr 18 "Sihtasutuse Narva linnaleht põhikirja muutmine ja sihtasutuse lõpetamine". Lõpetamise põhjuseks on ebapiisav vara SA eesmärgi saavutamiseks. Sihtasutus Narva linnaleht arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.5 Finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmine

Pikaajaliselt jätkusuutliku fiskaalraamistiku tagamiseks rakendatakse meetmeid kohalike omavalitsuste finantsdistsipliini tõhustamiseks. KOFS-st tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini tagamise meetmed on kov-i ja kov-i arvestusüksuse kinnipidamine põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast seadusandluses kehtestatud tähenduses.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus ei tohi olla aruandeaasta lõpu seisuga väiksem kui null. Vastavalt KOFS-ile eelarvestrateegias võib kavandada kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest väiksemana: kaheks mittejärjestikuseks aastaks; järgmiseks eelarveaastaks, kui jooksva aasta eelarve põhitegevuse tulem on kavandatud mitte väiksemana kui null. Antud nimetatud juhul peab eelarvestrateegiaga kavandatavate aastate põhitegevuse tulemite summa olema mitte väiksem kui null.

Netovõlakoormus leitakse võlakohustiste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. KOFS-i alusel kehtivad netovõlakoormuse arvestuse reeglid "Netovõlakoormuse ülemmäär" (KOFS § 34) ja võimalikud piirangud sh: „Finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamisega arvestamine investeeringutoetuste andmisel" (KOFS § 34¹).

Kui linnal või linna arvestusüksusel nimetatud finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamata jätmise esimesel esmakordselt aruandeaasta lõpu seisuga ning kohaliku omavalitsuse üksus kavandab vastuvõetud eelarvega meetmete rakendamata jätmist jätkata, informeerib Rahandusministeerium kohaliku omavalitsuse üksust meetmete rakendamata jätmise tagajärgedest.

Alates 27.12.2020 jõustusid KOFS-i muudatused finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise osas (§ 59 lõiked 12 ja 13). KOFS-i §-des 35¹ ja 35² sätestatud piiranguid aastatel 2020–2027 ei rakendata (§ 59 lõik 14 jõust. 27.12.2020)

Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse kov-i ja temast sõltuvate üksuste saldoandmised ning elimineeritakse nendes saldoandmises kajastatud read, millel kajastub sama kov-i või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood.

Andmed Narva linna ja Narva linna arvestusüksuse põhitegevuse tulemist ja netovõlakoormusest 2021 aastal, jooksvaks 2022 aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks (2023-2026) on esitatud punktis 3.6. Arvestusüksuse sisesed tehingud on elimineeritud.

Esitatud andmetest tuleneb, et Narva linna ja Narva linna arvestusüksuse planeeritud põhitegevuse tulem on positiivne, netovõlakoormus ei ületa KOFS-iga kehtestatud ülemmäära ning vastavad seadusandlusega kehtestatud nõuetele.

3.6 Narva linna eelarvestrateegia 2023-2026 andmed

Narva Linnavalitsuse 2021 aasta eelarve täitmine, 2022 aasta täpsustatud eelarve ja eelarvestrateegia perioodil 2023-2026

eurodes

Narva Linnavalitsus	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	72 799 209	69 433 650	68 581 527	66 164 549	65 832 922	65 600 428
Maksutulud	31 877 336	31 343 039	31 340 039	31 340 039	31 340 039	31 340 039
sh tulumaks	31 439 533	30 956 937	30 956 937	30 956 937	30 956 937	30 956 937
sh maamaks	260 972	250 602	250 602	250 602	250 602	250 602
sh muud maksutulud	176 831	135 500	132 500	132 500	132 500	132 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 249 933	4 769 204	4 488 866	4 408 356	4 337 466	4 292 556
Saadavad toetused tegevuskuludeks	36 532 878	33 313 607	32 744 822	30 408 154	30 147 417	29 959 733
sh tasandusfond	15 884 346	16 088 183	15 898 267	14 926 957	14 926 957	14 926 957
sh toetusfond	17 596 599	15 885 569	14 858 272	13 502 916	13 287 142	13 099 458
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	3 051 933	1 339 855	1 988 283	1 978 281	1 933 318	1 933 318
Muud tegevustulud	139 062	7 800	7 800	8 000	8 000	8 100
Põhitegevuse kulud kokku	62 901 667	63 787 498	57 056 954	54 589 943	54 329 206	53 454 124
Antavad toetused tegevuskuludeks	6 527 987	6 607 537	4 916 156	4 936 066	4 904 759	4 805 279
Muud tegevuskulud	56 373 680	57 179 961	52 140 798	49 653 877	49 424 447	48 648 845
sh personalikulud	40 865 608	41 478 785	36 971 552	34 678 731	34 343 953	33 808 763
sh majandamiskulud	15 484 288	15 273 471	15 067 346	14 873 246	14 978 594	14 738 182
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud						
sh muud kulud	23 784	427 705	101 900	101 900	101 900	101 900
Põhitegevuse tulem	9 897 542	5 646 152	11 524 573	11 574 606	11 503 716	12 146 304
Investeeringustegevus kokku	-5 402 535	-29 624 847	-10 846 942	-11 041 619	-11 936 082	-12 643 939
Põhivara müük (+)	422 858	120 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Põhivara soetus (-)	-12 018 500	-30 497 013	-28 782 804	-13 414 418	-12 184 692	-11 836 385
sh projektide omaosalus	-4 684 823	-27 803 207	-13 140 466	-10 266 744	-11 135 467	-11 836 385
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	6 968 465	2 661 980	18 660 696	3 147 674	1 049 225	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-291 726	-224 853				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	-607 784				
Tagasilaekuvad laenud (+)	726	767	767	767	767	767
Antavad laenud (-)	0	0				
Finantstulud (+)	2 369	1 250	1 150	1 150	1 150	1 150
Finantskulud (-)	-486 727	-1 079 194	-826 751	-876 792	-902 532	-909 471
Eelarve tulem	4 495 007	-23 978 695	677 631	532 987	-432 366	-497 635
Finantseerimistegevus	769 491	9 699 473	-677 631	-532 987	432 366	497 635
Kohustiste võtmine (+)	11 175 440	20 950 143	13 140 466	10 266 744	11 135 467	11 836 385
Kohustiste tasumine (-)	-10 405 949	-11 250 670	-13 818 097	-10 799 731	-10 703 101	-11 338 750
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	5 777 596	-18 163 726	-1 815 681	0	0	0
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	513 098	-3 884 504	-1 815 681	0	0	0
sh nõuete muutus (- suurenemine/ + vähenemine)						
sh kohustiste muutus (+ suurenemine/ - vähenemine)			-1 815 681			
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	19 979 407	1 815 681	0	0	0	0
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	29 717 488	35 886 545	35 208 914	34 675 927	35 108 293	35 605 928

sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksed (kontogrupp 2038)	3 530 416					
sh kohustised, mille võrra võib ületada netovõlakooormuse piirmäära	1 214 335	3 018 358				
Netovõlakooormus (eurodes)	9 738 081	34 070 864	35 208 914	34 675 927	35 108 293	35 605 928
Netovõlakooormus (%)	13.4%	49.1%	51.3%	52.4%	53.3%	54.3%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	74 013 544	59 479 878	68 581 527	66 164 549	65 832 922	65 600 428
Netovõlakooormuse individuaalne ülemmäär (%)	101.7%	85.7%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)	64 275 464	25 409 014	33 372 613	31 488 622	30 724 629	29 994 500
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1.16	1.09	1.20	1.21	1.21	1.23

Narva linna investeringuobjektid valdkonniti

eurodes

Investeringuobjektid* (alati "+" märgiga)	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Üldised valitsussektori teenused	120 706	24 500	0	0	0
sh toetuse arvelt	31 826				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	88 880	24 500			
Riigikaitse	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
Majandus	15 363 071	13 859 207	7 124 784	5 012 615	6 113 364
sh toetuse arvelt	1 855 911	10 050 685			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	13 507 160	3 808 522	7 124 784	5 012 615	6 113 364
Keskkonnakaitse	100 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	100 000				
Elamu- ja kommunaalmajandus	1 742 082	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	321 381				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 420 701				
Tervishoid	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
Vabaaeg, kultuur ja religioon	1 732 537	3 165 000	1 550 000	5 086 385	4 836 385
sh toetuse arvelt	395 640	1 500 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 336 897	1 665 000	1 550 000	5 086 385	4 836 385
Haridus	11 329 673	9 394 872	875 630	901 000	886 636
sh toetuse arvelt	89 048	3 042 428			

sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	11 240 625	6 352 444	875 630	901 000	886 636
Sotsiaalne kaitse	108 944	2 339 225	3 864 004	1 184 692	0
sh toetuse arvelt		1 049 225	3 147 674	1 049 225	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	108 944	1 290 000	716 330	135 467	
KÕIK KOKKU	30 497 013	28 782 804	13 414 418	12 184 692	11 836 385
sh toetuse arvelt	2 693 806	15 642 338	3 147 674	1 049 225	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	27 803 207	13 140 466	10 266 744	11 135 467	11 836 385

Narva linna suurimad investeeringuobjektid

eurodes

Olulised investeeringuprojektid ja tegevused (alati "+" märgiga) - laenude arvelt kavandatud/kavandatavad	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
TEN-T transiitteede rekonstrueerimistööd Narvas	5 076 500	9 719 150	0	0	0
sh toetuse arvelt		8 494 654			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	5 076 500*	1 224 496			
Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine	4 180 107	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	4 180 107*				
Ida-Viru maakonna jalgrattateede võrgustiku planeerimine ja ühendusloikude projekteerimine	13 000	39 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		39 000			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	13 000				
Virtuaalse Vana-Narva turismitoote loomine/Vana-Narva uus elu	61 200	160 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		111 700			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	61 200*	48 300			
Narva Kesklinna Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine	8 067 778	4 405 934	0	0	0
sh toetuse arvelt		2 779 592			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	8 067 778	1 626 342			
Narva Kesklinna Gümnaasiumi spordihoone energiatõhususe edendamine	693 006	361 842	0	0	0
sh toetuse arvelt		262 836			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	693 006	99 006			
Stockholmi platsi ehitus, I etapp	131 577	1 114 906	0	0	0
sh toetuse arvelt		775 331			
sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)	131 577	339 575			

Hariduse tn 10 (endine Kraavi 1) lasteaia ja lähiala projekteerimine ja ehitamine	2 054 298	3 701 128	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	2 054 298	3 701 128			
Narva Sotsiaaltöökeskuse Sotsiaalmaja (Maslovi 3) energiasäästu suurendamine, II etapp	160 000	740 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		630 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	160 000	110 000			
Kreenholmi staadioni rekonstrueerimine				4 836 385	4 836 385
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>				4 836 385	4 836 385
Narva linna jalgpalli pneumohalli projekteerimine ja ehitamine	336 239	3 000 000	1 300 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 500 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	336 239	1 500 000	1 300 000		
Uue hooldekodu projekteerimine ja ehitamine	108 944	2 339 225	3 864 004	1 184 692	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 049 225	3 147 674	1 049 225	
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	108 944	1 290 000	716 330	135 467	
Linna teede projekteerimine ja renoveerimine	0	500 000	500 000	1 337 900	670 660
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		500 000	500 000	1 337 900	670 660
Linna üldplaneeringu koostamine	168 000	10 651	24 784	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	168 000	10 651	24 784		
Eelpool nimetatud muud projektid kokku	9 446 364	2 690 968	7 725 630	4 825 715	6 329 340
<i>sh toetuse arvelt</i>	2 693 806	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	6 752 558*	2 690 968	7 725 630	4 825 715	6 329 340
KÕIK KOKKU	30 497 013	28 782 804	13 414 418	12 184 692	11 836 385
<i>sh toetuse arvelt</i>	2 693 806	15 642 338	3 147 674	1 049 225	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	27 803 207*	13 140 466	10 266 744	11 135 467	11 836 385

*sh sildfinantseerimine

Narva linna sõltuvate üksuste eelarvestrateegia 2023-2026

eurodes

Sihtasutus Narva Linnaelamu	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	1 426 356	1 450 000	2 520 000	4 430 000	4 580 000	5 500 000
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	810 193	705 270	705 270	705 270	705 270	705 270
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed						
sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	1 452 651	1 450 000	2 520 000	4 430 000	4 580 000	5 500 000
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega						
sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega	9 399	9 399	9 399	9 399	9 399	9 399
sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)						
Põhitegevustulem	-26 295	0	0	0	0	0
Investeeringustegevus kokku (+/-)	34	0	0	0	0	0
Eelarve tulem	-26 261	0	0	0	0	0
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-24 993	-20 000				
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	1 268	-20 000				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	214 655	194 655	194 655	194 655	194 655	194 655
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	0	0	0	0
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)						
sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)						
sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

eurodes

Sihtasutus NARVA HAIGLA	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	27 088 362	29 581 830	31 096 052	32 839 503	34 647 387	36 533 161
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	173 772	139 984	245 206	260 793	270 793	285 793
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>	356	356	356	356	356	356
Põhitegevuse kulud kokku (+)	26 382 798	28 781 556	30 230 773	31 689 733	33 340 492	34 851 787
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	4 852	4 852	4 852	4 852	4 852	4 852
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	1 691	1 691	1 691	1 691	1 691	1 691
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	705 564	800 274	865 279	1 149 770	1 306 895	1 681 374
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-743 300	-1 042 864	-884 715	-655 784	-1 253 420	-929 052
Eelarve tulem	-37 736	-242 590	-19 436	493 986	53 475	752 322
Finantseerimistegevus (-/+)	-57 384	-58 098	-58 784	-59 469	-60 179	-60 888
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-631 901	-239 240	-16 308	412 907	-27 801	670 862
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-536 781	61 448	61 912	-21 610	-21 097	-20 572
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	3 109 716	2 870 476	2 854 168	3 267 075	3 239 274	3 910 136
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	369 362	311 264	252 480	193 011	132 832	71 944
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

eurodes

Sihtasutus Narva Linna Arendus	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	422 463	419 992	420 000	420 000	420 000	420 000
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	308 140	302 188	302 188	302 188	302 188	302 188
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	447 303	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	4 900	4 900	5 000	5 000	5 000	5 000
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	91	91	91	91	91	91
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-24 840	19 992	20 000	20 000	20 000	20 000
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-30 551	8				
Eelarve tulem	-55 391	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	3 843	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	59 234	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	59 512	99 512	139 512	179 512	219 512	259 512
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	30 000	0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

eurodes

Sihtasutus Narva Sadam	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	45 990	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	34 047	31 517	31 517	31 517	31 517	31 517
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	38 631	34 000	34 000	34 000	34 000	34 000
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	5 567					
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>						
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	7 359	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeermistegevus kokku (+/-)	2					
Eelarve tulem	7 361	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	3 243		1 000	1 000	1 000	1 000
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-4 118	-1 000				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	5 826	5 826	6 826	7 826	8 826	9 826
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

eurodes

Sihtasutus Narva linnaleht	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	87 547					
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	90 194					
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed						
sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	95 368	11 530				
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	936					
sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega						
sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)						
Põhitegevustulem	-7 821	-11 530	0	0	0	0
Investeermistegevus kokku (+/-)	-12					
Eelarve tulem	-7 834	-11 530	0	0	0	0
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-5 306	-13 877				
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	2 528	-2 347				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	13 877	0	0	0	0	0
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	9 806	0	0	0	0	0
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)						
sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)						
sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%					

eurodes

Aktiaselts TRANSSERVIS-N	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	293 504	239 382	175 116	185 316	203 616	213 797
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	110 498	500	500	500	500	500
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatele üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	295 883	206 435	174 244	184 299	193 440	203 112
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>						
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	173	173	173	173	173	173
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-2 379	32 947	872	1 017	10 176	10 685
Investeeringustegevus kokku (+/-)	11 587	4	4	10	10	10
Eelarve tulem	9 208	32 951	876	1 027	10 186	10 695
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-6 339	28 455	5 263	13 775	28 419	6 217
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-15 547	-4 496	4 387	12 748	18 233	-4 478
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	49 296	77 751	83 014	96 789	125 208	131 425
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

eurodes

Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	601 926	662 119	728 331	801 164	881 280	969 408
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	19 863	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>	10 998	10 998	10 998	10 998	10 998	10 998
Põhitegevuse kulud kokku (+)	560 920	657 119	723 331	796 164	876 280	964 408
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>						
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>						
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	41 006	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Investeermistegevus kokku (+/-)	-20 857	81 500				
Eelarve tulem	20 149	86 500	5 000	5 000	5 000	5 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	15 345	85 000	6 000	5 500	5 500	4 500
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-4 804	-1 500	1 000	500	500	-500
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	46 961	131 961	137 961	143 461	148 961	153 461
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

Narva linna arvestusüksuse eelarvestrateegia 2023-2026 ja finantsdistsipliini meetmete täitmine

eurodes

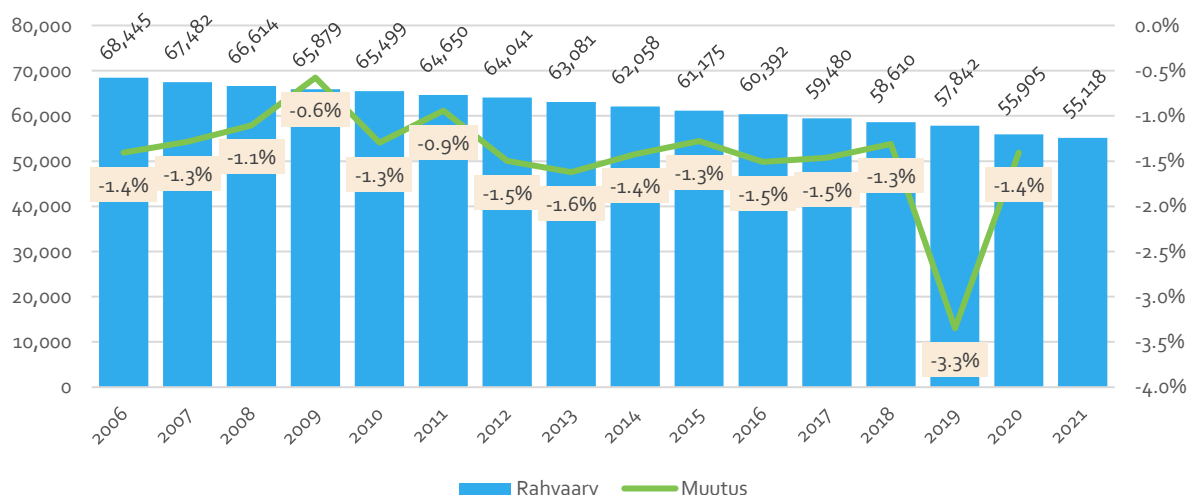
Narva linna arvestusüksus	2021 täitmine	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	101 191 041	100 601 408	102 230 139	103 534 058	105 248 731	107 905 320
Põhitegevuse kulud kokku	90 600 905	94 107 573	89 813 415	90 782 665	92 401 944	94 040 957
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	0	0	0	0	0	0
Põhitegevustulem	10 590 136	6 493 835	12 416 724	12 751 393	12 846 787	13 864 363
Investeeringustegevus kokku	-6 186 359	-30 586 966	-11 732 420	-11 698 160	-13 190 259	-13 573 748
Eelarve tulem	4 403 777	-24 093 131	684 304	1 053 233	-343 472	290 615
Finantseerimistegevus	712 833	9 642 142	-735 648	-591 689	372 954	437 514
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	5 131 488	-18 283 388	-1 779 726	473 182	47 118	722 579
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	14 878	-3 832 399	-1 728 382	11 638	17 636	-5 550
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	23 479 251	5 195 862	3 416 136	3 889 318	3 936 436	4 659 015
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	30 126 656	36 197 810	35 461 395	34 868 939	35 241 126	35 677 873
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>	1 214 335	3 018 358	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	6 647 406	31 001 947	32 045 258	30 979 620	31 304 689	31 018 857
Netovõlakoormus (%)	6.6%	30.8%	31.3%	29.9%	29.7%	28.7%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	102 405 376	83 499 484	102 230 139	103 534 058	105 248 731	107 905 320
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	101.2%	83.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	95 757 971	52 497 537	70 184 881	72 554 438	73 944 042	76 886 463

Lisa 1. Lähteolukorra analüüs

1 Elanikkond

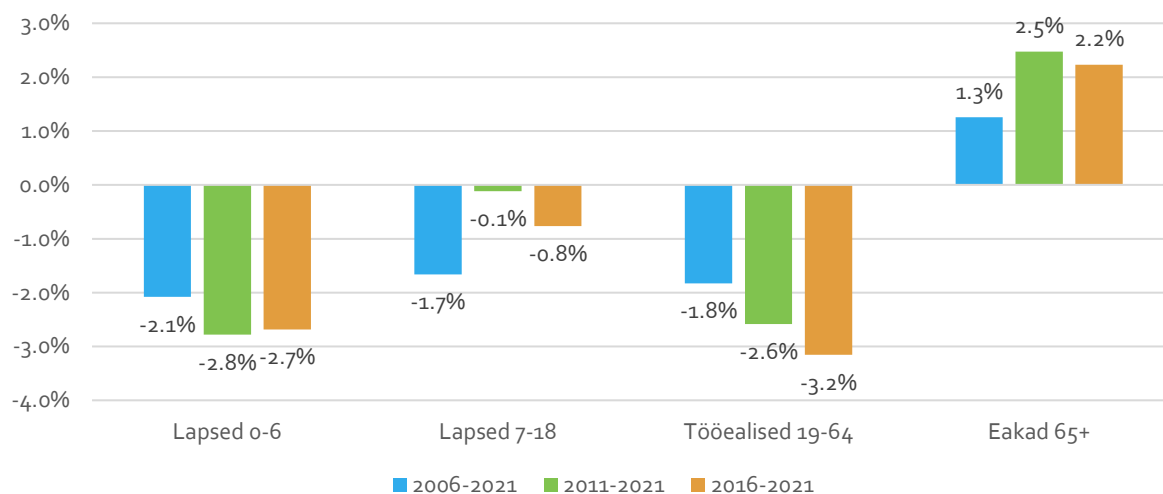
1.1 Elanikkond aastani 2021

Narva linnas elas rahvastikuregistri andmetel 2021. aasta alguse seisuga 55 118 inimest ehk 41% Ida-Viru maakonna rahvastikust. Viimasel 15 aastal on elanike arv Narva linnas järjepidevalt vähenenud, aastakeskmiselt 1,7%, kokku enam kui 13 000 elaniku võrra (Joonis 3).

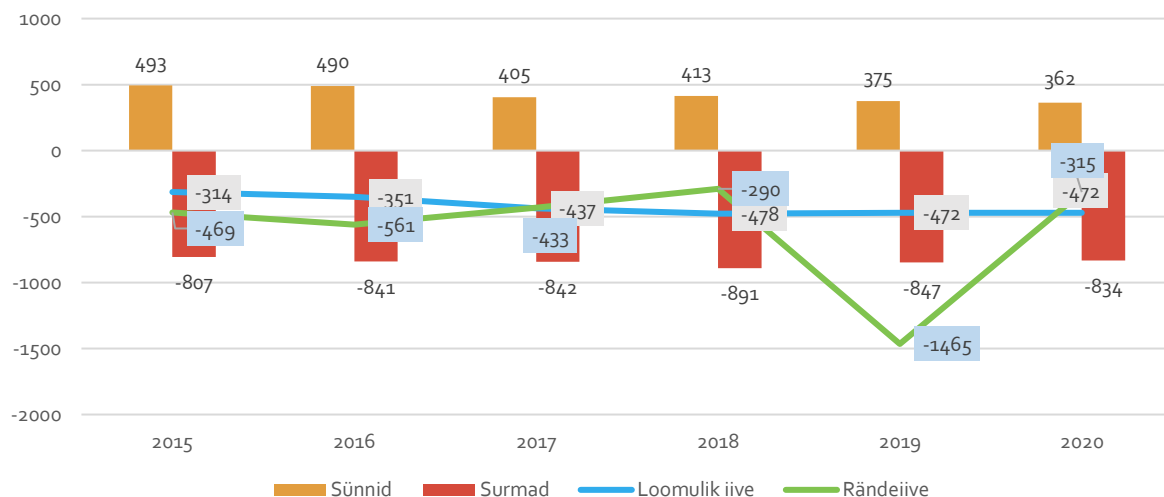
Joonis 3. Rahvaarv Narva linnas 2006–2021 (Rahvastikuregister)

Kõige enam (31% võrra) on kahanenud 0–6-aastaste laste arv. 7–18-aastaste laste arv ja tööeas elanike arv on kahanenud vastavalt 25% ja 27% võrra. Ainsana on suurenenud 65-aastaste ja vanemate elanike arv (19%). Perioodil on oluliselt kiirenenud tööealiste kahanemise tempo (Joonis 4).

Joonis 4. Rahvaarvu aastakeskmise muutus vanuserühmades 2005–2020 (Rahvastikuregister)

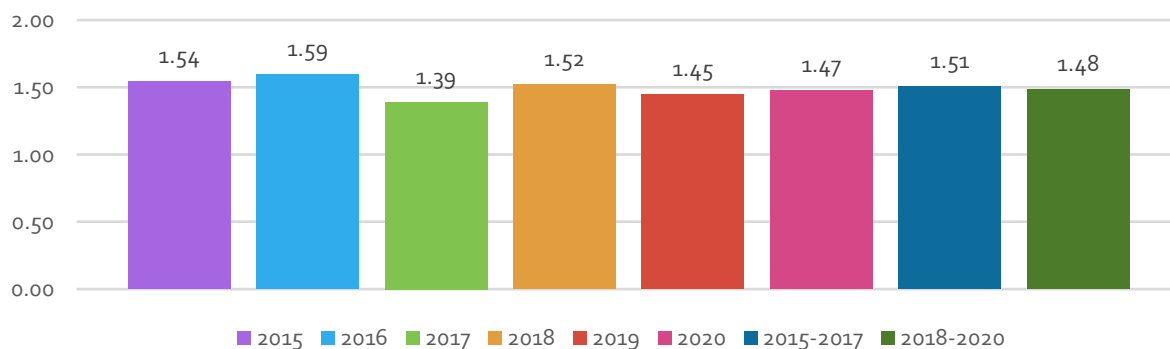
Linna loomulik iive on negatiivne, mis tähendab, et surmade arv ületab sündide arvu. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt olnud sünde 423 ja surmasid 844 ehk linna rahvaarv on loomuliku iibe tõttu vähenenud 421 elaniku võrra aastas. Samuti on rände-iive olnud negatiivne. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt lahkunud 589 inimest enam kui saabunud. Selles sisaldub ka 2019. aastal toimunud rahvastikuregistri korrektuur (Joonis 5).

Joonis 5. Loomulik- ja rände-iive 2015–2020 (Rahvastikuregister)

Kui kuus aastat tagasi sündis linnas ligi 500 last, siis möödunud kahel aastal juba alla 400 lapse. Viimasel kuuel aastal on ema keskmine vanus lapse sünnil Eestis tervikuna kiiresti suurenenud. Sarnane trend on ka Ida-Viru maakonnas. Kui aastal 2015 oli 29-aastaste ja nooremate naiste osakaal sündide arvukuses 58%, siis 2020. aastal 47%. Selline trend võib tulenevalt riigi perepoliitika jm mõjudest veel ka järgnevatel aastatel jätkuda, kuid arvestades bioloogilisi tegureid, mitte lõputult. Rahvaarvult väiksemate põlvkondade peamisse viljakasse ikka jõudmisel väheneb sündide arv Narva linnas paratamatult veelgi.

Summaarne sündimuskordaja on linnas viimasel kuuel aastal püsinud väga stabiilsena mõnevõrra allpool Eesti keskmist taset. Kuue aasta keskmine kordaja on olnud 1,49 last viljakas eas naise kohta (Joonis 6).

Joonis 6. Summaarne sündimuskordaja 2015–2020²

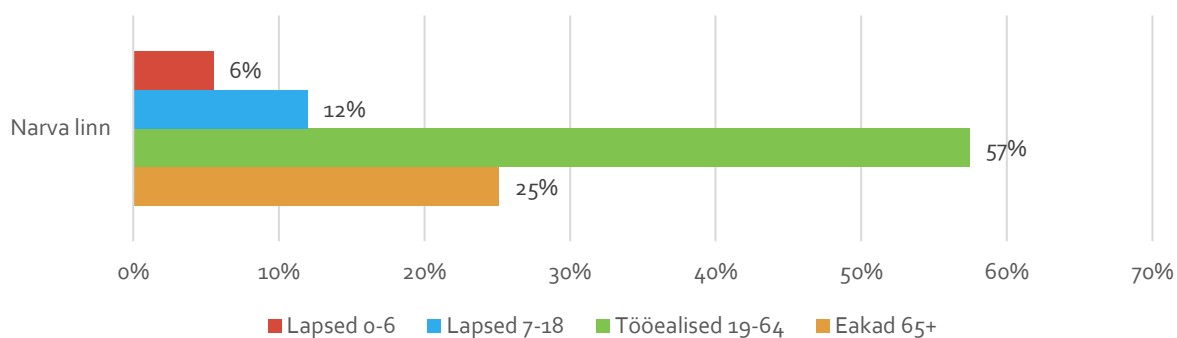
² Konsultandi arvutus

Võrreldes peamises rändeeas (0–49) rahvastiku vanusstruktuuri 2021. aastal viie aasta taguse ajaga (sh arvestades sündi), on näha, et valdav osa väljarändajatest on vanuses 20–34 eluaastat, seejuures kõige enam vanuses 20–24. Seejuures on mõningane erinevus meeste ja naiste rändemustris. Perioodil on mehi lahkunud enam. Kui naiste väljarände tipp on vanuses 20 eluaastat, siis meeste puhul jaotub see ühtlaselt vanusevahemikule 20–24. Samas jätkub lahkumine ka vanemates vanuserühmades. Kuni 9-aastaste laste vanuserühm on olnud ainus, milles on toimunud väheldane sisseränne. 10–19-aastaste vaates on rändesaldo juba negatiivne (Tabel 2).

Tabel 2. Rände kogumõju perioodil 2015–2020 vastava aasta vanuserühmade ja sugude lõikes (Rahvastikuregister)

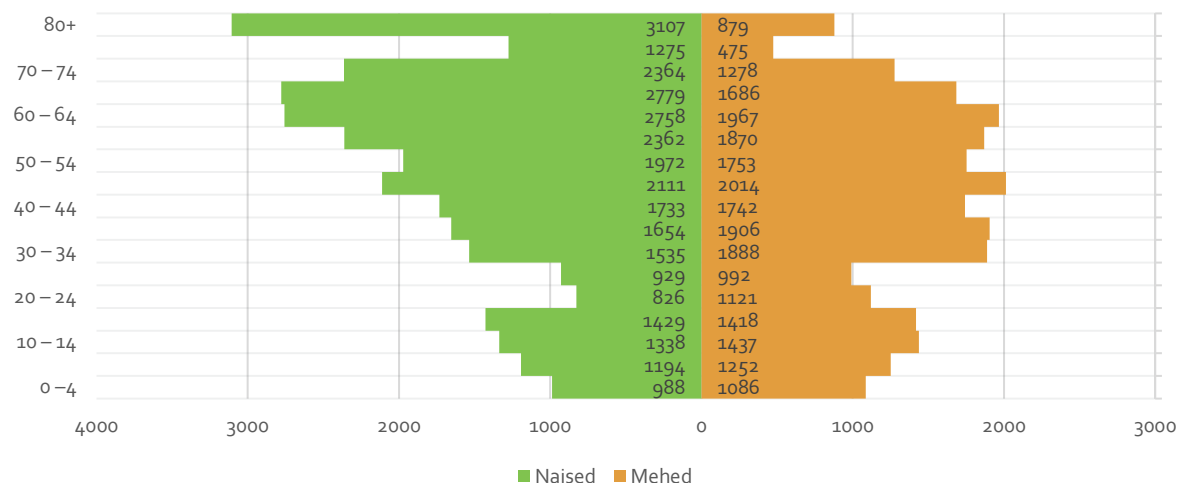
Vanusegrupp	Linn kokku	sh mehed	sh naised
0–4	29	12	17
5–9	21	17	4
10–14	-115	-58	-57
15–19	-115	-71	-44
20–24	-630	-290	-340
25–29	-489	-288	-201
30–34	-514	-310	-204
35–39	-325	-210	-115
40–44	-298	-193	-105
45–49	-323	-192	-131
0–49	-2759	-1583	-1176

Narva linna elanikest 18% on nooremad kui 18 eluaastat, tööelisi on 57% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 25% kogurahvastikust ().

Joonis 7. Vanuserühmade osakaal piirkondades 2020 (Rahvastikuregister)

Linna elanikkonna soo-vanuskoosseisu vaadeldes on näha, et elanike jaotus ei ole tasakaalus. Laste põlvkonnad on väiksemad kui vanemate omad. Lähikümnendil on peamises viljakas eas oluliselt väiksemad põlvkonnad. Kui nooremas eas on mehi rohkem kui naisi, siis rahvastiku vananedes olukord pöördub, alates 45. eluaastast on naisi (vanemates vanuserühmades eelkõige tulenevalt sooliselt diferentseeritud elueast) märgatavalt enam ().

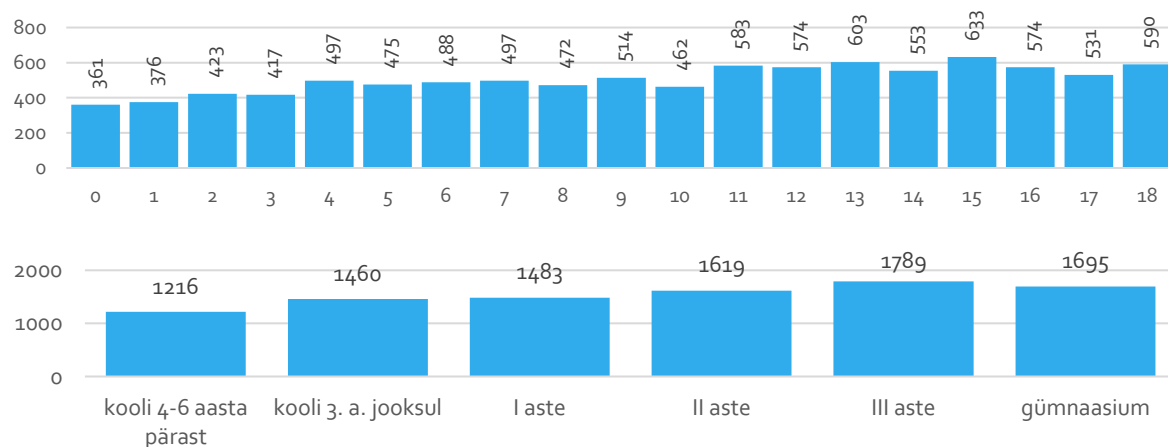
Joonis 8. Rahvastiku soo-vanusjaotus Narva linnas seisuga 1.01.2021 (Rahvastikuregister)

Seoses elanikkonna vananemisega on ülalpeetavate määr kiirelt suurenenud. Demograafiline töösurve indeks on viimasel kaheksal aastal püsinud stabiilselt madal – tööturule sisenevad põlvkonnad on 40% võrra väiksemad kui sealt lahkuvad (Tabel 3).

Tabel 3. Demograafilised näitajad Narva linnas (Rahvastikuregister)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ülalpeetavate määr	0,49	0,51	0,52	0,54	0,56	0,58	0,61	0,62
Demograafilise töösurve indeks	0,59	0,59	0,58	0,58	0,57	0,58	0,59	0,58
Sugude suhe	0,83	0,83	0,83	0,83	0,83	0,83	0,81	0,82
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,12	1,14	1,16	1,18	1,19	1,21	1,17	1,19

2021. aastaks on suuremad laste aastakäigud juba sisenenud põhikooli III astmes ja gümnaasiumieas. Kui 11-aastaste ja vanemate laste aastakäigud on ligi 600 lapse suurusel, siis kuni 3-aastaste laste aastakäikudes on u 400 last või vähem. Võrreldes 4–6 aasta pärast kooli mineva põlvkonnaga, on III kooliaste praegu kolmandiku (u 600 lapse) võrra arvukam. (Joonis 9).

Joonis 9. Kuni 18-aastased lapsed Narva linnas (Rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt saab Narva linna viimase 10 aasta demograafilise olukorra kohta tõdeda järgmist:

- Vähenenud elanike arv ligi 9500 elaniku võrra (-15%). Kahanemisel on oluline mõju nii negatiivsel loomulikul iibel kui ka rändeiibel, viimasel mõnevõrra suurem.
- Vähenenud aastane sündide arv on u 500 sünnilt 360–370 sünnini.
- Väljarände kese on vanusegruppides 20–34, mis mõjutab tuleviku rahvastikupotentsiaali.
- Märkimisväärne on väljaränne ka vanusegrupis 10–19.
- Sündimuskordaja on olnud stabiilselt madalapoolne (u 1,5), mis ei ole piisav rahvastiku taastootmiseks.
- Arvukamad laste aastakäigud on juba vanemates kooliastmetes.

Seega järjest enam tuleb tähelepanu pöörata teenuste osutamisele eakale elanikkonnale ja kohaneda nõudluse vähenemisega alus- ja üldhariduses.

1.2 Elanikkonna prognoos aastani 2040

Statistikaameti koostatud rahvastikuprognoosi järgi kahaneb Ida-Viru maakonna rahvaarv järgneva 20 aastaga veel ligi kolmandiku ehk u 40 000 elaniku võrra. Narva linna seisukohalt tähendaks see rahvaarvu vähenemist u 17 000 elaniku võrra.

Täpsem rahvastikuprognoos Narva linna kohta on koostatud konsultandi poolt. Koostatud on kaks prognoosistsenaariumit: baas-stsenaarium (joonistel A) ja rändestsenaarium (joonistel B).

Rahvastikuprognoos on koostatud enimkasutataval kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil. Vanusnihke meetodil koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse sammsammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmisse. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurst ka ränne. Vanusnihke põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad kaks olulist tegurit — prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ja rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosistsenaariume. Seega tekib stsenaariumitevaheline erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest.

Prognoos on koostatud aastateks 2021–2040, mis demograafilisel ajaskaalal vastab enam kui ühe põlvkonna pikkusele vaatele. Kuni 16-aastaselt perioodil on rahvastikuarengute peamiseks mõjutajaks rändeprotsessid, seejärel aga eelkõige soo-vanuskoosseis ning sündimus- ja suremuskäitumine. Milliseks reaalsuses kujuneb rahvastiku dünaamika esimesel prognoosipolel, sõltub seega peamiselt siiski lähituleviku tegelikust rändekäitumisest.

Prognoos lähtub stabiilse arengu eeldusest ehk ei näe ette suuri ja ootamatuid muutusi, mida on võimatu ennustada. Samas peab arvestama, et majandus on tsükliline ja kriisid omavad olulist mõju elanikkonna rände- ja ka sündimuskäitumisele. Ka nn koroonakriisi mõjust (või selle puudumisest) nimetatud protsessidele saab selgust alles järgmiste aastate statistilistest andmetest.

Prognoosis on koostatud baas-stsenaarium ja rändestsenaarium. Baas-stsenaariumis eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baas-stsenaarium tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet. Rändestsenaariumis on arvestatud väljarände jätkumisega linnast. Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvara *Spectrum*.

Lähtuvalt rahvastiku- ja haridusanalüüsist on püstitatud järgnevad üldised eeldused, mis jäävad kehtima kogu prognoosiperioodi jooksul:

- Alushariduses (sõime- ja lasteaiakohad) osalevad 1,5 kuni 6 (k.a) aastased lapsed, põhihariduses osalevad 7–15-aastased lapsed (ja gümnaasiumihariduses 16–18-aastased lapsed).
- Põhikooli ja gümnaasiumi teenusevajadus tekib jooksva aasta 1. septembri seisuga. Arvestatud on proportsiooniga, mille kohaselt läheb 1. klassi 74% siseneva aasta ja 26% sellest vanema aasta lastest.

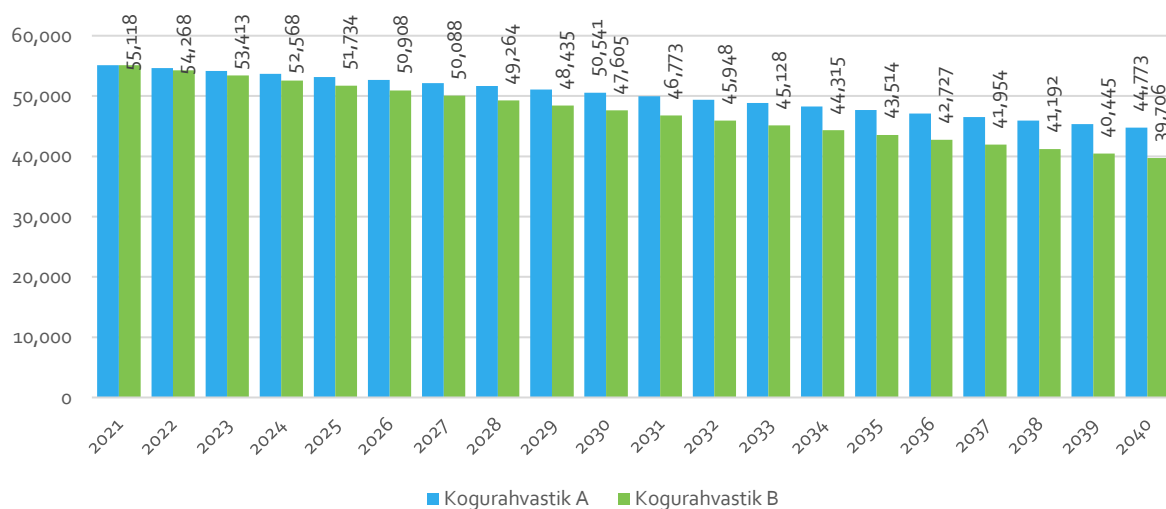
Prognoosi väljundiks on linna tuleviku rahvaarv erinevates vanuserühmades, millest saab tuletada hinnangulise teenusevajaduse alus- ja põhihariduse kohta.

Kuigi tulemused on esitatud ühe lapse täpsusega, tuleb siiski arvestada, et tegemist on hinnanguliste arvudega ning olulisem on prognoosist ilmnev suundumus nii elanikkonna erinevates vanusrühmades kui ka erinevatel haridusastmetel.

- Baas-stsenaariumile (joonistel A) on püstitatud eeldused, kus rände protsessidega ei ole arvestatud ehk stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet. Sündimuse aluseks on summaarne sündimuskordaja 1,5 viljakas eas naise kohta. Kordaja jääb samale tasemele terveks prognoosiperioodiks. Suremuse puhul on aluseks Ida-Viru maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2018/2019 (meestel 70,52 ja naistel 80,56 eluaastat), mis jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni.
- Rändestsenaariumis (joonistel B) on arvestatud sama väärtusega summaarse sündimuskordajaga kui baas-stsenaariumis. Rände-eelduseks on väljaränne mahus 400 elanikku lähteaastal, rändemaht väheneb ajas. Arvestatud on soo- ja vanusrühmade lõikes diferentseeritud rändajate vanusstruktuuriga. Põhiosa väljarändest toimub vanuses 20–39 eluaastat, vanuserühm 0–9 ei rända. Suremuse puhul on aluseks Ida-Viru maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2018/2019 (meestel 70,52 ja naistel 80,56 eluaastat), mis kasvab prognoosiperioodi lõpuni, jõudes aastal 2040 tasemele meestel 74,2 ja naistel 82,5 eluaastat.

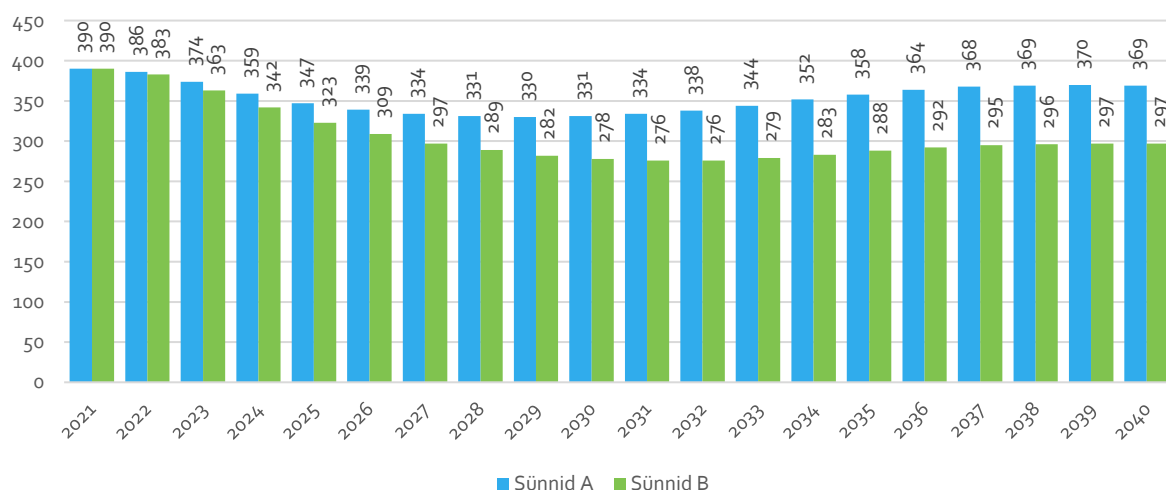
Rahvastikuprognoosi väljundiks on rahvaarv vanuserühmades. Kui ka tuleviku väljaränne osutub eeldatust väiksemaks, siis **arvestades toimunud rahvastikusündmusi, on tõenäosim siiski rändestsenaariumile lähedane olukord** (joonistel B).

Narva linna rahvaarv kahaneb sõltumata rändekäitumisest võrreldes lähteaastaga prognoosisperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Baasstenaariumi vaates kahaneb elanike arv aastaks 2040 u 10 000 elaniku võrra ehk 19%, väljarände jätkumisel enam kui 15 000 ehk 28% võrra (Joonis 10).

Joonis 10. Narva linna rahvastikuprognosis aastani 2040³

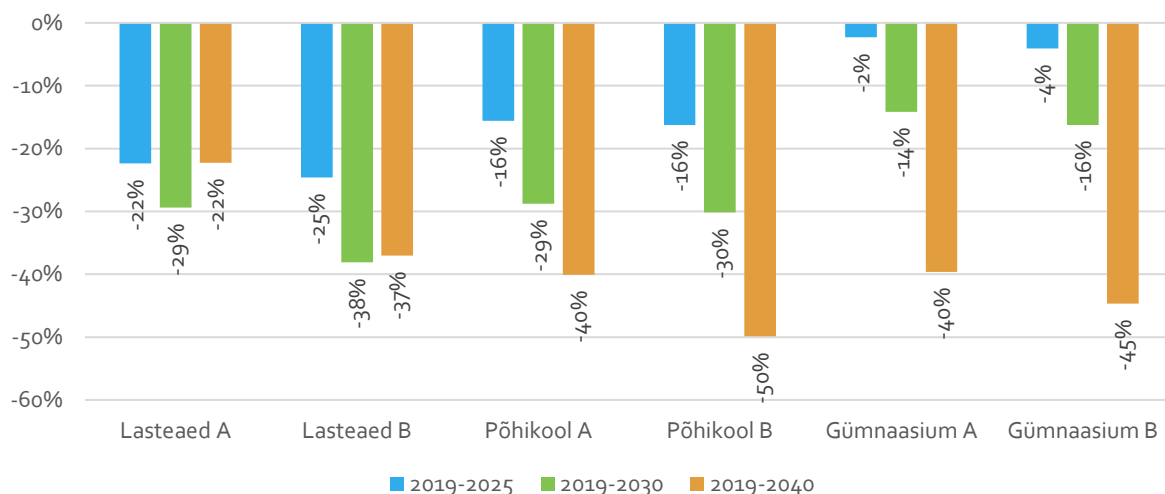
Praeguse sündimuskäitumise jätkudes ja väljarände puudumisel on tuleviku sündipõlvkonnad linnas kuni 60 lapse võrra väiksemad. Kui viimastel aastatel on sündinud keskmiselt ligi 400 last aastas, siis tulevikus sünniks jätkuvalt u 330 või enam last aastas. See on põhjustatud eelkõige rahvastiku vanusstruktuuri jaotusest viljakasse ikka jõudvates põlvkondades. Väljarände jätkudes on sündide arvu langus kiirem ning juba aastaks 2030 on sündide arv u 100 võrra väiksem (ehk u 280 last aastas) ja jääb sellelaadsele tasemele prognoosisperioodi lõpuni (Joonis 11).

Joonis 11. Narva linna sündide arvu prognoosis aastani 2040

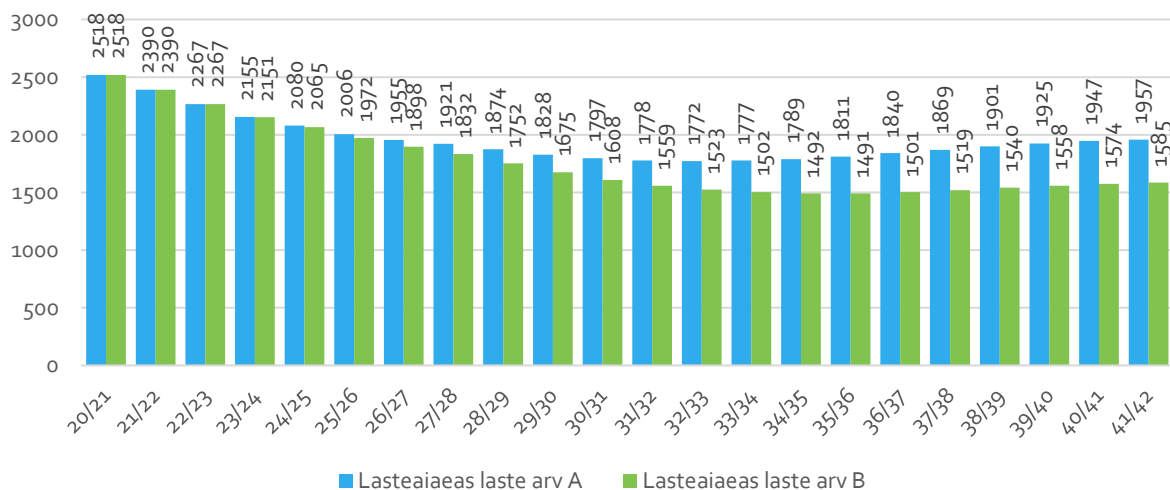
³ Siin ja järgnevalt konsultandi koostatud prognoosimudelid rahvastikuregistri andmete alusel

Võttes arvesse, et baas-stsenaarium on pigem ebareaalne, jätkub järgnevatel aastatel haridusvaldkonnas teenusevajaduse kahanemine. Prognoosisperioodi lõpuks aastal 2040 on nii lasteaia- kui ka põhikoolieas lapsed vastavalt kuni 40% ja 50% võrra vähem. Gümnaasiumieas noori saab olema kuni 45% võrra vähem. Väljarände puudumisel (mis on ebatõenäoline) kahaneb lasteaiaaas laste arv enam kui 20%, põhikooli- ja gümnaasiumivanuses laste arv 40% (Joonis 12).

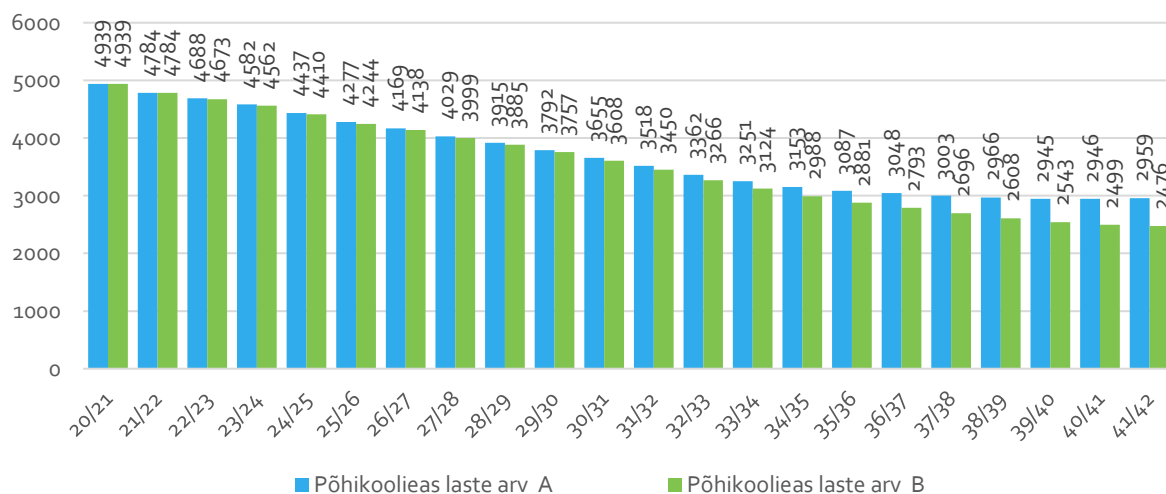
Joonis 12. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos Narva linnas aastani 2040

Lasteaialaste arv kahaneb mõlema prognoosisstsenaariumi kohaselt järjepidevalt veel järgneval 12 aastal, misjärel toimub stabiliseerumine vastavalt 1800 (A) või 1500 (B) lapse tasemel ehk õppeaastal 33/34 võib lasteaiaaas lapsi võrreldes möödunud õppeaastaga olla kuni 1000 võrra vähem (Joonis 13).

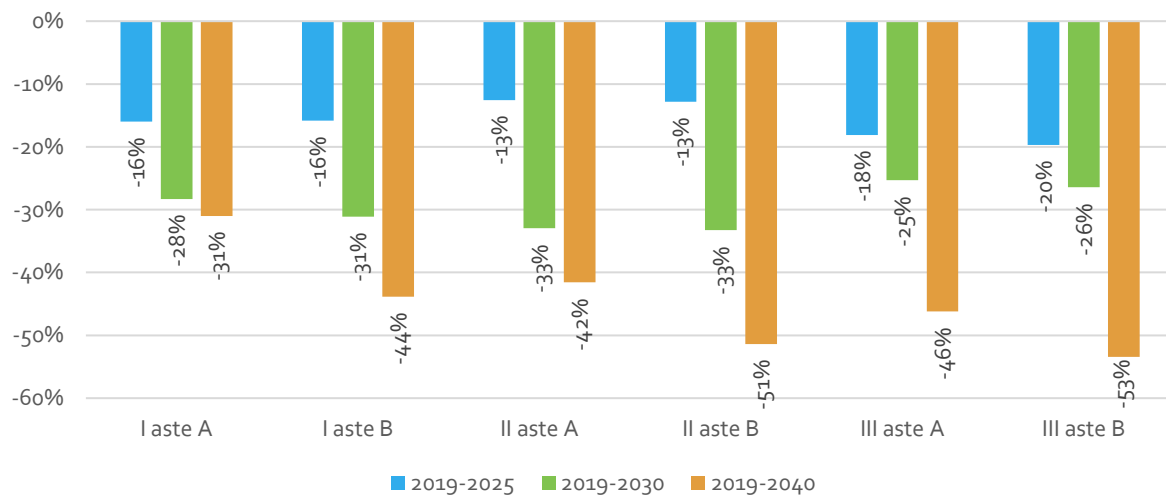
Joonis 13. Lasteaiaaas laste arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Põhikoolieas laste arv kahaneb järjepidevalt prognoosiperioodi lõpuni. Kui aastal 2030 on lapsi mõlema prognoosistsenaariumi kohaselt ligikaudu 3600 (ehk võrreldes lähteaastaga 1300 lapse võrra vähem), siis 2040. aastal kas 2900 (A) või 2500 (B) ehk kuni 2400 lapse võrra vähem (Joonis 14).

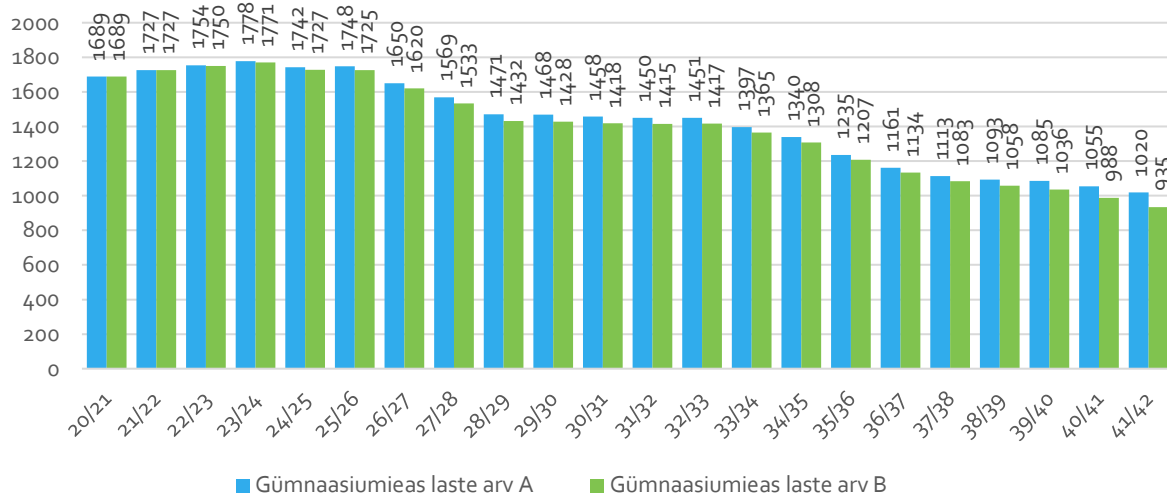
Joonis 14. Põhikoolieas laste arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Mõlema prognoosistsenaariumi järgi toimub suurim kahanemine nii II kui ka III kooliastmes (Joonis 15).

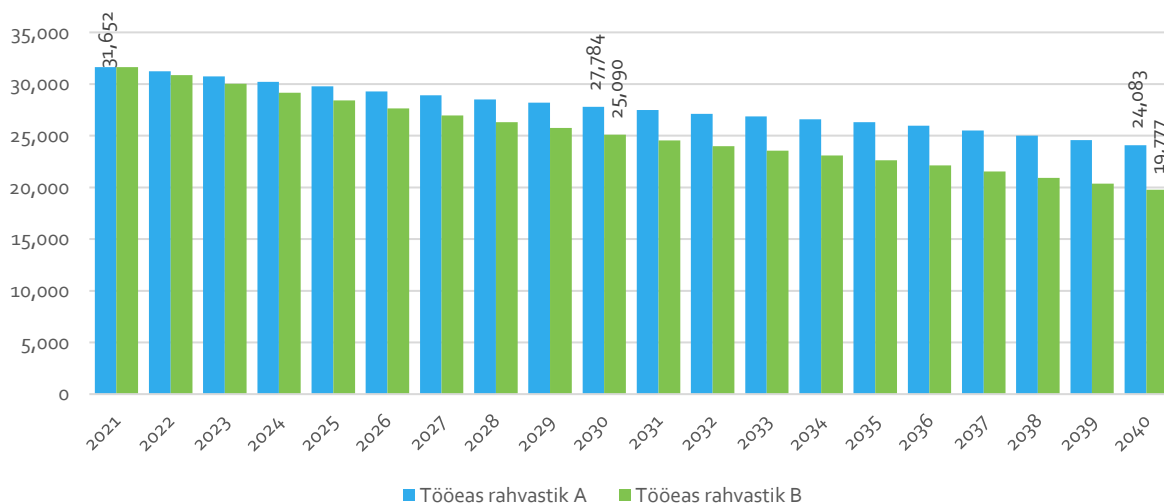
Joonis 15. Põhikoolieas laste arvu prognoos kooliastmete lõikes Narva linnas aastani 2040

Järgneval 15 aastal potentsiaalselt gümnaasiumi või kutsekooli siirduvad lapsed on tänaseks juba sündinud. Vastavas eas laste arv püsib veel järgnevat viis aastat 1700 kandis, misjärel algab kahanemine prognoosisperioodi lõpuni, mil vanusrühmas on u tuhatkond noort ehk u 700 võrra vähem kui lähteaastal (Joonis 16).

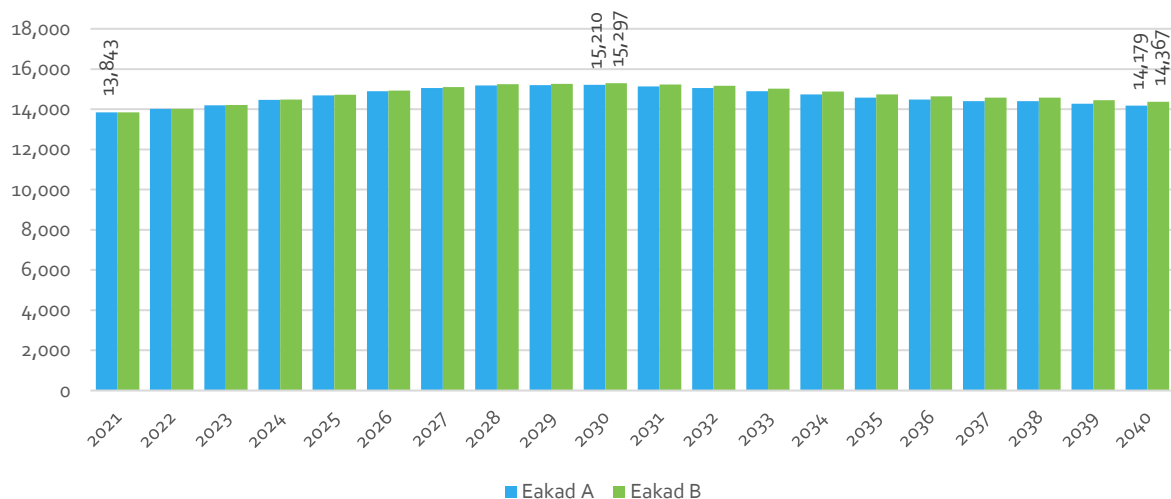
Joonis 16. Gümnaasiumi- või kutsekooli eas noorte arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Linna tulude seisukohast väga olulise mõjuga on muutused tööelise rahvastiku arvus, mis jätkab tulenevalt olemasolevast vanusstruktuurist kahanemist igal juhul. Baas-stsenaariumi järgi on juba 10 aasta pärast linnas enam kui 4000 tööelist vähem, rändestsenaariumi järgi u 7000 tööelist vähem. Prognoosisperioodi lõpuks on muutus vastavalt -7500 ja -12 000 vastavas eas elanikku (Joonis 17).

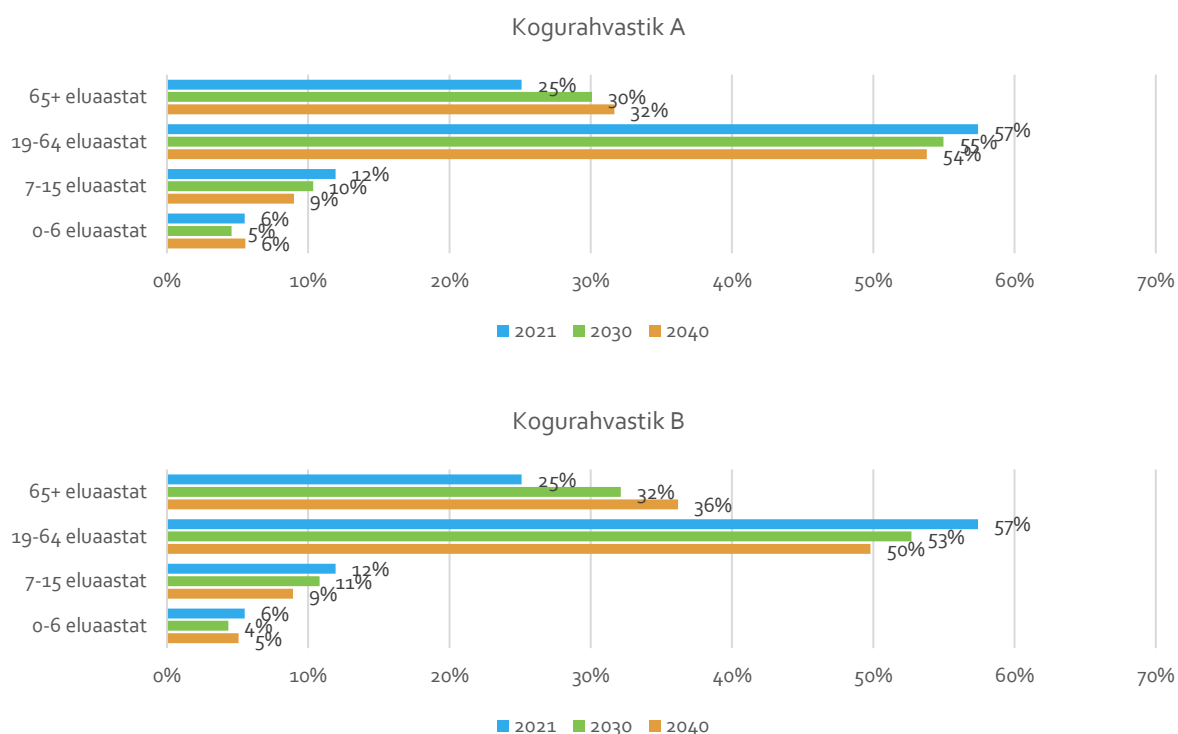
Joonis 17. Tööeas elanike (vanus 19-64) arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Ainsaks suurenevaks vanuserühmaks on tulevikus eakad. Kahaneva maksutulu juures jääb seega erinevate sotsiaalteenuste osutamise vajadus püsima ja isegi kasvab. Vanemate kui 65 eluaastat elanike arv suureneb järgneval kümnendil kuni 1500 võrra. Prognoosiperioodi lõpuks toimub taas langus tasemele u 14 200 eakat. Samas suureneb vanemate kui 80 eluaastat elanike arv (lähteaastal ligi 4000 elanikku) 20 aastaga kuni u 1000 võrra (Joonis 18).

Joonis 18. Eakate (vanus 65+) arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Eakate osakaal rahvastikus suureneb tempokalt, ületades juba järgmiseks kümnendiks 30% piiri kogurahvastikust ning tõuseb prognoosiperioodi lõpuks kuni 36%-ni elanikkonnast. Tööealiste osakaal võib aastal 2040 olla vaid pool elanikkonnast. Samuti väheneb igal juhul lasteaia- ja koolieas laste osakaal rahvastikus (Joonis 19).

Joonis 19. Rahvastiku vanusstruktuuri muutuse prognoos Narva linnas aastani 2040

2 Majanduslik ja sotsiaalne keskkond

2.1 Peamised majandusharud ja ettevõtted

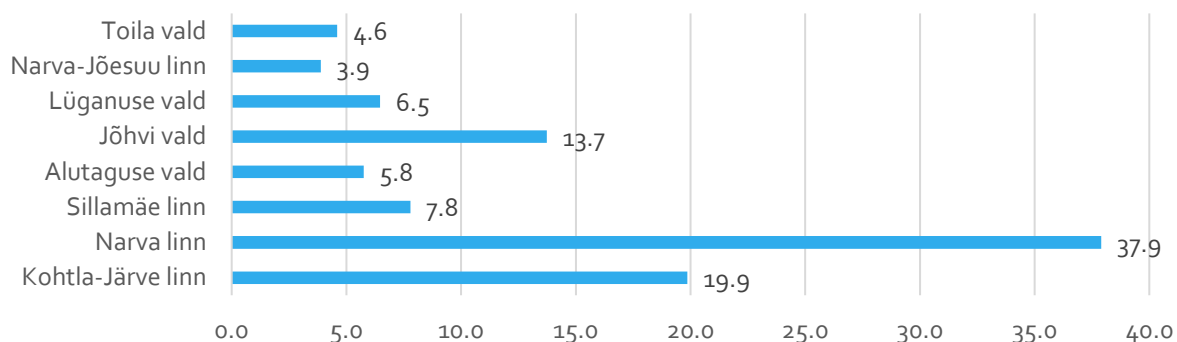
Narva linnale on ajalooliselt iseloomulik töötleva tööstuse suur osakaal. Sama kehtib ka praegu – töötlevas tööstuses on ligi viiendik linnas olevatest töökohtadest (Tabel 4). Üksnes avalik sektor on suurema osakaaluga (21%). Arvuliselt on palju töökohti ka MTÜ-des ja SA-des, kuid mõne üksiku erandiga on nende kvartali käive alla 10 tuhande euro. Seega oluliseks palgamaksjaks neid pidada ei saa.

Tabel 4. Hõivatute ülevaade valdkondade lõikes 2020. a I kvartalis (Maksu- ja Tolliamet)⁴

Sektor	Hõivatuid kokku	%
Töötlev tööstus	2153	18%
Veondus ja laondus	808	7%
Tervishoid ja sotsiaaltoetused	388	3%
Hulgi- ja jaekaubandus	1632	13%
Ehitus	1130	9%
Haldus- ja abitegevused	416	3%
Kinnisvaraala tegevus	178	1%
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	256	2%
Majutus ja toitlustus	326	3%
Muud teenindavad tegevused	263	2%
Ülejäänud valdkonnad kokku	527	4%
Äriettevõtted kokku	8077	66%
MTÜ-d ja SA-d kokku	1621	13%
Avalik sektor	2511	21%
Kõik kokku	12209	

Narva linnas paikneb statistiliselt 37,9% kõikidest Ida-Virumaa ettevõtetest, ületades teisi haldusüksusi vähemalt kahekordselt (Joonis 20). See osakaal on viimastel aastatel püsunud peaaegu muutumatuna, kõikides vähem kui ühe protsendipunkti võrra. Sama võib öelda ka teiste maakonna omavalitsuste kohta.

⁴ Näidatud on Narva linna registreeritud ettevõtete andmed. Lisaks tegutseb linnas teisi ettevõtteid, mis on registreeritud mujale (näiteks Eesti Energia AS on registreeritud Tallinnasse).

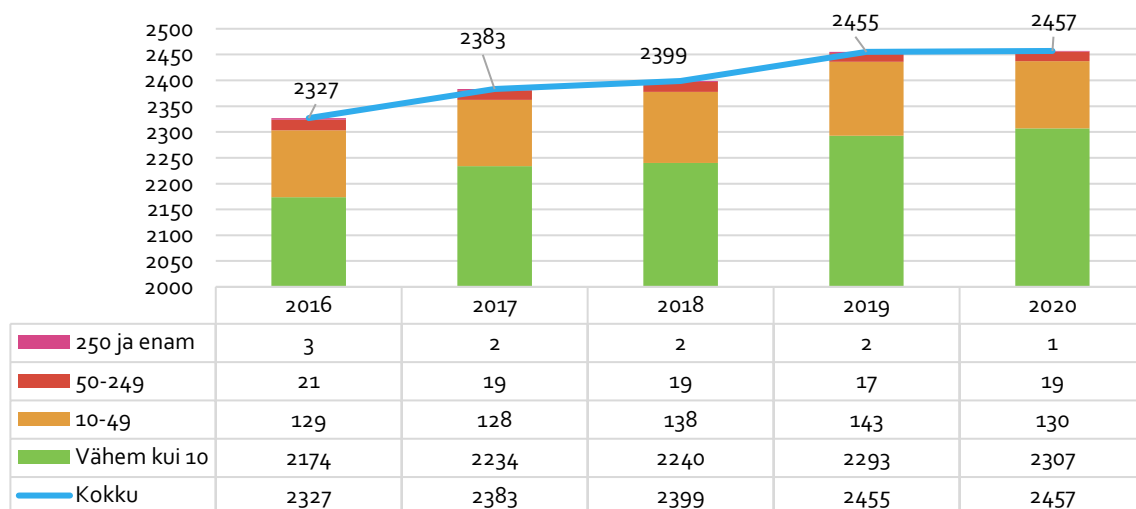

Joonis 20. Ettevõtete osakaal Ida-Virumaa haldusüksustes 2020 (%) (Statistikaamet)

Narva linna suurimad ettevõtted töötajate arvu alusel (enam kui 100 töötajat) on (Maksu- ja Tolliameti 2021. a I kvartali andmed):

- Fortaco Estonia OÜ (töötlev tööstus)
- Hanza Mechanics Narva AS (töötlev tööstus)
- Narva-Bark AS (töötlev tööstus)
- Eesti Energomontaaž AS (ehitus)

Linnas tegutsevate ettevõtete arv on aasta-aastalt kasvanud (Joonis 21). Lõviosa ettevõtetest on väikesed, alla 10 töötajaga. Suurettevõtteid on Narva linna registreeritud üks.

Joonis 21. Ettevõtete arv Narva linnas töötajate arvu lõikes (Statistikaamet)

Ettevõtete sünni- ja surmamäärad on Narva linnas viimastel aastatel stabiilsed olnud. 2018. aastal⁵ oli ettevõtete sünnimäär 12,3 ja surmamäär samuti 12,3. See tähendab, et tegevust alustas sama palju ettevõtteid, kui lõpetas. Võrdluseks, Eestis olid määrad vastavalt 12,4 ja 11 ning Ida-Virumaal 11,6 ja 11,4.

100 tööealise elaniku kohta oli 2020. a alguses Narva linnas 7,38 ettevõtet⁶. Võrdluseks, Eestis keskmine näitaja samal ajal oli 16,35 ja maakonna oma 7,86. Sellest võib järeldada, et

⁵ Kõige uuemad Statistikaameti andmed

⁶ Statistikaameti statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv korrutatud 100-ga ja jagatud 15–64-aastaste elanike arvuga.

ettevõtlusaktiivsus on Eesti keskmisest madalam, mis tuleneb ajalooliselt suurte tööstusettevõtete olemasolust kogu maakonnas. Samas on viie aastaga ettevõtlusaktiivsus Narvas kasvanud – 2016. aastal oli 100 tööealise elaniku kohta vaid 6,20 ettevõtet.

2.2 Tööalane ränne

Töökohtade paiknemisest ja tööalasest rändest annab ülevaate töötamise registri (kirjas töötaja töökoht aadressi täpsusega) ja rahvastikuregistri andmete (kirjas elaniku elukoht aadressi täpsusega) ühendamise.

Suurim osa Narva linna elanikest töötab oma elukohajärgses omavalitsuses (Tabel 5). Küllalt suur osa elanikest käib tööle ka Tallinnas ja Narva-Jõesuus – vastavalt 1880 ja 1810. Kokku käib mujal tööle üle 6100 Narva linna elaniku.

Tabel 5. Narva linna registreeritud elanike töökohtade paiknemine seisuga 1.01.2020 (Statistikaamet)⁷

Töökoha omavalitsus	Töökoha maakond	Töötajate arv
Narva linn	Ida-Viru maakond	15494
Tallinn	Harju maakond	1880
Narva-Jõesuu linn	Ida-Viru maakond	1810
Jõhvi vald	Ida-Viru maakond	489
Kohtla-Järve linn	Ida-Viru maakond	413
Sillamäe linn	Ida-Viru maakond	397
Tartu linn	Tartu maakond	207
Rae vald	Harju maakond	171
Saue vald	Harju maakond	109
Maardu linn	Harju maakond	107
Viimsi vald	Harju maakond	75
Pärnu linn	Pärnu maakond	54
Jõelähtme vald	Harju maakond	41
Rakvere vald	Lääne-Viru maakond	41
Harku vald	Harju maakond	36
Lüganuse vald	Ida-Viru maakond	33
Viljandi vald	Viljandi maakond	25
Haapsalu linn	Lääne maakond	23
Keila linn	Harju maakond	22
Rakvere linn	Lääne-Viru maakond	21
Mustvee vald	Jõgeva maakond	20
Saku vald	Harju maakond	20
Tapa vald	Lääne-Viru maakond	20
Muud omavalitsused kokku		126

⁷ Tabelis kajastuvad minimaalselt 20 töötajaga liikumised.

Muudest omavalitsustest käib Narva linnas tööl kokku veidi rohkem kui 1700 inimest (Tabel 6). Enim käivad Narva linnas tööl Narva-Jõesuu elanikud.

Tabel 6. Muudest omavalitsustest pärit Narva linnas töötavate inimeste arv seisuga 1.01.2020 (Statistikaamet)⁸

Elukoha omavalitsus	Elukoha maakond	Töötajate arv
Narva-Jõesuu linn	Ida-Viru maakond	713
Tallinn	Harju maakond	352
Sillamäe linn	Ida-Viru maakond	295
Kohtla-Järve linn	Ida-Viru maakond	142
Jõhvi vald	Ida-Viru maakond	65
Tartu linn	Tartu maakond	33
Toila vald	Ida-Viru maakond	29
Alutaguse vald	Ida-Viru maakond	23
Lüganuse vald	Ida-Viru maakond	15
Viru-Nigula vald	Lääne-Viru maakond	13
Pärnu linn	Pärnu maakond	12
Maardu linn	Harju maakond	11
Rae vald	Harju maakond	11

2.3 Turism

Narva linn on ajaloo- ja kultuuripärandi poolest rikas. Rahvusvaheliselt on tuntud Narva ja Ivangorodi kaitseehitised, sh linnused, bastionid jm Narva jõe vastaskallastel. Narva Hermannii linnuses tegutseb Narva Muuseum, mis on aasta-aastalt tegelenud ekspositsiooni uuendamise ja hoonete säilitamisega. Linnuses leiavad aset mitmed suurüritused, nagu näiteks traditsiooniks kujunenud Narva Põhjasõja-aegsete lahingute rekonstruktsioonid, muusikafestival Station Narva jne.

Olulise tähtsusega objekte on Narvas rohkelt (nimekiri ei ole ammendav):

- Victoria bastioni kasematid – restaureeritud käikudes paikneb ekspositsioon, mis tutvustab Narva kaitseüsteemi ajalugu.
- Kreenholmi manufaktuur, mis rajati 1857. aastast alates väldanud pool sajandit kestnud ehitustööde käigus. Praeguseks on tekstiilitööstus oma tegevuse seal lõpetanud ja 300 tuhande m² suurune kompleks seisab tühjalt, kuid Euroopa Liidu toetuse abil on kavas Kreenholmi saarele rajada tekstiilimaailm, lisaks kinnitas Riigikogu riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirjas Narva Kreenholmi kultuurikvartali „Manufaktuur“ rajamise, mille maksumus küündib 30 miljoni euroni. Rahastusest pool tuleb Kultuurkapitalilt, pool eraomanikult.
- Narva raekoda, mis on Narva ajaloolise linnasüdame keskus. Raekoja rekonstrueerimine on parajasti käimas.
- Gloria bastionil paiknev kunagi magasiaidaks rajatud hoone, kus praegu asub Narva Muuseumi kunstigalerii.
- Pimeaed – avalik park, mis sai oma nime Pimevärava järgi. Tegemist on Eesti esimese linnapargiga.
- Jõeäärne promenaad – linna ajaloolises südames asuv kaldapealne ligi 1 km pikkune ala bastionide ja jõe vahel.

⁸ Tabelis kajastuvad minimaalselt 10 töötajaga liikumised. Täpsemaid andmeid Statistikaamet ei väljasta.

- Aleksandri kirik – üks suurimaid kirikuid Eestis, kus on kontsertide korraldamiseks suurepärane akustika. Kiriku torn on rekonstrueeritud, peahoone vajab põhjalikku remonti. Peale Aleksandri koguduse pankrotti omandas kirikuhoone pankrotivara hulgast Eesti Vabariik eesmärgiga unikaalne hoone säilitada, korda teha ning kultuuriürituste korraldamiseks kasutusele võtta.
- Narva Issanda Ülestõusmise peakirik – tegutsev õigeusu kirik, mis jäi 1944. a pommitamisest puutumatuks.
- Vana haiglahoone, mis algselt ehitati Kreenholmi Manufaktuuri tarbeks. Tänapäeval asub seal Narva Haigla.

Lisaks ajaloolistele hoonetele ja kompleksidele paikneb Narvas mitmeid monumente ja mälestisi.

Narva linnas on puhkaeestis.ee andmetel 10 majutusasutust, neist kolm on hotellid, ülejäänud hostelid või külaliskorterid. Restorane ja kohvikuid on Narvas ligi 30, neist vaid üks on kvaliteedimärgisega. Seega võib eeldada, et linna turismiinfrastruktuur ei ole piisav suure hulga külastajate kvaliteetseks teenindamiseks.

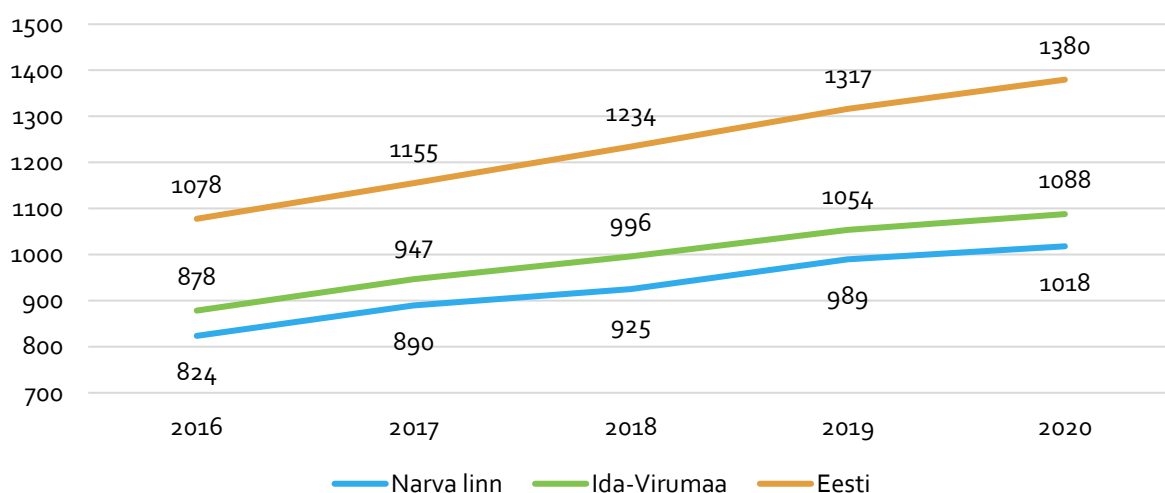
Narva jõe potentsiaal on täielikult rakendamata – sadamad (Jõe ja Kulgu) ei ole lõplikult välja arendatud.

Samas on linna külastajate arv on aasta-aastalt kasvanud, millele andsid sarnaselt kogu maailmale tagasilöögi koroonaviirusega seotud piirangud.

Narva kandideeris Euroopa kultuuripealinnaks 2024, kuid kaotas Tartu linnale. Järgmine võimalus kultuuripealinnaks saada on 2037.

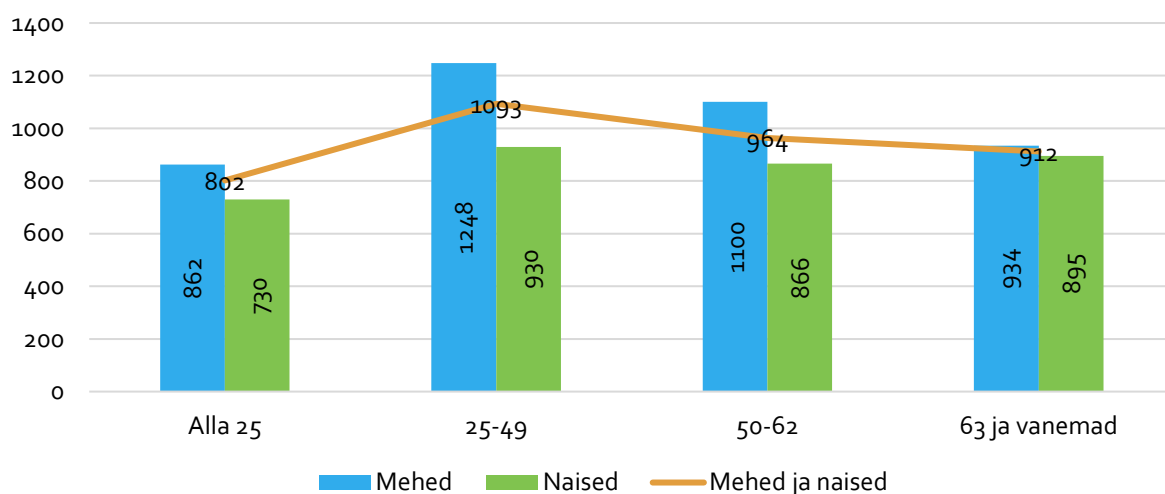
2.4 Elanike sissetulek ja toimetulek

Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu on perioodil 2016–2020 kasvanud 194 euro ehk ligi 24% võrra (Joonis 22). 2020. aastal oli brutotulu Narva linnas sarnane maakonna keskmisega, jäädes aga Eesti näitajale 362 euro võrra alla. Ka tulu kasvutempo näitab pigem lõhe süvenemist – vaadeldaval perioodil suurenes Eesti keskmine brutotulu kiiremini (28% võrra).

Joonis 22. Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu perioodil 2016–2018 (Statistikaamet)

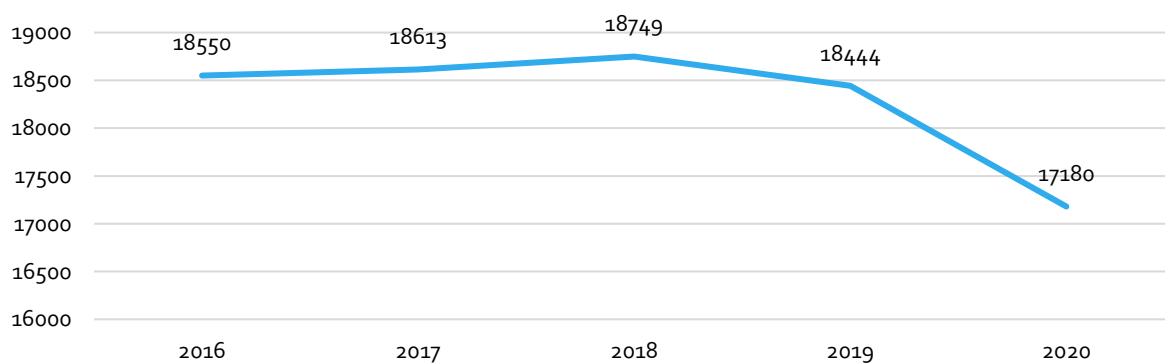
Kõikides vanusegruppides teenivad Narva linnas mehed naistest rohkem (Joonis 23). Kõige kõrgem tulu on vanusegrupis 25–49 (keskmiselt 1093 eurot; võrdluseks, Eesti keskmine oli samal ajal samas vanusegrupis 1544 eurot ehk 451 eurot kõrgem), kõige madalam noorimas (802), mis on ka mõistetav.

Joonis 23. Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu Narva linnas soo ja vanuserühmade lõikes 2020. a (Statistikaamet)

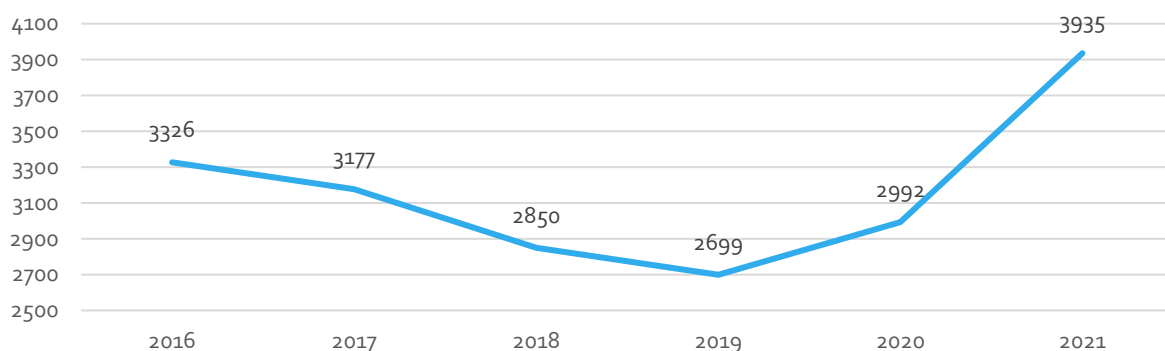
Sarnaselt Ida-Viru maakonna trendile on ka Narva linnas brutotulu saajate arv viimase viie aasta vältel kahanenud (Joonis 24). Maakonnas on brutotulu saajate arv kahanenud ligi 8%, Narva linnas 7,4% võrra, Eestis aga jäänud samaks.

Brutotulu teenis 2020. aastal ligi 31% kogu linna elanikkonnast (rahvastikuregistri andmed 1.01.2020 seisuga). Arvestades elanikkonna kahanemist, väheneb aja jooksul nende osakaal veelgi, s.o järjest väiksem hulk inimesi peab üleval pidama üha suurenevat grupp. Ida-Virumaal teenis 2020. a brutotulu 33,4% ja Eestis veidi üle 39% elanikkonnast.

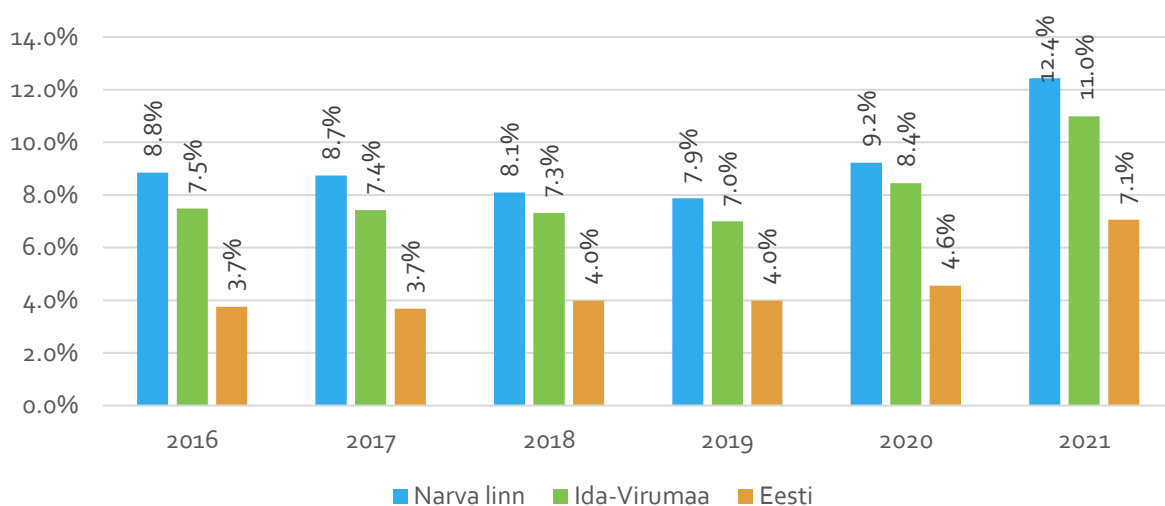
Joonis 24. Brutotulu saajate arv Narva linnas perioodil 2016–2020 (Statistikaamet)

Registreeritud töötute arv peegeldab selgelt koroonakriisi mõju – viimase aastaga on töötute arv hüppeliselt tõusnud (Joonis 25). Nii Ida-Viru maakonnas kui ka Eesti riigis tervikuna on trendid samad.

Joonis 25. Registreeritud töötute arv Narva linnas perioodil 2016–2021 1. jaanuari seisuga (Töötukassa)

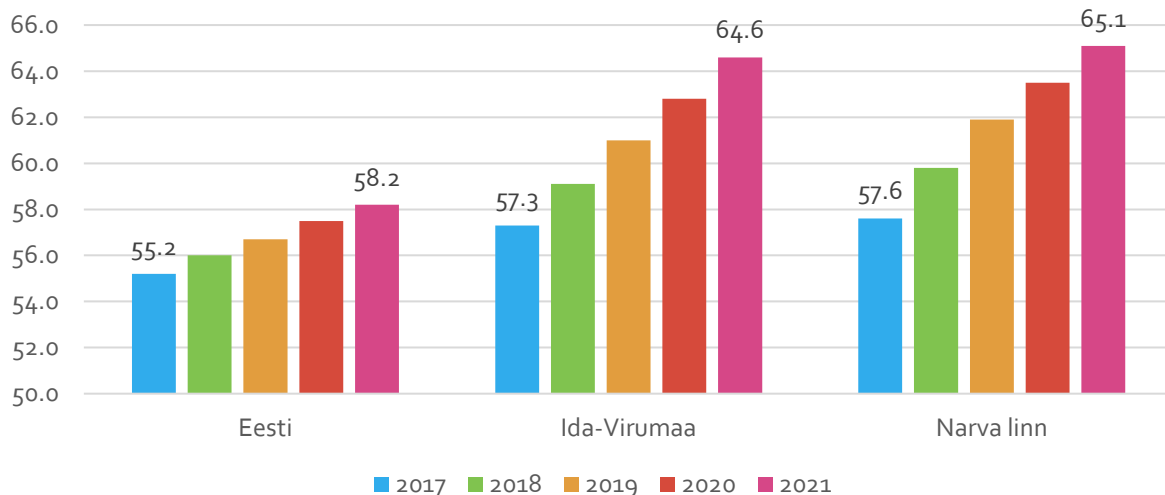
Registreeritud töötute osakaal linna tööealisest elanikkonnast⁹ on Narva linnas ja Ida-Virumaal olnud läbivalt kõrgem riigi vastavast näitajast (vahemikus 3,9–5,4 protsendipunkti kõrgem).

Joonis 26. Registreeritud töötute osakaal tööealisest elanikkonnast (Töötukassa, Rahvastikuregister)

⁹ Tööealise elanikkonna all on siin käsitletud eagruppi 19–64. Allikate lõikes võib see erineda, näiteks Statistikaamet loeb tööealiseks elanikkonnaks vanusegrupiks 15–64. Joonis on esitatud, ilmestamaks võrdlust linna, maakonna ja riigi vahel.

Ülalpeetavate määr¹⁰ on nii Narva linnas, Ida-Viru maakonnas kui ka Eestis tervikuna viimase viie aasta jooksul kasvanud (Joonis 27). Narva linnas on see aga Eesti keskmisest näitajast märgatavalt kõrgem. Peaasjalikult tuleb see üle 65-aastaste vanusegrupi suurest osakaalust. Arvestades linna demograafilist profiili, suureneb ülalpeetavate määr järgmistel aastatel veelgi. See tähendab, et surve alles jäävale tööealisele elanikkonnale suureneb veelgi.

Joonis 27. Ülalpeetavate määr (%) perioodil 2017–2021 (Statistikaamet)

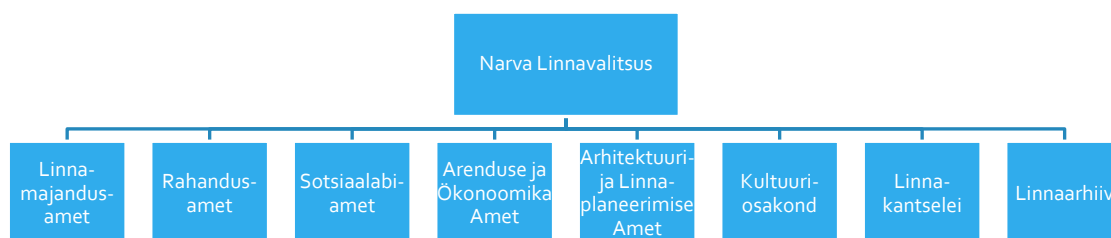
¹⁰ Mitte tööealiste (0–14 ja üle 65-aastased) elanike arv 100 tööealise (15–64-aastased) elaniku kohta. Mõningane erinevus peatükis 2.1.1 toodud infost tuleneb erinevatest andmebaasidest – siin on kasutatud Statistikaameti andmeid, peatükis 2.1.1 on näitajad ise arvutatud rahvastikuregistri andmete põhjal.

3 Linna juhtimine ja eelarve

3.1 Juhtimisorganisatsioon

Narva linna omavalitsusorganid on linnavolikogu ja linnavalitsus. Omavalitsuse esinduskogu on 31-liikmeline ja selles on moodustatud 11 alalist komisjoni.

Narva Linnavalitsus koosneb linnapeast, abilinnapeast ja kolmest linnavalitsuse liikmest. Töö on jaotatud erinevate struktuuriüksuste vahel (Joonis 28).

Joonis 28. Narva Linnavalitsuste struktuur

Narva linna struktuurides, sh volikogu kantselei on kokku 219,65 teenistuskoha.

Hallatavaid asutusi on 39, neist 38 on Kultuuriosakonna poolt hallatavad, sh 17 lasteaeda, 2 põhikooli, 6 üldhariduskooli ja täiskasvanute kool.

Linna valitseva mõju all olevad üksused on veel (kokku 8) Transservis-N AS (korraldab piiriülest transiiti), Narva Vesti AS (joogiveega varustamine ja heitveekäitlus), Narva Jäätmeäitluskeskus OÜ (jäätmemajandus), Narva Linnaelamu SA (kinnisvara haldus), Narva Haigla SA, Narva Sadam SA, Narva linna Arendus SA (kinnisvaraarendus) ja Narva Linnalet SA.

Lisaks on linna olulise mõju all (kokku 3) Kuste OÜ (maastike hooldus ja korrashoid), Narva Muuseum SA ja Vaivara Kalmistud SA.

3.2 Eelarvepositsioon

Narva linna põhitegevuse tulude maht on u 70 miljonit eurot. Ligikaudu poole tuludest moodustavad saadavad toetused, 43% maksutulud ning 7% tulud kaupade ja teenuste müügist. Eestis keskmiselt on maksutulude osakaal eelarves 61%, toetuste osakaal 28% ja kaupade ja teenuste müügist saadavate tulude osakaal 10%. Seega on linna omatulud võrreldes riigi keskmisega madalamad ja toetuste osakaal eelarves selle võrra suurem.

Põhitegevuse kuludest moodustavad tööjõukulud 66%, majandamiskulud 24% ja antavad toetused 10%. Eestis keskmiselt on tööjõukulude osakaal eelarves 53%, majandamiskuludel 33% ja toetustel 12%. Narva linnas on seega keskmine tööjõukulude osakaal kõrgem ning majandamiskulude ja antud toetuste osakaal võrreldes Eesti keskmisega madalam.

Linna eelarvepositsioon on möödunud kuuel aastal järjepidevalt paranenud. Põhitegevuse tulem on suurenenud 4,5 miljonilt 10 miljoni euronile ehk 14%-ni põhitegevuse tuludest. Eesti

keskmise on 13%. Seoses eelarvemahu kasvu ja elanikkonna kahanemisega on tulud elaniku kohta kuue aastaga suurenenud u 400 euro võrra.

Linna võlakohustused olid 2020. a lõpu seisuga 28,5 miljonit eurot. Perioodi 2015–2020 jooksul pole võlakoormus absoluutsummas oluliselt muutunud. Samas seoses eelarvemahu kasvu ja likviidsete varade suurenemisega on netovõlakoormuse määr 2020. a lõpuks kahanenud 20%-ni, mis on viie protsendipunkti võrra madalam kui Eesti keskmine. Võlakohustused elaniku kohta on perioodil suurenenud 40 euro võrra 509 euron.

Perioodil 2015-2020 on linn investeerinud põhivarasse ligi 50 miljonit eurot, kokku enam kui 900 eurot elaniku kohta (2021. a. seisuga). Investeeringute kogumahust 28% on olnud võimalik teha sihtfinantseeringute toel (Tabel 7).

Tabel 7. Narva linna eelarvenäitajad (Rahandusministeerium, konsultandi arvutus)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹¹
Põhitegevuse tulud	52 166 000	54 130 000	58 186 000	65 968 000	70 618 000	71 083 000	68 109 000
Põhitegevuse kulud	47 569 000	48 098 000	50 530 000	56 917 000	60 633 000	61 174 000	62 689 000
Põhitegevuse tulem	4 597 000	6 032 000	7 656 000	9 052 000	9 985 000	9 910 000	5 420 000
Tulemi osakaal tuludest	9%	11%	13%	14%	14%	14%	8%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	853	896	978	1 126	1 221	1 271	1 236
Põhitegevuse tulem elaniku kohta	75	100	129	154	173	177	98
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	28 684 000	23 490 000	23 193 000	28 216 000	25 432 000	28 446 000	31 889 000
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	3 668 000	5 050 000	5 815 000	9 916 000	12 835 000	14 202 000	3 715 000
Netovõlakoormus (eurodes)	25 016 000	18 440 000	17 378 000	18 300 000	12 597 000	14 244 000	28 174 000
Netovõlakoormuse %	47,95%	34,07%	29,87%	27,74%	17,84%	20,04%	41,37%
Võlakohustused elaniku kohta	469	389	390	481	440	509	579
Põhivara soetus	7 725 000	3 135 000	6 358 000	11 658 000	7 124 000	12 105 000	23 435 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	4 501 000	87 000	897 000	4 644 000	1 637 000	2 399 000	4 214 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	856 000	108 000	88 000	632 000	152 000	346 000	132 000
Põhivara soetus elaniku kohta	140	54	108	210	126	223	428

Maksimaalne netovõlakoormus on 2020. a lõpu seisuga arvestusega enam kui 55 miljonit eurot. Seega on teoreetiline vaba laenuvõime veel u 25 miljonit eurot. Olemasoleva põhitegevuse tulemi juures on laenamine võimalik. Suures mahus on olemas ka likviidseid varasid, mille kasutuselevõtmine põhivara investeeringuteks on kavandatud 2021. aasta eelarvega.

Maksumaksjad moodustavad u 42% elanikkonnast. Väliskeskkonnast tuleneb jätkuv surve linna kulude kasvuks palgakasvu ja hindade kallinemise näol. Teisalt piiravad töörealise elanikkonna kahanemine ja väljaränne tulumaksu laekumise kasvu.

Tuleviku vaates on linna jooksva majandamise ja investeerimisevõimekuse olemasoluks soovitatav vähemalt säilitada linna praegust eelarvepositsiooni. Investeeringute ja

¹¹ Aastate 2015–2020 osas on esitatud eelarve täitmine ja 2021. a eelarve, mis ei ole otseselt võrreldavad.

finantseerimistegevuse maksimaalseks võimendamiseks on vajalik vähemalt 16% põhitegevuse tulemi saavutamine.

Linna 2020. a eelarve jaotus näitab, et konkurentsitult suurim osa linna põhitegevuse kuludest on seotud haridus- ja kultuurivaldkonnaga (65%). Linnamajanduse ja sotsiaalse korraldusele kulub 14% vahenditest (Tabel 8).

Tabel 8. Põhitegevuse kulude jaotus linna 2021. a eelarves

Struktuuriüksus	Kulud	Osakaal
Kultuuriosakond	40 718 000	64,8%
Linnamajandusamet	8 852 000	14,1%
Sotsiaalse amet	8 466 000	13,5%
Linnakantselei	1 532 000	2,4%
Arenduse ja Õkonoomika Amet	1 514 000	2,4%
Arhitektuuri- Ja linnaplaneerimise Amet	678 000	1,1%
Rahandusamet	523 000	0,8%
Linnavolikogu Kantselei	475 000	0,8%
Reservid	74 000	0,1%
Kokku	62 832 000	100%

3.3 Kinnisvara

Narva linnale kuulub 84 hoonet, kus osutatakse või on varemalt osutatud omavalitsuse teenuseid. Narva linnal on teenuste osutamiseks kasutatavat (või varasemalt kasutatud) kinnisvara kokku netopinnaga ligi 215 000 m². Kinnisvara haldamise korraldamine on jaotatud Kultuuriosakonna (131 000 m²) ja Linnamajandusameti (84 000 m²) vahel.

Lähtuvalt kasutuse funktsioonist moodustab ligi veerandi (51 000 m²) koolide kasutuses olev pind (v.a spordihooned). Lasteaedade kasutuses on 34 000 m², spordirajatise 26 000 m² ja huvikoolid tegutsevad 15 000 m² suurusel pinnal. Ühiselamute pinda on 28 000 m². Mitmed varasemalt peamiselt lasteaedade kasutuses olnud hoonetes tegutsevad erinevad seltsid (14 000 m²), haigla ja perearstide kasutuses on ligi 10 000 m² pinda. Täielikult kasutusest väljas olevat pinda on 6000 m².

Vastavalt linnavalitsuse spetsialistide hinnangule on hea seisukorras 25% hoonete pinnast (54 000 m²), rahuldavas seisukorras 69% (148 000 m²) ning amortiseerunud 6% (12 500 m²).

Lähtuvalt funktsioonist on kõige paremas seisukorras kultuuri, noortekeskuse ja sotsiaalfunktsiooniga hooned, kus hea seisukorraga pinna osakaal on kõrgem kui 80%. Tervishoiu ja administratiivsete tegevustega sisustatud hoonetes on näitaja vastavalt 66% ja 71%. Muude funktsioonide puhul on see oluliselt madalam. Lasteaedade, koolide ja spordirajatiste pinnast on heas seisukorras ainult paarteist protsenti (Tabel 9).

Tabel 9. Narva linna omandis teenuste osutamiseks kasutatav kinnisvara ja selle hinnanguline seisukord (Narva Linnavalitsus)

Kasutusotstarve	Hea	Rahuldav	Amortiseerunud	Kokku	Osakaal kogupinnast	Heas seisukorras pinna osakaal
Kool	6 939	31 336	12 482	50 757	24%	14%
Lasteaed	3 845	29 985		33 830	16%	11%
Ühiselamu		27 966		27 966	13%	0%
Sport	2 879	23 429		26 308	12%	11%
Huvikool	6 084	9 200		15 283	7%	40%
Seltsitegevus	4 784	9 339		14 123	7%	34%
Tervishoid	6 508	3 282		9 790	5%	66%
Kultuur	8 814			8 814	4%	100%
Administreerimine	4 815	1 924		6 738	3%	71%
Kasutusest väljas		6 064		6 064	3%	0%
Muu	4 910	221	163	5 294	2%	93%
Sotsiaal	3 509	818		4 327	2%	81%
Raamatukogu		3 368		3 368	2%	0%
Noortekeskus	1 166			1 166	1%	100%
Õpilaskodu		884		884	0%	0%
Kokku	54 252	147 816	12 646	214 714	100%	25%

Vastavalt riigikontrolli 2016. aastal koostatud raportile oli Eestis keskmiselt ühel omavalitsusel (suurusega enam kui 20 000 elanikku) elaniku kohta hallatavat hoonepinda u 3,9 ruutmeetrit¹². Narva linnas on vastav näitaja 2021. aasta rahvastiku arvestusega samuti 3,9 m². Teisalt tuleb arvestada, et näitaja on suurema rahvaarvuga linnalises keskkonnas üldjuhul madalam (näiteks Tallinnas 1,8 m² ja Tartus 2,8 m² elaniku kohta) ja väiksemates linnades või maalises keskkonnas, kus teenuste tarbijad on hajutatud ja neid on vähem, vastavalt kõrgem. Samuti oli Eestis keskmiselt enam kui 60% lasteaia- ja koolihoonetest heas või väga heas seisukorras.

Linna kasutuses oleva hoonepinna keskmistatud ehitusaasta on 1969. Enam kui pool hoonete pinnast on valminud 1970. aastatel. Peale sajandivahetust valminud uusehitisi või juurdeehitusega hooneid on kokku ligi 25 000 m² suurusel pinnal (sh juurdeehitustega hoonete vanemad osad).

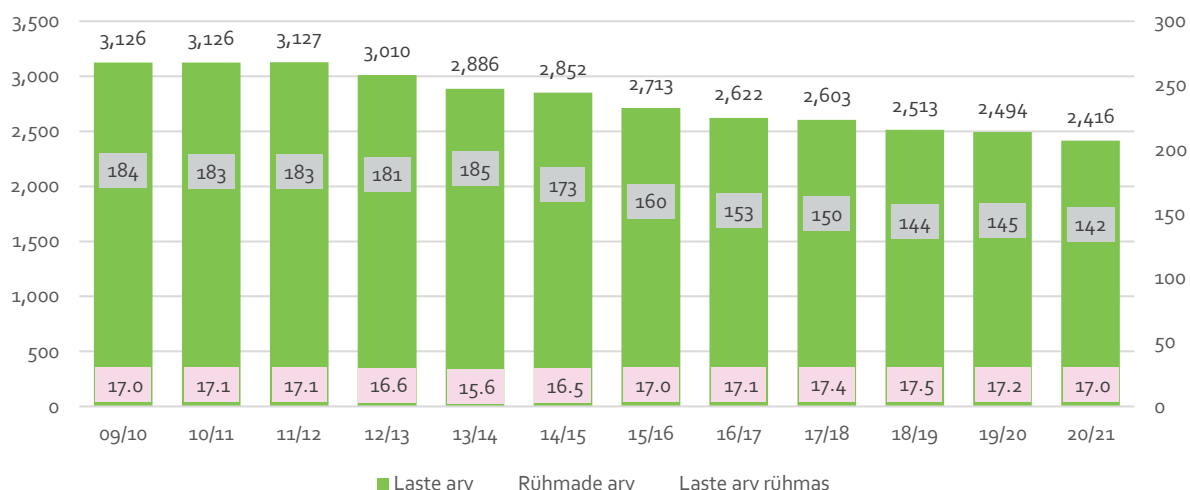
Arvestades hoonete seisukorra hinnangut ja eeldades, et rahuldavas või amortiseerunud seisukorras hoonete rekonstrueerimise maksumuseks kujuneb vähemalt 1000 eurot ruutmeetri kohta, on Narva linna investeerimisvajadus teenuste osutamiseks kasutatavas kinnisvarasse vähemalt 150 miljonit eurot. Kui möödunud kuuel aastal oli investeringute maht kokku u 50 miljonit eurot (sh sihtotstarbelised eraldised), siis kuluks olemasoleva kinnisvara korrastamiseks arvestuslikult 20 aastat või enam. Teisalt on vajalik üle vaadata hoonete kasutuse vajalikkus ja otstarbekus.

¹² Ülevaade omavalitsuste hoonestatud kinnisvarast ja selle haldamisest, Riigikontroll 2016

4 Valdkondade ülevaade

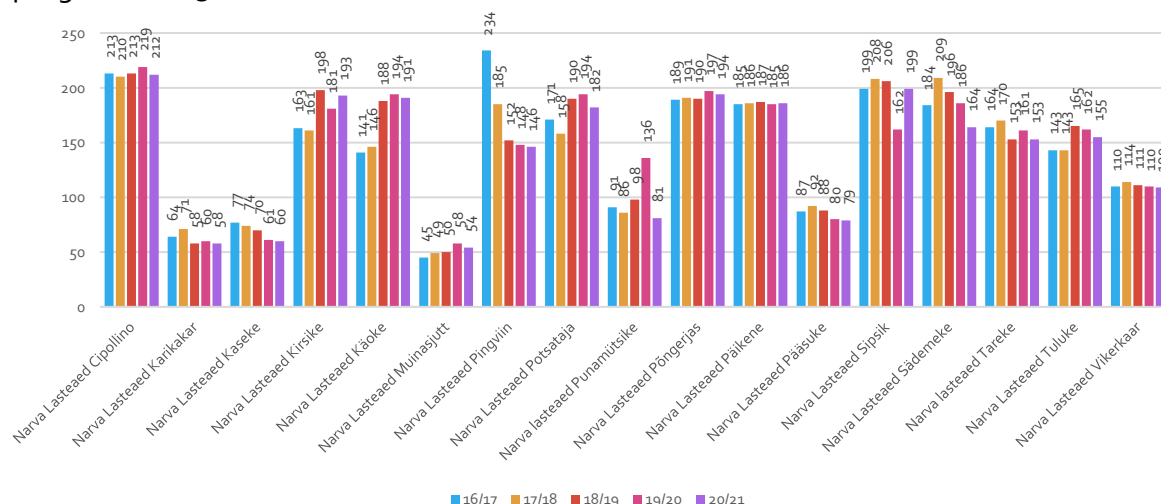
4.1 Haridus

Narva linnas oli 2020/2021 õppeaastal avatud 17 munitsipaallasteaeda kokku 142 rühmaga. Lapsi käis lasteaias enam kui 2400. Rühma keskmine täituvus oli 17,0 last. Laste arv lasteaedades ja rühmade arv on kümnendi jooksul järjepidevalt vähenenud, keskmine rühmatäituvus on jäänud samale tasemele (Joonis 29).

Joonis 29. Lasteaia käivate laste ja rühmade arv perioodil 09/10–20/21 (Haridussilm)

Valdav osa lasteaedades (11 asutust) on 8 või enama rühmaga ja neis käib u 150 last või enam. Suurim asutus on lasteaed Cipollino 214 lapsega ja väikseim lasteaed Muinasjutt 54 lapsega (Joonis 30).

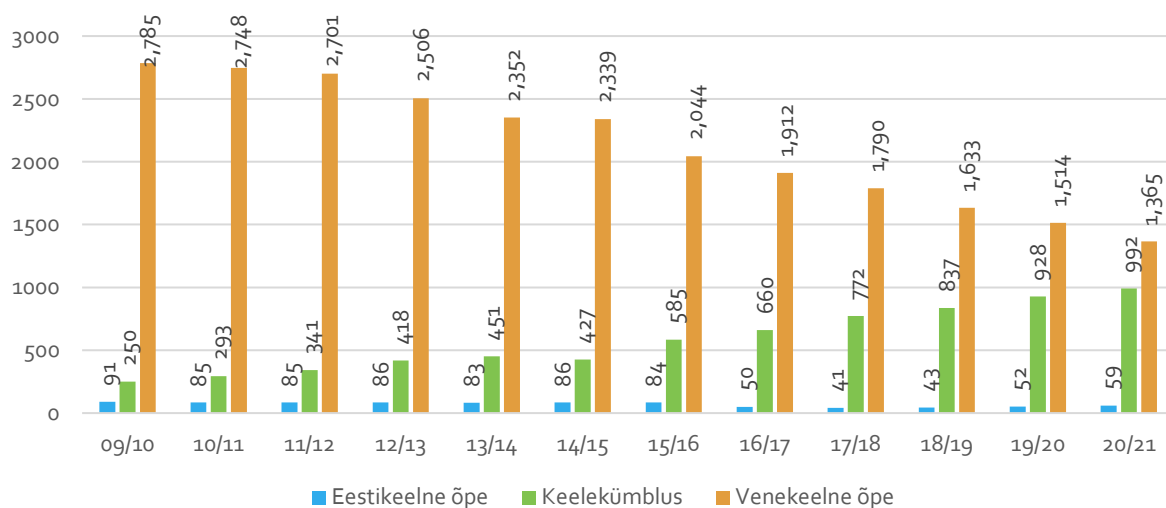
Joonis 30. Laste arv linna lasteaedades õppeaastatel 16/17–20/21 (Haridussilm)

Möödunud õppeaastal linna lasteaedades käinud 2416-st lapsest 95% (2297 last) on Narva linna elanikud. Kui mujalt omavalitsustest pärit lapsi oli viis aastat tagasi veel ligi 200, siis möödunud aastal 119. Teiste omavalitsuste lasteaedades (peamiselt Narva-Jõesuu linnas) käivate Narva linna elanikest laste arv on püsinud pigem stabiilne ja neid oli möödunud aastal 39 (Tabel 10).

Tabel 10. Õpilasaränne lasteaedades õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna lasteaedades kokku	2622	2603	2513	2494	2416
sh Narva linna lapsed	2426	2407	2350	2350	2297
sh teise KOV-i lapsed	196	196	163	144	119
Narva laste osakaal linna lasteaedade lastest	93%	92%	94%	94%	95%
Narva linna lapsed kokku	2472	2455	2396	2393	2336
Narva lapsed mujal	46	48	46	43	39
Narva linna lastest paikne	98%	98%	98%	98%	98%

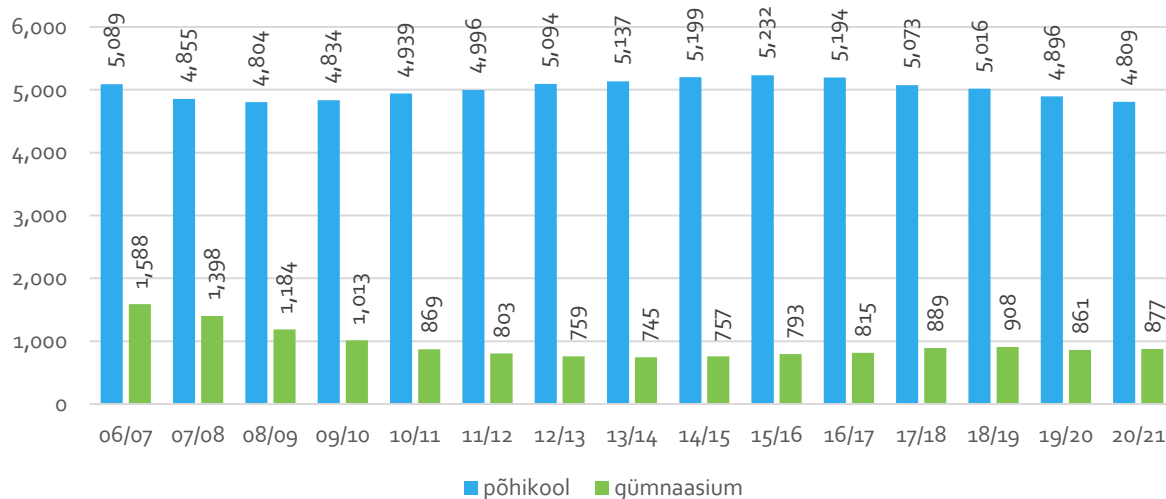
Valdav osa õppest lasteaedades on venekeelne. Samas on viimasel kümnendil oluliselt suurenenud keelekümblsruühmade ja nendes käivate laste arv. Õppeaastal 20/21 oli lasteaedades 89 venekeelset rühma 1365 lapsega (56%), 49 keelekümblsruühma 992 lapsega (41%) ja 4 eestikeelset rühma 59 lapsega (Joonis 31).

Joonis 31. Laste arv lasteaedades vastavalt õppekava keelele õppeaastatel 09/10–20/21 (Haridussilm)

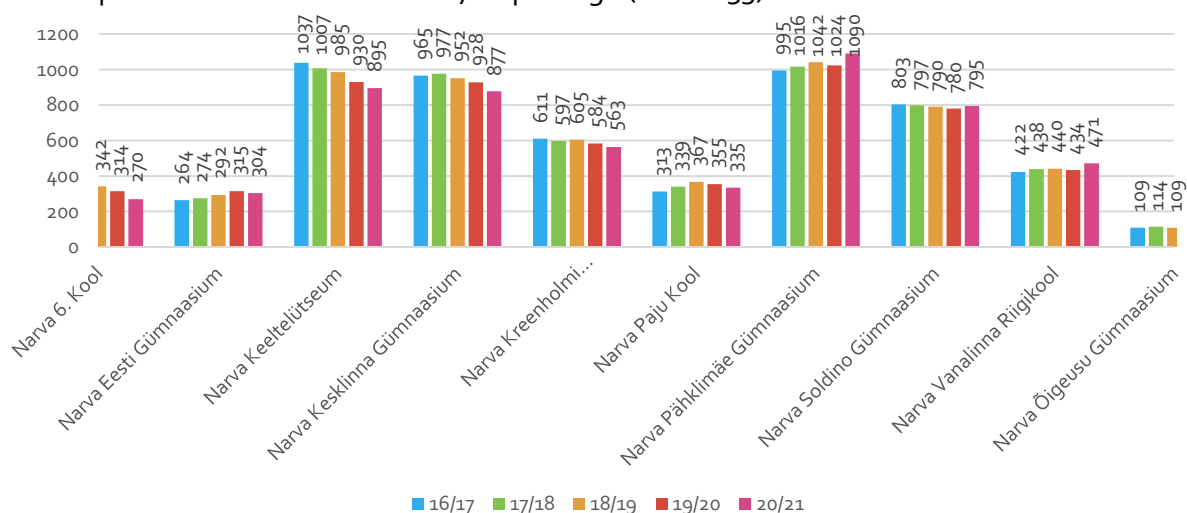
Narva linnas tegutseb 11 üldhariduskooli. Munitsipaalkoole on 8 (sh Täiskasvanute Gümnaasium), kaks riigikooli (Narva Vanalinna Riigikool, Narva Eesti Gümnaasium) ja üks erakool (Narva Õigeusu Gümnaasium). Gümnaasiumiaste on kaheksas statsionaarse õppevormiga koolis, põhikoolidena tegutsevad munitsipaalomandis Paju Kool ja 6. Kool.

Õppeaastal 20/21 õppis põhikooliastmes 4809 õpilast ja gümnaasiumiastmes 877 õpilast. Kui põhikooliõpilaste arv on mõningase kõikumisega juba pikemat aega püsinud 5000 õpilase kandis, siis gümnaasiumiõpilaste arv on 15 aasta jooksul kahanenud u 700 võrra (Joonis 32).

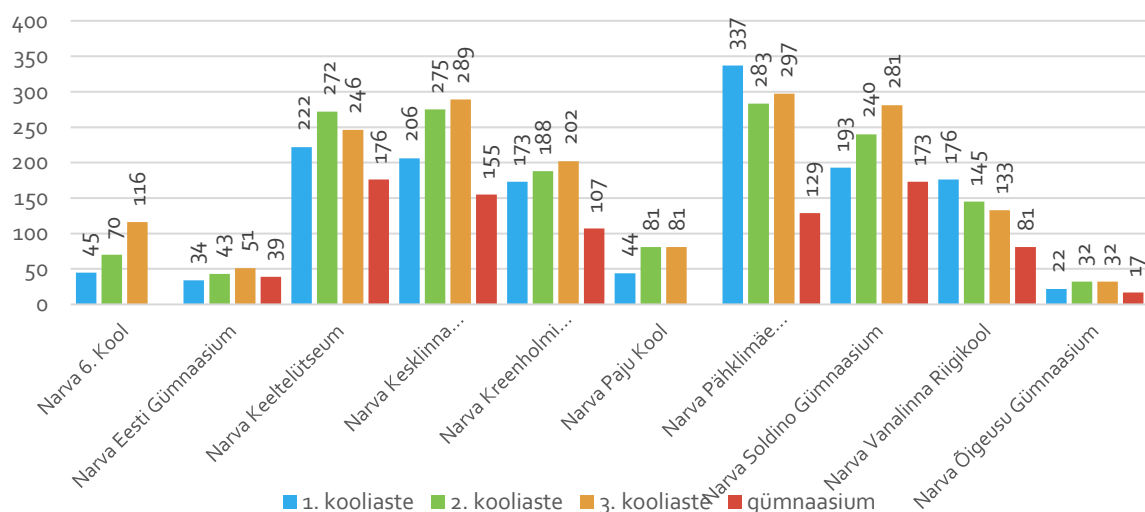
Joonis 32. Põhikooli ja gümnaasiumiastme õpilaste arv statsionaarses õppes perioodil 06/07–20/21 (Haridussilm)

Linnas asuvad koolid on pigem suure õpilaste arvuga. Viies koolis on õpilasi enam kui 500. Suurim kool on Narva Pähklimäe Gümnaasium enam kui tuhande õpilasega. Väikseim munitsipaalkool on Narva 6. Kool 270 õpilasega (Joonis 33).

Joonis 33. Õpilaste arv Narva linna koolides õppeaastatel 16/17–20/21 (Haridussilm)

Kui üldjuhul on koolides enim õpilasi I või II kooliastmes, siis erandiks on Pähklimäe Gümnaasium ja Vanalinna Riigikooli, kus arvukaim on I kooliaste (Joonis 34).

Joonis 34. Õpilaste arv Narva linna koolide kooliastmetes õppeaastal 20/21 (Haridussilm)

Linnas asuvate koolide põhikooliastme õpilastest 94% on Narva linna elanikud, teistest omavalitsustest pärit õppureid on u 300. Teiste omavalitsuste põhikoolides õpib u 140 linna elanikust õpilast, neist Narva-Jõesuu Koolis 53 õpilast. Õpilasrände mustris viimasel viiel aastal olulisi muutusi toimunud ei ole (Tabel 11).

Tabel 11. Õpilasränne põhikoolis õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna põhikoolides kokku	5193	5072	5015	4896	4809
sh Narva linna lapsed	4860	4726	4677	4581	4510
sh teise KOV-i lapsed	333	346	338	315	299
linna laste osakaal linna põhikoolide lastest	94%	93%	93%	94%	94%
Narva linna lapsed kokku	5008	4890	4825	4728	4649
Narva lapsed mujal	148	164	148	147	139
linna lastest paikne	97%	97%	97%	97%	97%

Koolide gümnaasiumiastme õpilastest on Narva linna elanikke 91%, mujalt tulijaid on u 80. Linna õpilased eelistavad selgelt linna koole, väljaspool Narvat käib ainult ligi 30 õpilast ehk 3% gümnaasistidest (Tabel 12).

Tabel 12. Õpilasränne gümnaasiumis õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna gümnaasiumides kokku	816	890	909	861	877
sh Narva linna lapsed	725	801	828	796	799
sh teise KOV-i lapsed	91	89	81	65	78
linna laste osakaal linna gümnaasiumide lastest	89%	90%	91%	92%	91%
Narva linna lapsed kokku	742	820	849	825	827
Narva lapsed mujal	17	19	21	29	28
linna lastest paikne	98%	98%	98%	96%	97%

Narva Täiskasvanute Gümnaasiumis õppis mittestatsionaarses õppes möödunud aastal 236 õpilast, seejuures on õpilaste arv viie aastaga kasvanud u 100 võrra. Õpilastest 83% on Narva

linna elanikud, ligi 50 õpilast on pärit teistest omavalitsustest. Mujal mittestatsionaarses õppes õppivaid Narva linna elanikke on kümme konda.

Võrreldes omavahel lasteaias käivate laste arvu normatiivsete kohtade omaga, on näha, et vakantsi on ligikaudu 5% jagu (Tabel 13). Sealjuures on mõningaid lasteaedu, kus vabu kohti pole. Samas on linnas mitmeid lasteaiahooneid ka kasutusest väljas.

Tabel 13. Normatiivsed lasteaiakohad ja laste arv lasteaedades õppeaastal 20/21 (Narva Linnavalitsus, EHIS)

Asutus	Normatiivne kohtade arv	Laste arv õppeaastal 20/21	Vabad kohad	Vabade kohtade osakaal kohtadest
Narva lasteaed Punamütsike	130	81	49	38%
Narva Lasteaed Sädeke	186	164	22	12%
Narva Lasteaed Tuluke	176	155	21	12%
Narva Lasteaed Potsataja	196	182	14	7%
Narva Lasteaed Tareke	167	153	14	8%
Narva Lasteaed Karikakar	68	58	10	15%
Narva Lasteaed Põngerjas	203	194	9	4%
Narva Lasteaed Pääsuke	88	79	9	10%
Narva Lasteaed Kaseke	68	60	8	12%
Narva Lasteaed Käoke	196	191	5	3%
Narva Lasteaed Cipollino	216	212	4	2%
Narva Lasteaed Sipsik	202	199	3	1%
Narva Lasteaed Pingviin	145	146	-1	-1%
Narva Lasteaed Vikerkaar	108	109	-1	-1%
Narva Lasteaed Muinasjutt	52	54	-2	-4%
Narva Lasteaed Kirsike	180	193	-13	-7%
Narva Lasteaed Päikene	154	186	-32	-21%
Kokku	2535	2416	119	5%

Koolide osas on olukord teistsugune – ligikaudu pool pinnast on tegelikult kasutuseta (Tabel 14). Kõige suurema täituvusega on Narva Kesklinna Gümnaasium, kõige väiksemaga Narva 6. Kool.

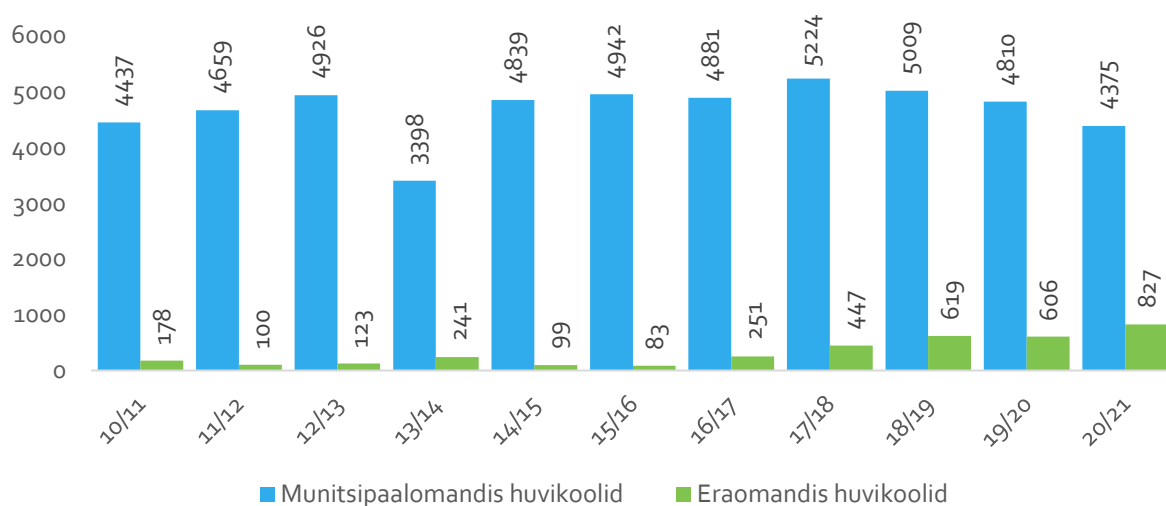
Tabel 14. Normatiivsed koolikohad ja õpilaste arv koolides õppeaastal 20/21 (Narva Linnavalitsus, EHIS)

Asutus	Normatiivne kohtade arv	Õpilaste arv õppeaastal 20/21	Vabad kohad	Vabade kohtade osakaal kohtadest
Narva Soldino Gümnaasium	1528	714	814	53%
Narva 6. Kool	975	231	744	76%
Narva Keeltelütseum	1366	740	626	46%
Narva Pähklime Gümnaasium	1420	917	503	35%
Narva Paju Kool	620	206	414	67%
Narva Kreenholmi Gümnaasium	860	563	297	35%
Narva Eesti Gümnaasium	420	128	292	70%
Narva Kesklinna Gümnaasium	1017	770	247	24%
Kokku	8206	4269	3937	48%
Narva Täiskasvanute Kool	140	272	-132	
Narva Vanalinna Riigikool*	540	454	86	

Narva linnas tegutseb kuus munitsipaalomandis huvikooli ja klubi:

- Narva Laste Loomemaja – enam kui 30 erinevat ringi (tantsud, keeled, kunst- ja käsitöö, foto, mudelism jne)
- Narva Muusikakool – muusikaõpe 25 õppekaval (erinevad instrumendid ja koorilaul)
- Narva Kunstikool – õppekavapõhine ja vabaõpe erinevatel kunstialadel
- Narva Noorte Meremeeste Klubi – meremitmevõistluse ja purjetamise treeningud, veeturism, mudellaevandus, mereskautlus ning ujumine
- Narva Spordikool Energia – treeningud järgnevatel distsipliinidel: ujumine, sõudmine ja aerutamine, laskesuusatamine, jalgratta- ja motosport, võrkpall, judo, korvpall ning poksimine
- Narva Paemurru Spordikool – treeningud järgnevatel distsipliinidel: korvpall, iluvõimlemine, laskmine, lauatenis, poks, jäähoki, iluuisutamine ja kergejõustik

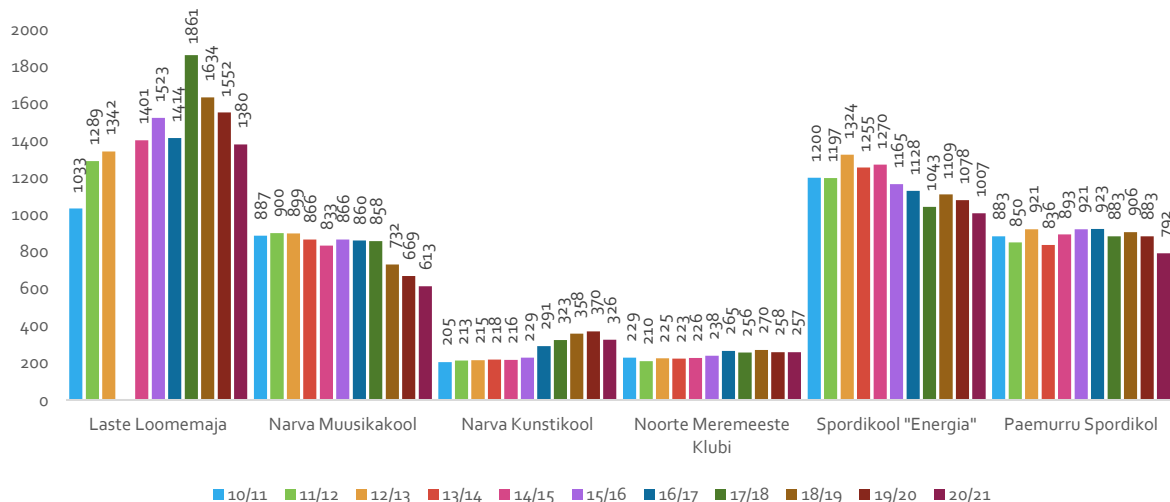
Õpilasi munitsipaalomandis huvikoolides on viimasel kümnel aastal olnud u 4500–5000 kandis, samas möödunud õppeaastal u 600 võrra vähem kui kõrgaastal 17/18. Erahuviharidus on linnas olnud pikka aega väga tagasihoidliku osakaaluga ning erahuvikoolides õppivate laste arv on kasvama hakanud alles viimasel kolmel–neljal aastal. Õppeaastal 20/21 õppis erahuvikoolides 827 õpilast ehk 16% kõikidest huvikoolide õpilastest (Joonis 35).

Joonis 35. Õpilaste arv Narva linna munitsipaalomandis huvikoolides kokku õppeaastatel 10/11–20/21 (Haridussilm)¹³

Õpilaste arvult suurim munitsipaalhuvikool on Narva Laste Loomemaja maja 1380 lapsega. Kahe spordikooli peale kokku on õppureid 1800 ja muusikakoolis enam kui 600. Väiksema õpilaste arvuga on kunstikool ja meremeeste klubi (Joonis 36).

¹³ Õppeaasta 13/14 andmed on Laste Loomingumaja kohta puudu

Joonis 36. Õpilaste arv Narva linna munitsipaalomandis huvikoolides õppeaastatel 10/11–20/21 (Haridussilm)¹⁴

Õppekava liigi lõikes on olnud kõige populaarsemad spordierialad (enam kui 40% õppuritest) ning muusika ja kunsti erialad (enam kui 30% õppuritest). Samas eelnevate mõningase vähenemise arvel on kasvanud eelkõige üldkultuuri osakaal. Loodus- ja tehnikaerialadel on õppurite arv ja osakaal olnud läbi aja tagasihoidlikud (Tabel 15).

Tabel 15. Huvikoolide õppurid õppekava valdkondade lõikes õppeaastatel 13/14 kuni 20/21 (Haridussilm)

	Loodus	Muusika ja kunst	Sport	Tehnika	Üldkultuur, sh rahvus-koolid
13/14	0%	34%	47%	2%	17%
14/15	0%	34%	50%	2%	14%
15/16	2%	35%	48%	1%	14%
16/17	0%	35%	46%	2%	18%
17/18	3%	33%	40%	1%	22%
18/19	1%	32%	44%	1%	21%
19/20	3%	30%	42%	1%	24%
20/21	1%	31%	44%	1%	22%

Lisaks on mitmekesine huvitegevuste valik koolide juures.

4.2 Noorsootöö

Narva linnas koordineerib noorsootööd Kultuuriosakond, samuti tegeleb noorsootöö küsimustega linnavolikogu noorsookomisjon. Noortevaldkonnaga on tihedalt seotud järgmised asutused ja organisatsioonid:

- Narva Noortekeskus – linna asutus, mis tegeleb noorsootöö korraldamise, toetamise ja arendamisega. Keskus korraldab koostööd haridusasutustega, korraldab sündmusi, viib läbi projekte, koolitusi jpm. Keskus on samuti vastutav suviste malevate korraldamise eest. Keskmiselt osaleb malevates 120 noort.

¹⁴ Õppeaasta 13/14 andmed on Laste Loomingumaja kohta puudu

- Narva Noorteparlament – Narva linna noorte osaluskogu, mis seisab noorte huvide eest linnas.
- Kultuurimaja Rugodiv – linna asutus, mis tegeleb kultuurielu korraldamisega. Muuhulgas tegutsevad seal mitmed noortekollektiivid.
- Narva Spordikeskus – linna asutus, mis tegeleb sportimisvõimaluste loomisega.
- SA Narva Linna Arendus – linna sihtasutus, mis tegeleb Äkkeküla territooriumi arendamise, Kerese 20 linnahoone, Joaoru ja jõepromenaadi haldamisega. Sihtasutus korraldab mitmeid suurüritusi.
- MTÜ Vitatiim – eraalgatuslik ühing, mis pakub noortele mitteformaalse õppimise ja vabatahtliku tegevuse võimalusi.

Lisaks pakuvad noortele veel tegevust loomeinkubaator OBJEKT, Baltic eSport, Edukoht (programmeerimise kursused), Kaitseliidu Narva Malevkond, Karu Klubi (noorte sotsiaalsete oskuste arendamine) jt. **Täpsemalt on võimalusi kirjeldatud Narva noorsootöö arengukavas 2021–2026.**

Avatud noorsootöö põhimõttel tegutsevad noortekeskus EXIT (linna asutuse tegevuse raames), Narva avatud noortekeskus RLK (MTÜ) ja MTÜ Virumaa Heategevuskeskus.

Kokkuvõtvalt, Narvas tegutsevad mitmed organisatsioonid, mis noorte mitmekülgsele arengule kaasa aitavad. Teisalt on asutustevaheline koostöö puudulik ja info killustunud. Samuti ei soosi avalik ruum noorte ajaveetmist ja koosviibimist, mistõttu kasutatakse sellel eesmärgil sageli kaubanduskeskusi.

4.3 Kultuur, sport ja vaba aeg

Narva linna kultuuriasutused on:

- Narva Muuseum (sh Kunstigalerii)
- Narva Keskraamatukogu (filiaalid Energia ja Kreenholm) – munitsipaalasutus
- Kultuurimaja Rugodiv – munitsipaalasutus
- Geneva Kontserdimaja
- Teater Ilmarine
- Vaba Lava (ei ole linna asutus)
- Narva Linna Sümfooniaorkester – munitsipaalasutus
- Narva Muuseum kogub ja tutvustab Narva linna ning piirkonna ajalugu. Muuseum tegutseb Hermannini linnuses ja Kunstigaleriis.

Kultuurimaja Rugodiv pakub mitmekülgseid võimalusi huvitegevuse harrastamiseks. Majas tegutseb 15 huvialaringi, kus osaleb üle 600 inimese. Iga-aastaselt korraldatakse u 1300 sündmust, mille külastajate arv on 300 tuhat. Maja on üldiselt heas korras – siseruumid renoveeriti 2018. a ja fassaad aasta tagasi.

Geneva Kontserdimaja pakub võimalusi kontsertide ja seminaride läbiviimiseks. Suure kontserdisaali mahub kuni 650 inimest ja kammersaali 150. Geneva korraldab ka ise mitmesuguseid sündmusi.

Teatrielamusi pakuvad teater Ilmarine ja Vaba Lava, mis rajas 2018. aastal endisesse tehasesse multifunktsionaalse teatrikeskuse.

Lisaks tegutseb linnas ka Apollo Kino.

Aktiivsed on ka mitmed rahvuskultuuriseltsid, mida on linnas ligi paarkümmend. Suur osa seltsidest tegutseb Rahvaste Majas.

Välja on kujunenud mitmed traditsioonilised rahvusvahelise haardega sündmused, millest üheks olulisemaks on rahvusvaheline Chopini loomingule pühendatud konkurss, mis toimub juba alates 1997. aastast. Traditsiooniliselt toimuvad suve alguses ka Narva Päevad ja Peterburi kaasaegse kunsti festival. Uueks suurürituseks on Station Narva – muusika ja linnafestival, mis 2021. a toimub neljandat korda. Sügisel toimuvad Narva kui Eesti sügispealinna programmi üritused.

Vaba aja sisustamiseks toimuvad Narvas paljud sarjad, spordivõistlused, kontserdid ja loengud.

Täpsemalt on kultuuri- ja spordivaldkonda käsitletud Narva kultuuristrateegias 2030.

Narva linnas tegutseb kaks spordikooli ja mitukümmend spordiklubi. Narva Spordikeskus pakub mitmekülgsed võimalusi sportimiseks. Spordiregistri andmetel on Narvas kokku 76 spordiobjekti. Populaarseks sportimise ja vaba aja veetmise kohaks on Äkkekülas asuv kompleks. Lisaks on Narvas ujula, jäähall, lasketiir ja sõudebaas. Seega võimalused on mitmekülgsed. Teisalt vajavad objektid investeeringuid, et kaasas käia nüüdisaja nõuetega.

4.4 Sotsiaalvaldkond

Narva linnas korraldab sotsiaalteenuseid, sotsiaaltoetusi ja muud sotsiaalabi Narva Linna Sotsiaalabiamet. Ameti haldusalas on sotsiaalhoolekanne, terviseedendus ja tervishoid. Ameti hallatavaks asutuseks on Narva Sotsiaaltöökeskus.

Narva Sotsiaaltöökeskus on hoolekandeaustus, mis osutab teenuseid sotsiaalselt vähekindlustatud isikutele (sealhulgas lapsed ja lastega perekonnad, puuetega ja eakad inimesed, toimetulekuraskustega täiskasvanud). Narva Sotsiaaltöökeskuse peamiseks eesmärgiks on kvaliteetsete sotsiaalteenuste osutamine Narva linnas, linnaelanike toimetuleku igakülgne toetamine ning toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikute sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Osutatavad sotsiaalteenused on:

- Koduteenus
- Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus
- Tugiisikuteenus
- Täisealise isiku hooldus
- Isikliku abistaja teenus
- Varjupaigateenus
- Turvakoduteenus
- Turvakoduteenus lastele
- Sotsiaaltransporditeenus
- Võlanõustamisteenus
- Lapsehoiuteenus
- Asendushooldusteenus
- Järelhooldusteenus

- Haridusliku erivajadusega õpilaste haridusasutustesse invatransporditeenus

Makstavad sotsiaaltoetused on:

- Sünnitoetus
- Koolitoetus
- Esmakordselt kooli mineva lapse toetus
- Koolimineku toetus
- Puuetega lapse hooldajale hooldajatoetus
- Puudega laste ravimitoetus
- Laste suvepuhkuse toetus
- Jõulupakitoetus
- Elluastumistoetus
- Hooldajatoetus
- Haridusliku erivajadusega õpilase transporditoetus
- Transporditoetus
- Proteesitoetus
- Toimetulekutoetus
- Linnatoetus
- Eluruumi kohandamise toetus
- Erakorraline toetus
- Matusetoetus

Sotsiaaltöökeskuses asuvad hooldekodu (132 kohta), sotsiaalmaja ja turvakodu (korraga kuni 20 last).

Tervishoiuteenuseid osutatakse SA-s Narva Haigla, kus on olemas EMO, kirurgiakliinik, naistekliinik, sisehaiguste kliinik, taastusravi osakond, õendusabi osakond, patoloogia osakond ja polikliinik. Suurimaks probleemiks on kvalifitseeritud personali nappus, samuti vajab taristu olulisel määral tänapäevastamist.

Lisaks tegutseb linnas veel mitmeid teisi erameditsiini teenuste osutajaid.

Perearste tegutseb Narva linnas 39. Puudub korralik perearstikeskus, vastuvõetud toimuvad enamasti amortiseerunud ruumides.

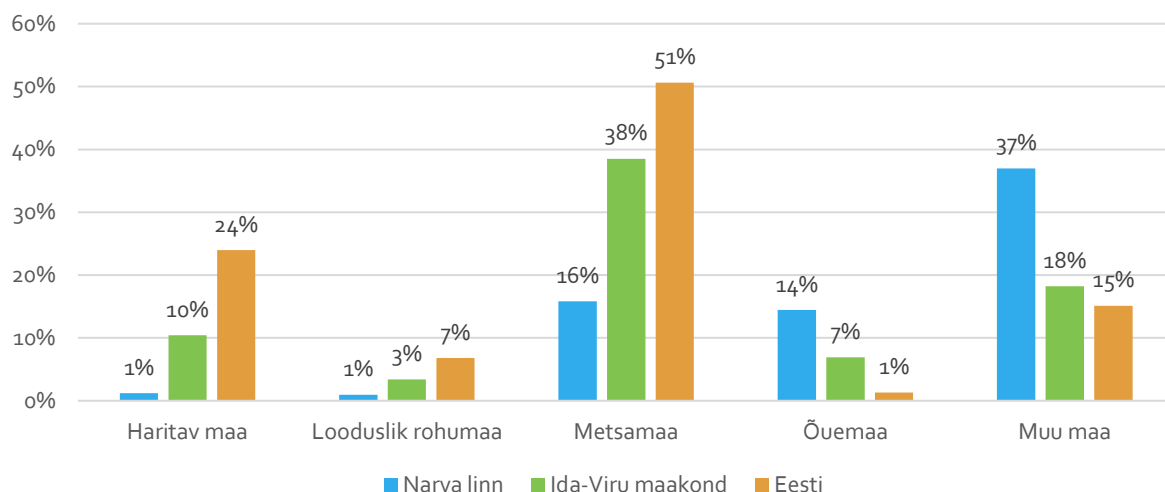
4.5 Planeerimine

Narva linna pindala on 84,01 km², millest maismaa on 62,04 km². Territoorium moodustub Narva jõe ja veehoidla vahelisel alal asuvast põhiterritooriumist ja lahustükkidest – Kudruküla ja Olgina linnaosadest, kuhu pääs toimub läbi Narva-Jõesuu linna alade. Kokku on Narvas 15 linnaosa: Siivertsi, Sutthoffi, Pähklimäe, Kalevi, Vanalinn, Soldino, Kerese, Joaoru, Kreenholmi, Paemurru, Kulgu, Veekulgu, Elektri ja kaks lahustükki.

Linnaruumis eristuvad selgelt kõrge ja madala hoonestusega alad. Hoonete kõrgus väheneb linna läänepiirist jõe suunas. Nõukogude perioodist pärit korruselamud paiknevad enamjaolt komplekssete mikrorajoonidena suuremate teede ning puisteede vahelistel aladel. Kerese ja Kalevi linnaosades, samuti Vanalinnas on enim levinud 60. aastate korterelamud, mis on halvas olukorras. Väikeelamupiirkonnad on enamasti suurematest liikumisteedest eemal –

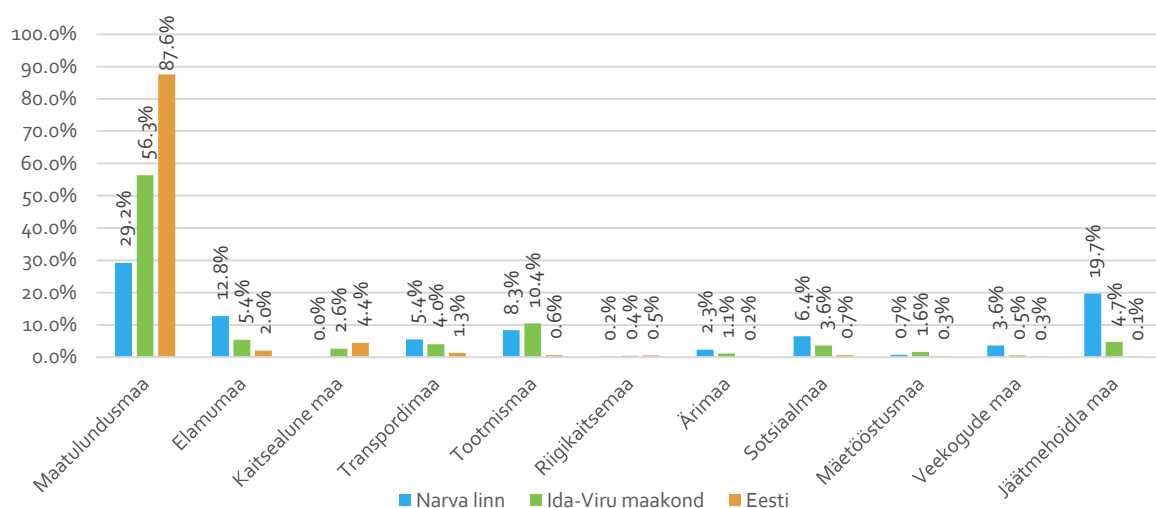
Paemurrus ja Kreenholmis. Omalaadseks on Olgina ja Kudruküla, kus asuvad peaaesjalikult ainult hooajalised elamud. Linna ümbritseb aiandusühistute vöönd, kus on mitu tuhat krunti. Tootmismaad asuvad enamjaolt Tallinna maanteest lõunas, olles kompaktselt koos.

Tegemist on valdavalt linnalise keskkonnaga, mida peegeldab ka maakasutus (Joonis 37).

Joonis 37. Maakasutus Narva linnas (Maa-amet)

Maakatastrisse on kaetud kogu linna maa. Narva puhul torkavad maakasutuses silma mõningad iseärasused. Võrreldes riigi keskmisega on oluliselt kõrgem elamumaa, transpordimaa, tootmismaa, sotsiaalmaa ja jäätmeheidla maa osakaal. Viimane moodustab ligi viiendiku kogu linna pindalast (Joonis 38). Tegemist on põlevkivist elektri tootmise jääkide ladustamiskohtadega – tuhaväljadega.

Joonis 38. Maakatastrisse kantud maa sihtotstarvete lõikes (Maa-amet)

Narva üldplaneering on kehtestatud 2013. aastal. Algatatud on uue üldplaneeringu koostamine, kuid see on alles algusjärgus. Lisaks on veel kehtivad Vanalinna linnaosa üldplaneering – linnaosa tulevikustrateegia väljatöötamine ja rakendamine, ala ligikaudu 46 ha (kehtestatud 2012) ja tööstuspiirkondade üldplaneering – tööstushoonete rajamiseks sobivate alade määratlemine, ala ligikaudu 600 ha (kehtestatud 2010). Niisiis on Narva linna

planeeringudokumendid küllalt vanad, kuid kuni uue planeeringu kehtestamiseni tuleb lähtuda olemasolevatest.

Narva linna ruumilise arengu eesmärk on vastavalt kehtivale üldplaneeringule linna territooriumil elanikele ja külalistele võimalikult soodsate elamis- ja puhkamistingimuste tagamine. Selle ülesande täitmine on tegelikkuses aasta-aastalt keerukamaks muutunud, kuna linn on rajatud ligi 80 tuhandele elanikule, kuid juba praegu elab seal mitukümmend tuhat vähem. See tähendab, et olulisimaks planeerimisalaseks väljakutseks on ehitustegevuse kavandamine selliselt, et linnaruum vastaks elanike arvule praegu ja tulevikus, olles samal ajal ligipääsetav ning meeldiv. Samuti vajab lahendamist linnaosade omavaheline ühendatus. Eriti puudutab see Kreenholmi ja ülejäänud Narvat (raudtee poolitab linnaruumi ja Tallinna maanteed). Lahendamist ja kokkulepet vajab, millist funktsiooni need tulevikus kandma peaksid.

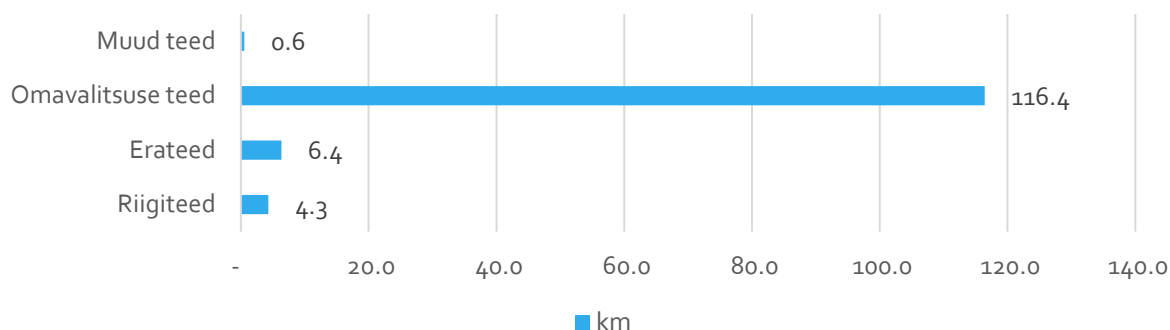
2020. a läbi viidud Narva noorte taju-uuringus tõdetakse, et Narvas eelistatakse jalutada, mis tähendab, et tänavaruum peab olema mugav ja turvaline. Ebameeldivateks kohtadeks peetakse koolide vahetut ümbrust, samuti kaubanduskeskusi, kuigi seal käiakse. Seega on vajalik luua kaubandusruumi vabasid aja veetmise kohti ja korrastada haridusasutuste ümbrused. Populaarsed on pargid jt rohealad, samuti promenaad, mille potentsiaali tuleks veelgi rohkem rakendada. Linnaruum üldiselt peaks olema paremini valgustatud ja rohkem soovitakse näha tänapäevast arhitektuuri. Seega peegeldavad noorte arvamused üldises pildis hästi Narva avaliku ruumiga seonduvaid probleeme.

4.6 Taristu ja transport

Narva linna territooriumi läbivad riigiteedest üle-euroopalise tähtsusega põhimaantee nr 1 (Tallinn-Narva), riikliku tähtsusega tugimaantee nr 91 (Narva-Narva-Jõesuu-Hiiemetsa) ja kõrvalmaanteed nr 13109 (Narva-Auvere) ning 13212 (Kudruküla-Puhkova).

Olulise liikluskoormuse moodustab transiit suurte veoautodega, mis linna territooriumil piiri ületavad. Teel järjekorda ootavate autode arvu vähendamiseks on rajatud vastavad parklad ja elektrooniline järjekorrasüsteem.

Narva linnas on kokku 127,6 km teid ja tänavaid, neist valdav osa on munitsipaalomandis (Joonis 39). Kattega teid on 116,2 km (91%) ja katteta 11,4 km (9%).

Joonis 39. Narva linna teed (Transpordiamet)

Linna läbib samuti Tallinn-Peterburi raudtee, mis on oluline transiittee.

Linnas on raudtee- ja autobussijaam, samuti mitmed tollilaod. Töötab Euroopa normidele vastav veoautode tolliterminal. 2 km kaugusel linna piirist asub Olgina lennuväli, mis suudab vastu võtta väikelennukeid ja koptereid. Rahvusvahelised lennujaamad asuvad Tallinnas (209 km) ja Peterburis (150 km).

Narvast 25 km kaugusel asub Euroopa Liidu idapoolseim süvasadam – Sillamäe sadam. Kaid on võimelised vastu võtma suuri kaubalaevu, samuti reisilaevu.

Probleemiks on tänavate ja teede olukord. Aasta-aastalt on seda järjepanu parendatud, kuid siiski ei ole nende olukord kõikjal rahuldav. Samuti on takistuseks kõrged äärekivid, mis pärsivad liikumist lapsevankrite ja eakate abivahenditega. Samuti on osaliselt amortiseerunud tänavavalgustus.

Maakonnas korraldab ühistransporti MTÜ Ida-Viru Ühistranspordikeskus. Linnas töötavad 15 bussiliini. Linnaliine opereeris kuni 2022. a alguseni AS ATKO Bussiliinid.

4.7 Kommunaalmajandus

Kommunaalmajandus hõlmab soojamajandust, jäätmekäitlust, ühisveevärki ja -kanalisatsiooni, gaasi- ja elektrivarustust, samuti elamufondi.

Narva linna varustab soojusega Balti Elektriyaam, mis kasutab soojatootmiseks põlevkivi. Operaatoriks on AS Narva Soojusvõrk. Kokku on soojustrasse Narvas ligi 77 km, millest renoveeritud on umbes pooled. Narva eripäraks on soojuse odav hind – 39,83 eurot MW/h eest. Võrdluseks, Eesti keskmine hind on 60,70 eurot MW/h eest. Fossiilsetest kütustest loobumine tooks tõenäoliselt kaasa sooja hinna märkimisväärse kasvu. Energiasäästu suurendamiseks on tarvis renoveerida kogu kaugküttevõrk.

Jäätmekäitlust korraldab linna omanduses olev ettevõtte Narva Jäätmekäitluskeskus OÜ. Linnas toimib korraldatud jäätmeveo teenus. Jäätmekäitluse arengut käsitleb Narva jäätmekava. 2019. aastal koguti Jäätmeregistri andmetel Narva linnas kokku 551 tuhat tonni jäätmeid. Aasta-aastalt on kogused vähenenud. Siiski moodustab jäätmetest lõviosa (ligi 90%) ladustamine prügilasse. Selle vähendamiseks tuleb suurendada tarbijate teadlikkust ja jäätmete liigiti kogumist.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga tegeleb linna omanduses olev ettevõtte AS Narva Vesi. Narva linna joogivesi tuleb Narva jõest 26 km kaugusel linnast. Veetöötlusjaam asub Narvas. Siiverts linnaosa veevarustuseks kasutatakse erinevalt ülejäänutest põhjavett. Kanalisatsioonitorustiku pikkus linnas on 285 km. Probleemseks on veepuhastusseadmete ülekoormatus, kuna suures osas linnas puudub eraldi lahkvoolne sademevee süsteem. Seega puhastatakse sademevett ühisvoolse kanalisatsiooni puhastusseadmetes.

Gaasivarustuse tagab linnas AS Eesti Gaas. Gaasitorustiku pikkus on üle 70 km.

Võrguettevõtteks Narva linnas on VKG Elektrivõrgud OÜ, mis on VKG Grupi tütarettevõtte.

Linnale kuuluva elamufondi haldamisega tegeleb SA Narva linnaelamu, mille hallata on 1231 munitsipaalkorterit ja 7 ühiselamut.

4.8 Keskkond

Narva lähiajalugu on tihedalt seotud suurtööstusega. Seetõttu on ka linna keskkonnaseisund üle elanud raskeid aegu. Viimase 10 aasta jooksul on see kõikides valdkondades paranenud.

Olulisel määral mõjutab Narva keskkonnanäitajaid Balti Elektriijaama paiknemine linnas. Elektriijaam on linna suurim veetarbija, jäätmetekitaja ja õhusaastaja. Elektriijaama veetarbimise ja jäätmetekke (põlevkivituha) puhul pole viimase 12 aasta jooksul ühest trendi ning need sõltuvad konkreetse aasta toodangumahust. Samas on õhuheitmetes sisalduvate saasteainete puhul toimunud oluline langus tänu vanade katelde demonteerimisele ja alles jäänud katelde puhastusseadmete uuendamisele.

Probleemseks on asjaolu, et Narva jõkke lastava puhastamata sademe- ja drenaaživeest on leitud ohtlikke aineid. Narva jõe saastatuse näitajad on sellele vaatamata oluliselt paranenud. Viimati leiti normeületavaid saasteaineid 2015. aastal. Jõe hüdrobioloogiline seisund allpool Narvat on aga väga halb, kuna jõevee loomulik veerežiim on hüdroelektriijaama paisu poolt rikutud. Paisu tõttu on enamiku aastast kuiv ka linna suurim looduslik vaatamisväärsus Narva juga ning joa all asunud kalakoelmud. Saasteainete sisalduse osas on paranenud ka Narva veehoidla seisund. Siiski vajab jõe keskkonnaseisund pidevat seiret ja parandamist, mille osas on eelduseks koostöö Venemaaga.

Vaatamata Balti Elektriijaama lähedusele on välisõhu kvaliteet Narva linnas Eesti suuremate linnade seas üks paremaid. Lisaks elektriijaamale on vähenenud ka teiste ettevõtete õhuheitmed, seda peamiselt saastavamate ettevõtete tegevuse lõpetamise tõttu linnas.

Narva linna territooriumist moodustavad looduslikud alad üle poole. Seda eelkõige Balti Elektriijaama tuhaväljadest lõunasse jäävate suurte metsa- ja soolade tõttu. Seniajani pole looduslikel aladel ka tulnud asuda taanduma arendustegevuse surve ees.

Looduskaitsealuseid alasid Narvas on seevastu aga üsna vähe, vaid kolm, mis moodustavad kokku veidi üle protsendi linna pindalast. Looduskaitsealustest liikidest on olulisimad linna vanades parkides ja bastionides elavad nahkhiired ja jões elutsevad haruldased kalad. Andmeid Narva liigirikkuse kohta on aga napilt, mistõttu võivad tähelepanuväärsete liikide elupaigad ja kasvukohad olla lihtsalt teadmata.

Kokku on Narva linnas Keskkonnaregistri andmetel 71 looduskaitsealust objekti, millest suurima osa (67 objekti) moodustavad kaitsealuse liigi leiukohad. Lisaks on Narvas kaks maastikukaitseala, üks hoiuala ja üks kaitsealune park. Rahvusvahelise tähtsusega ala on Struuga looduskaitseala (Natura loodusala), mis osaliselt hõlmab ka Narva linna territooriumi.

Veekogusid on linnas 8, millest suurim on Narva veehoidla.

Paikseid õhusaaste allikaid on Narvas 34, millest 24 on tööstusettevõtted, 4 tanklad ja 6 katlamajad.

Narva linna piires on kokku neli jääkreostuse objekti: Narva asfaltbetoontehas, Balti Elektriijaama tuhaväli nr 1 ja 2, Narva raudteesõlm ja vedurite eksploatatsiooni jaoskond ning Narva ehitusmaterjalide kombinaadi püsijäätmete prügila. Kõige akuutsem jääkreostusobjekt on Narva raudteesõlm ja vedurite eksploatatsiooni jaoskond. Seal asuvad 1971. aastal rajatud endine veduridepoo ja selle kütusehoidla. Pinnast ja põhjavett reostavad ained on diislikütused ja mootoriõlid. 2015. aastal likvideeriti küll maapealsed kütusemahutid, kuid alles on kütusepumpla, maa-alune torustik ja puhastusseadme

settebassein, kus on kütusejäägid sees. Pinnas ja põhjavesi on suurel alal (hinnanguliselt 14 ha) reostunud ja reostuse kandumine kõrvalaladele jätkub. Seetõttu on jääkreostusobjekti mõju põhjaveele ja pinnaveele (Narva jõgi) hinnatud suureks.

Tuhaväljade pindalad on 490 ja 570 ha. Tuhaväli nr 2 on alates 1987. aastast kasutusest väljas ja 2008. aastal osaliselt ümber kujundatud tööstuslike jäätmete prügilaks, ülejäänud on haljastatud ja sellele on rajatud tuulikupark. Keskkonnaregistris on tuhaväljad klassifitseeritud eriti keskkonnoahtlikeks objektideks.

Lisaks neljale jääkreostusobjektile on Narvas veel 7 keskkonnoahtlikku objekti, millest kolm on mahutid ja neli tanklad.

Ajaloomälestisi on Narvas tervelt 360, millest 50 on ehitismälestised, 6 ajaloomälestised, 301 kunstimälestised ja 3 arheoloogiamälestised.

Kokkuvõtvalt, keskkonnareostus on Narva linnas järjepanu vähenenud, kuid tööstusest tulenevalt on reostusohu jätkuvalt suur. Kuniks põlevkivist elektritootmine jätkub, säilib ka peamine reostusallikas.

4.9 Kodanikuliikumine

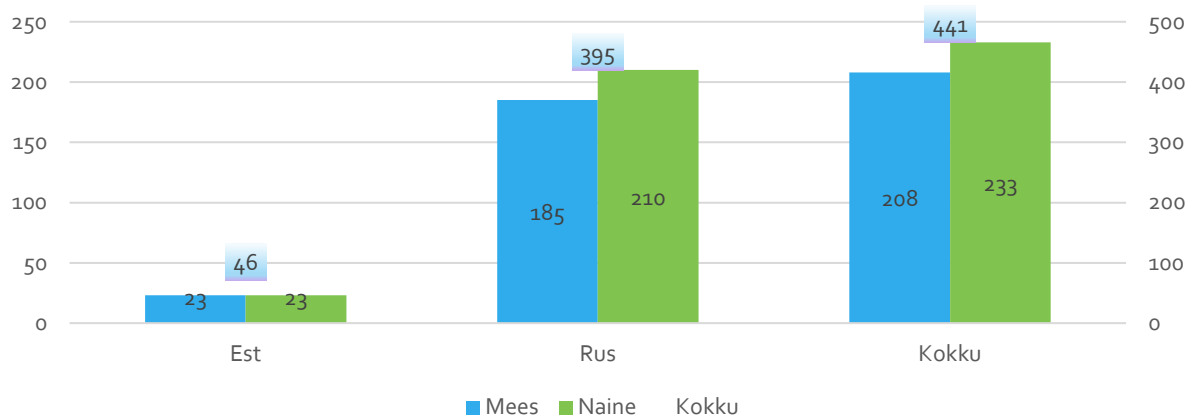
Statistikaameti andmetel tegutses Narva linnas 2020. a 940 mittetulundusühingut ja sihtasutust, mida on ligikaudu 100 võrra enam kui aastal 2017 (Tabel 16). Seda on 12,6% enam. Samal ajal on kolmanda sektori organisatsioonide arv Eestis ja Ida-Viru maakonnas kasvanud vastavalt 51,9% ja 48,3%, mis on oluliselt suurem kasvutempo. Ka näitab organisatsioonide arv 1000 elaniku kohta seda, et Narvas on ühendusi oluliselt vähem – 2020. a oli 1000 elaniku kohta 16,8 organisatsiooni, samal ajal kui Eestis oli 31,3 ja maakonnas 26,2. Seega võib järeldada, et Narvas vajab kodanikuühiskond edasist arendamist ja ka avaliku sektori tuge.

Tabel 16. SA-de ja MTÜ-de arvu dünaamika (Statistikaamet, Rahvastikuregister)

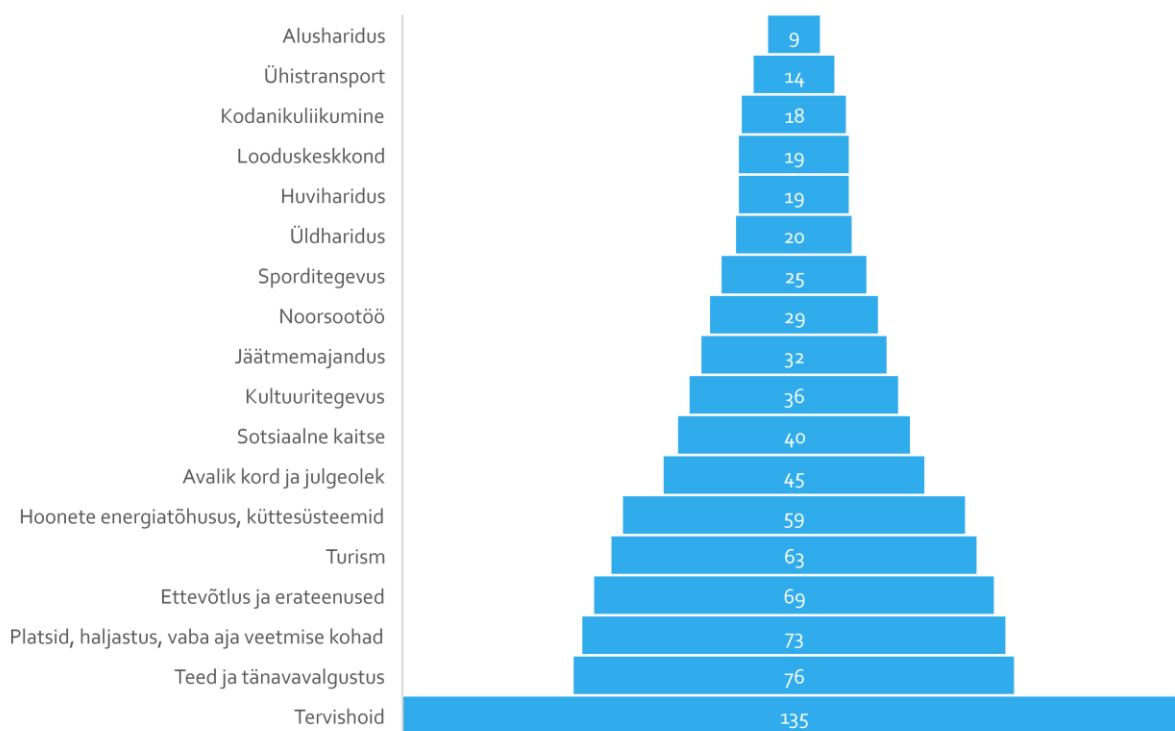
	Absoluutarv				1000 elaniku kohta			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Eesti	27527	39981	40730	41823	20,4	29,5	30,0	31,3
Ida-Virumaa	2401	3483	3515	3561	16,2	24,4	25,0	26,2
Narva	835	906	931	940	14,0	15,5	16,1	16,8

Lisa 2. Elanikkonna küsitluse kokkuvõte

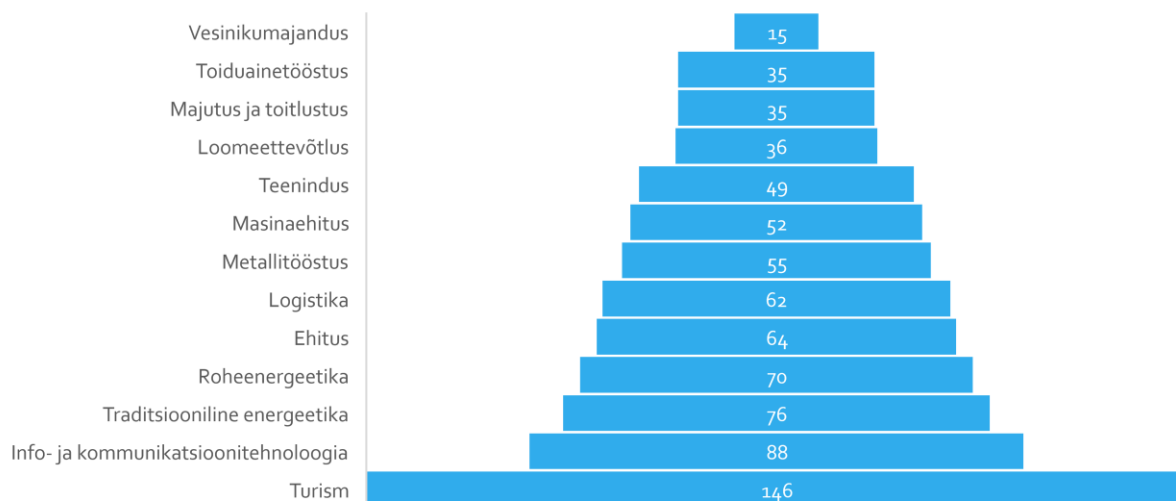
Narva linna arengukava koostamise raames viidi linnaelanike seas läbi veebipõhine küsitlus 3.–21. maini 2021.

Joonis 40. Küsitlusele vastanute jaotus keele lõikes (vastanute arv)

Joonis 41. Tegevusvaldkond, millesse tuleks enim investeerida, et Narvas hea elada oleks (valikute arv)

Joonis 42. Ettevõtlusvaldkond, mida tuleks Narvas eelisarendada (valikute arv)

Järgmise suure läbimurdevaldkonnana nimetati avatud vastustes kõige sagedamini:

- Turismi
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat
- Tööstussektori arendamist
- Logistikat
- Kreenholmi väljaarendamist
- Roheenergeetikat

Tõeliselt suurte projektidena toodi kõige sagedamini esile:

- Kreenholmi väljaarendamist
- Vanalinna taastamist
- Turismi, sh veeturismi arendamist